

วฏฏติ, ก็ กริสฺสามิ”ติ. อถสฺสา
เอตทโหสิ “สาละ อากตาคเตหิ
ปานีโย ปิวิตฺวา นฺหาตฺวา คมนกาล
มาละ ปิลนฺธิตฺวา คนฺตุ วฏฏติ,
ปุปฺผารามํ กาวเรสฺสามิ”ติ.

สา รณนียํ ปุปฺผารามํ กาวเรสิ.
“โยภุญฺเยน ตสฺมี อารามเ อสุโก
นามํ ปุปฺผุปกผลุปรุกฺโข นาม
นตฺถิ”ติ นาโหสิ.

สุชาตา ปน “อหํ มฆสฺส
มาตุลธิตา เจว ปาทปริจจาริกา
จ, เอเตน กตํ กมฺมํ มยฺหเมว
มยา กตํ กมฺมํ เอตสฺเสวา”ติ
จินฺเตตฺวา กิณฺจิ อกตฺวา อตฺตโน
อตฺตภาวเมว มณฺฑิยมาณา วิตินาเมสิ.
มโฆปิ “มาตุปฺภูจฺานํ ปิตุอุปฺภูจฺานํ
กุเล เชฏฺฐาปจายิกกมฺมํ สจฺจวาจํ
อพรุสฺวาจํ อปิสฺสุนวาจํ มจฺจเธรวินยํ
อกุโกธนฺน”ติ อิมานิ สจฺจวตฺตปทานิ
ปฺุเรตฺวา

เราก็คงจะทำบุญอะไร ๆ บ้าง, เรา
จักทำอะไรดีเล่า?”. ที่นั่น นางได้มี
ความตริกันว่า “ในกาลที่ชนทั้งหลาย
มาแล้ว ๆ สูศาลา ดื่มน้ำควรดื่ม
อาบเสร็จแล้วไป พวกเขาควรจะประดับ
ดอกไม้แล้วจึงไป, เราจักให้สร้าง
สวนดอกไม้”.

นางจึงให้สร้างสวนดอกไม้อันน่ารื่นรมย์.
ไม่มีคำพูดที่กล่าวว่า “โดยมากในสวน
นั้น ย่อมไม่มีต้นไม้ที่ผลัดดอกออกผลเลย”.

ฝ่ายนางสุชาตา คิดว่า “เราเป็นทั้ง
ลูกสาวของลุงนายมฆะ ทั้งเป็นหญิง
บำเรอเท้า(ภรรยา), กรรมที่นายมฆะ
นั้นทำแล้ว ก็เป็นของเราเหมือนกัน
กรรมที่เราทำแล้วก็เป็นของนายมฆะนั้น
เหมือนกัน” ดังนี้แล้ว จึงไม่ทำอะไร ๆ
แม้แต่แต่งตัวของตนเท่านั้น ปล่อยให้
ให้ว่างเลยไป. ฝ่ายนายมฆะบำเพ็ญ
วัตรบท ๗ เหล่านี้คือ การบำรุงมารดา
๑ การบำรุงบิดา ๑ การทำความ
ประพฤดิอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล ๑

ม.ร.ว.อรวดี มาณะวิท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

การกล่าวคำสัตย์ ๑ การไม่กล่าว
คำหยาบ ๑ การไม่พูดส่อเสียด ๑
การกำจัดความตระหนี่ ๑ ความไม่
โกรธ ๑ ถึงความเป็นผู้ควรสรรเสริญ
อย่างนี้ว่า

“มาตาเปติภรํ ชนฺตุ
กฺลฺเชฏฺฐจาปจายินํ
สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ
เปสฺสเนยฺยปฺปหายินํ
มจฺเจรวินเย ยุตฺตํ
สจฺจํ โภธาภิภูํ นรํ
ตํ เว เทวา ตาวตีสฺยา
อาหุ ‘สปฺปุริโส’ อิติ”ติ

“เทพทั้งหลายชั้นดาวดึงส์ เรียกคน
ผู้เลี้ยงมารดาบิดา ผู้มีปกติประพฤติ
อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล พูดคำ
ไพเราะอ่อนหวาน ละวาจาส่อเสียด
ประกอบในธรรม อันกำจัดความ
ตระหนี่ มีคำสัตย์ ข่มความโกรธ
ได้นั้นแล้ว ‘สัตบุรุษ’

เอวํ ปลํสียภาวํ อาปชฺชิตฺวา
ชีวิตปริโยसानเ ตาวตีสภวเน สกฺโก
เทวราชา หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

ในกาลสิ้นชีวิต บังเกิดเป็นทำวสัฏกะ
จอมเทพ ในภพดาวดึงส์.

เตปิสฺส สหายกา ตตฺถเว นิพฺพตฺตีสฺสุ.
วฑฺฒกึ วิสฺสุกฺกมฺมเทวปฺตุโต หุตฺวา
นิพฺพตฺติ. ตทา ตาวตีสภวเน อสุรา
วสนฺติ, เต “อภินฺวา เทวปฺตุตา
นิพฺพตฺตา”ติ ทิพฺพปानํ สชฺชยีสฺสุ.
สกฺโก อตฺตโน ปริสาย กสฺสจึ

พวกสหายของเขาแม่เหล่านั้น ก็บังเกิด
ในภพดาวดึงส์นั้นนั่นเทียว. นายช่างไม้
บังเกิดเป็นวิศวกรรมเทพบุตร. ในกาล
นั้น พวกอสูรอยู่ในภพดาวดึงส์, พวกอสูร
เหล่านั้นก็คิดว่า “พวกเทพบุตรใหม่ ๆ
บังเกิดแล้ว” ดังนี้ จึงตระเตรียมน้ำทิพย์.

ม.ร.ว.อรุวดี มาณะวิท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อปีวนตถาย สณฺณํ อทาสี. เต
 อสุรา ทิพฺพปานิ ปิวิตฺวา ปมชฺชิสฺสุ.
 สกฺโก “กี เม อิเมหิ สาธารณฺณ
 รชฺเชนา”ติ อตฺตโน ปริสาย สณฺณํ
 ทตฺวา เต ปาทेषฺสุ คาหาเปตฺวา
 มหาสมฺมุเท ชิปาเปสิ. เต อวิสิรา
 สมฺมุเท ปตฺติสฺสุ. อถ เนสํ
 ปุณฺณานุกาเวน สีเนรุโน. เหฏฺฐิมตเล
 อสุรวิมานนฺนาม นิพฺพตฺติ. จิตฺตปาตลิ
 นาม นิพฺพตฺติ.

เทवासฺรสงฺคามे ปน อสุเรสุ
 ปราชิตेषฺว ทสโยชนสหสฺสํ ดาวตฺติสภานํ
 เทวนครํ นาม นิพฺพตฺติ.

ตสฺส ปน นครสฺส ปาจิณฺปะจฺฉิม-
 ทวารานํ อนฺตรา ทสโยชนสหสฺสํ
 โหติ. ตถา ทกฺขิณฺตุตฺตรทวารานํ. ตํ
 โข ปน นครํ ทวารสหสฺสยฺตุตฺ

ท้าวสักกะได้ให้สัญญาแก่บริษัทของตน
 เพื่อประสงค์มิให้ใคร ๆ ดื่ม. พวกอสูร
 เหล่านั้น พากันดื่มน้ำทิพย์ จึงเมา
 ท่วมกันแล้ว. ท้าวสักกะ ทรงดำริว่า
 “จะมีประโยชน์อะไรแก่เราด้วยราชสมบัติ
 อันทั่วไป ด้วยพวกอสูรเหล่านี้” ทรงให้
 สัญญาแก่บริษัทของพระองค์ รับสั่งให้
 ช่วยกันจับพวกอสูรเหล่านั้นที่เข้าทั้ง ๒
 ให้เหวี่ยงไปในมหาสมุทร. พวกอสูร
 เหล่านั้น มีศีรษะปักดิ่งตกลงไปในสมุทร.
 ที่นั่น ชื่อวิมานแห่งอสูรบังเกิดที่พื้น
 ภายใต้เขาสิเนรุ ด้วยอำนาจแห่งบุญ
 ของพวกอสูรเหล่านั้น. ต้นไม้ชื่อว่า
 จิตตปาตลิ (ต้นแคฝอย) ก็บังเกิดแล้ว.

ก็ในการรบพุ่งกัน(สงคราม)ระหว่าง
 เทวดาและอสูร ครั้งเมื่อพวกอสูรแพ้
 ชื่อว่าเทพนครในชั้นดาวดึงส์มีประมาณ
 หนึ่งหมื่นโยชน์ บังเกิดแล้ว.

ก็ในระหว่างประตูด้านทิศปราชิน(ทิศ
 ตะวันออก) และทิศปัจฉิม(ทิศตะวันตก)
 แห่งพระนครนั้น มีพื้นที่ประมาณหนึ่ง
 หมื่นโยชน์, ประตูด้านทิศทักษิณ (ทิศ

ม.ร.ว.อรวดี มาณะวิท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อโหสิ อารามไปกุขรณิปฎิมณฺฑิตํ. ตสฺส
 มชฺฌเณ สาလာย นิสฺสนฺแทน
 ติโยชนสตฺพุเพโรหิ ฐเชหิ ปฎิมณฺฑิตโต
 สตุตฺรตนมโย สตุตโยชนสตฺพุเพโร
 เวชยนฺโต นาม ปาสาทอ อุกฺกณฺฉิ.
 สุวณฺณยฎฺฐิสฺสุ มณิธชา อหฺลฺสุ.
 มณิยฎฺฐิสฺสุ สุวณฺณธชา อหฺลฺสุ.
 ปวาลยฎฺฐิสฺสุ มุตฺตารชชา, มุตฺตายฎฺฐิสฺสุ
 ปวาลธชา. สตุตฺรตนยฎฺฐิสฺสุ สตุต-
 รตนธชา. มชฺฌเณ จิตฺโต ฐโช
 ติโยชนสตฺพุเพโร อโหสิ. อิติ สาလာย
 นิสฺสนฺแทน โยชนสทฺสฺสุเพโร
 ปาสาทอ สตุตฺรตนมโยว หุตฺวา
 นิพฺพตฺติ.

ใต้)และทิศอุดร(ทิศเหนือ) ก็เหมือนกัน
 (คือมีพื้นที่ประมาณหนึ่งหมื่นโยชน์). อนึ่ง
 เมืองนั้นแล ประกอบด้วยประตูพันประตู
 ประดับด้วยสวนและสระโบกขรณี.
 ปราสาทนามว่าเวชยันต์ สูงได้ ๗๐๐
 โยชน์ สำเร็จด้วยรัตนะ ๗ ประการ
 ประดับด้วยธงทั้งหลาย สูง ๓๐๐ โยชน์
 ผุดขึ้นในท่ามกลางแห่งนครนั้นด้วยผลแห่ง
 ศาลา. ที่คั่นเป็นทองได้มีธงล้วนเป็น
 แก้วมณี. ที่คั่นเป็นแก้วมณี ได้มีธง
 ล้วนเป็นทอง. ที่คั่นเป็นแก้วประพาฬ
 ได้มีธงล้วนเป็นแก้วมุกดา, ที่คั่นเป็น
 แก้วมุกดา ได้มีธงล้วนเป็นแก้วประพาฬ.
 ที่คั่นธงเป็นแก้ว ๗ ประการ ได้มีธง
 ล้วนเป็นแก้ว ๗ ประการ. ธงที่ตั้งอยู่
 ตรงกลาง มีส่วนสูงได้ ๓๐๐ โยชน์.
 ปราสาทสูงหนึ่งพันโยชน์ ล้วนสำเร็จ
 ด้วยแก้ว ๗ ประการ ได้บังเกิดด้วยผล
 แห่งศาลา ด้วยประการฉะนี้.

โกวิฬารุกฺขสฺส นิสฺสนฺแทน
 สมฺนฺดา ติโยชนสตฺปริมณฺฑลโ
 ปาริจฺจตฺตโก. นิพฺพตฺติ.

ต้นปาริฉัตรมีปริมณฑล(วงกลม)
 ๓๐๐ โยชน์ โดยรอบ บังเกิดด้วยผลแห่ง
 ต้นทองกลาง.

ม.ร.ว.อรวดี . มาณะวิท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๒-๑๕

ปาสาณผลกสฺส นิสฺสนุแทน
 ปาริจฺจตฺตกมฺมฺเล ทิมฺโต สฏฺฐิโยชฺนา
 ปุณฺณโต ปณฺณาสโยชฺนา พหลโต
 ปณฺณรสโยชฺนา ชยฺสุมฺนาลิตฺตก-
 ปาฏฺฐลิวนฺณนา ปณฺฑกฺกมฺพลสิลา นิพฺพุตฺติ
 ยตฺถ นิสฺสินฺทกาเล อฺปฺทฺตกกาโย
 ปวิสฺติ อฺภูจิตฺตกาเล อุนฺนเมตฺติ
 ปรีปุเรตฺติ.

บัณฑุกัมพลศิลา (แผ่นหินดั่งผ้ากัมพล
 เหลือง) มีสีดั่งดอกชัชพุกฤษ์ (ดอกหงอนไก่)
 สีดอกมะลิ สีครั่งสดและสีดอกบัวโรย
 ว่าโดยส่วนยาว ๖๐ โยชน์ ว่าโดย
 ส่วนกว้าง ๕๐ โยชน์ ว่าโดยส่วนหนา
 ๑๕ โยชน์ เป็นที่ซึ่งกึ่งพระวรกายยุบลง
 ในเวลาประทับนั่ง ย่อมพูนขึ้นเต็มทีอีก
 ในเวลาเสด็จลุกขึ้น บังเกิดขึ้นที่โคน
 แห่งต้นปาริฉัตร ด้วยผลแห่งแผ่นหิน.

หตฺถิ ปนฺ เอราวโณ นาม
 เทวปฺตุโต หุตฺวา นิพฺพุตฺติ. เทว-
 โลกสฺมี หิ ตีรจฺฉานคตฺตา น
 โหนตฺติ. ตสฺมา โส อฺยุยานกึพาย
 นิกฺขมฺนกาเล อตฺตภาวํ วิชฺหิตฺวา
 ทิยฺทฺตโยชฺนสฺติโก เอราวโณ นาม
 หตฺถิ โหตฺติ. โส เตตฺตีส ชนํ
 อตฺถาย เตตฺตีสกฺกมฺภ มาเปสิ.
 อาวฏฺเฐน ติกาวุตฺปฺปมาโณ อายามโต
 อทฺตโยชฺนปฺปมาโณ, สพฺเพสํ มชฺเฌ
 สกฺกสฺส อตฺถาย สฺทสฺสนนฺนาม
 ตีสโยชฺนิกํ กุมฺภํ มาเปสิ. ตสฺส

ส่วนข้าง บังเกิดเป็นเทพบุตรชื่อว่า
 เอราวโณ. จริ่งอยู่ สัตว์ดิรัจฉานทั้งหลาย
 ย่อมไม่มีในเทวโลก. เพราะฉะนั้น
 เทพบุตรนั้น ในคราวที่ท้าวสักกะเสด็จ
 ออก เพื่อเสด็จประพาสพระอุทยาน
 จึงแปลงตัวเป็นข้างชื่อว่า เอราวโณ สูง
 ๑๕๐ โยชน์. ข้างเทพบุตรนั้นได้เนรมิต
 กระจีต ๓๓ กระจีต เพื่อประโยชน์
 แก่ชน ๓๓ คน. บรรดากระจีต
 เหล่านั้น กระจีตแต่ละกระจีต ว่าโดย
 กลมมีประมาณ ๓ คาวุต ว่าโดยส่วนยาว
 มีประมาณกึ่งโยชน์, ข้างเทพบุตรนั้น

๑ น. ชยฺสุมฺนรคตฺกมฺพลวณฺณา.

ม.ร.ว.อรวดี มาณะวิท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุปริ ทวาทสโยชนิโก รตนมณฑปโป
โหติ. ตตถ อนฺตรนฺตรรา สตฺต-
รตนมยา โยชนุพฺเพธา ธชา
อุฏฺฐหนฺติ.

ปริยนฺเต กิณฺนิกาชาลํ โอลมฺพติ ยสฺส
มนฺทวาเตริตสฺส ปณฺจจฺกิตฺตริยสทฺท-
สมฺมิสฺโส ทิพฺพคิตฺตสทฺโท วีย สโร
นิจฺฉรติ. มณฑปมชฺเฌ สกฺกสฺส
โยชนิโก มณีปฺลลฺงโก สฺปณฺณตฺโต
โหติ. ตตถ สกฺโก นิสีทติ. เตตฺตีส
เทวปฺตฺตา อตฺตโน อตฺตโน กุมฺภ
รตนปฺลลฺงเก นิสีทิสฺส. เตตฺตีสาย
กุมภานํ เอเกกฺสมิ กุมฺภ สตฺต
สตฺต ทนฺเต มาเปสิ. เตสฺ
เอเกโก ปณฺณาสโยชนายาโม,
เอเกกฺสมิ ทนฺเต สตฺต สตฺต
ไปกฺขรณิโย โหนฺติ, เอเกกาย
ไปกฺขรณิยา สตฺต สตฺต ปทฺมิ-
นิจฺจฺฉานิ โหนฺติ, เอเกกฺสมิ กจฺเจ
สตฺต ปุพฺพานิ โหนฺติ, เอเกกฺสมิ

เนรมิตกระพองชื่อสุทัศน์ะ มีประมาณ
๓๐ โยชน์ เพื่อประโยชน์แก่ท้าวสักกะ
ณ ท่ามกลางแห่งกระพองทั้งหมด.
เบื้องบนกระพองนั้น มีมณฑปล้วนเป็น
แก้ว ประมาณ ๑๒ โยชน์. มีธง
ขลิบด้วยแก้ว ๗ ประการ สูงหนึ่งโยชน์
ตั้งขึ้นในระหว่าง ๆ ในมณฑปแก้วนั้น.

ชายแห่งกระดิ่งที่ถูกลมอ่อน ๆ พัดแล้ว
มีเสียงกังวาน ประดุจเสียงทิพยสังคีต
อันประสานเสียงดนตรีก้องปรด้วยองค์ ๕
ห้อยอยู่โดยที่สุุดรอบ (ชายมณฑปแก้ว
นั้น). ในท่ามกลางมณฑป เขาได้จัด
บัลังก์แก้วมณี มีประมาณโยชน์หนึ่งไว้
เรียบร้อยแล้ว เพื่อท้าวสักกะ. ท้าวสักกะ
ย่อมนประทับนั่งเหนือบัลังก์แก้วมณีนั้น.
เทพบุตร ๓๓ องค์ พากันนั่งบนบัลังก์
แก้ว ในกระพองของตน ๆ. บรรดา
กระพอง ๓๓ กระพอง กระพองแต่ละ
กระพองข้างเทพบุตรนั้น ได้เนรมิต
กระพองละ ๗ งา. บรรดาภาเหล่านี้
งาแต่ละงา ยาวประมาณ ๕๐ โยชน์
ในงาแต่ละงา มีสระโบกขรณีงาละ ๗
สระ, ในสระโบกขรณีแต่ละสระ มี

ม.ร.ว.อรุวดี มาณะวิท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุปฺเภ สตุต สตุต ปตฺตานิ โหนฺติ,
 เอเกกฺสมิ ปตฺเต สตุต สตุต
 เทวธิตโร นจฺจนฺติ. เอวํ สมฺนฺตา
 ปญฺญาสโยชนฺญาเนสุ หตฺถิทนฺเตสุเยว
 นจฺจสมชฺชา โหนฺติ. เอวํ มหฺนฺตํ
 ยสํ อนุภวฺโต สกฺโก เทวราชา
 วิจฺรติ.

สุธฺมาปี กาลํ กตฺวา คนฺตฺวา
 ตตฺถเว นิพฺพตฺติ.

ตสฺสา สุธฺมา นาม ปญฺจโยชนฺสติกา
 เทวสฺภา นิพฺพตฺติ, ตโต รมณียตฺรํ
 กิร อญฺญํ จานํ นาม นตฺถิ,
 มาสสฺส อฏฺฐทิวเส ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ตตฺถเว โหติ. ยาวชฺชตฺตนา อญฺญตฺรํ
 รมณียํ จานํ ทิสฺวา “สุธฺมา
 เทวสฺภา วิทยา”ติ วทฺนฺติ. สุนฺนฺทาปี
 กาลํ กตฺวา คนฺตฺวา ตตฺถเว
 นิพฺพตฺติ, ตสฺสา ปญฺจโยชนฺสติกา
 นนฺทา นาม โปกฺขรณิ นิพฺพตฺติ.

กอบัว สระละ ๗ กอ, ในกอบัว แต่ละ
 กอมีดอกบัว ๗ ดอก, ในดอกบัว
 แต่ละดอก มีดอกละ ๗ กลีบ, ในกลีบ
 แต่ละกลีบ มีนางเทพธิดาพ่อนอยู่กลีบ
 ละ ๗ องค์. มหฺรสปการพ่อน ย่อมมี
 บนางข้างในที ๕๐ โยชน์ โดยรอบ
 ด้วยอาการอย่างนี้แล. ท้าวสักกเทวราช
 เสวยยศยิ่งใหญ่ เสด็จเที่ยวไปอยู่อย่างนี้.

ฝ่ายนางสุธรรมา ทำกาละไป
 บังเกิดในภพดาวดึงส์นั้นเหมือนกัน.

เทวสฺภา ชื่อว่าสุธรรมา มีประมาณ
 ๕๐๐ โยชน์ ได้บังเกิดแล้วแก่นาง.
 เล่ากันว่าชื่อว่าสถานที่อื่น อันน่าปลื้มใจ
 ยิ่งกว่าเทวสภานั้น ย่อมไม่มี, ในวัน
 อัฐมี(วันพระ ๘ ค่ำ ทุกเดือน) แห่ง
 เดือน มีการฟังธรรมในที่นั้นนั่นเอง. จน
 กระทั่งทุกวันนี้ ชนทั้งหลายเห็นสถานที่
 น่าปลื้มใจแห่งใดแห่งหนึ่งเข้า ก็ยังกล่าว
 ว่า “เหมือนเทวสภานี้ชื่อว่าสุธรรมา”.
 แม้นางสุนันทา ทำกาละแล้ว ไปบังเกิด

๑ ฉ. นวโยชนสติกา.

๒ พุ. ธ. ๒/๑๐๘.

สุจิตตปิ กาล์ กตุวา คนตุวา
 ตตุเถว นิพุตติ. ตสุสาปิ
 ปญจโยชนสตีกิ จิตตลตาวนั นาม
 นิพุตติ ยตุถ อุปนุณปุพพนิมิตเต
 เทวปุตุเต เนตุวา โมหยมานา
 จรตุติ.

ในภพดาวดึงส์นั้นเหมือนกัน, สระ
 โบกขรณี่ชื่อนันทา มีประมาณ ๕๐๐
 โยชน บังเกิดแล้วแก่นาง. ถึงนางสุจิตราทำ
 กาละแล้วก็ไปบังเกิดในภพดาวดึงส์นั้น
 เหมือนกัน. สนวนชื่อว่าจิตรลดา มี
 ประมาณ ๕๐๐ โยชน เป็นที่ ๆ เทวดา
 ทั้งหลาย พาเอาเหล่าเทพบุตรผู้มีบุพพ-
 นิมิตเกิดขึ้นแล้วให้หลงเที่ยวไปอยู่ ก็
 บังเกิดแล้วแม่แก่นาง.

สุชาดา ปน กาล์ กตุวา
 เอกิสุสา คิริกนุทราย พกสกุกุณิกา
 หตุวา นิพุตติ. สกุกโก อตุตโน
 ปริจาริกาโย โอลเเกนุโต “สุธมมา
 อิเชว นิพุตตา, ตถา สุนนุทา
 จ สุจิตตา จ, สุชาดา นุ โข
 กุหิ นิพุตตา”ติ จินุเตนุโต ตั
 ตตุถ นิพุตตติ ทิสฺวา “พาลา
 กิณฺจิจิ ปุณฺณิ อกตุวา อิทานิ
 ติริจฺฉานโยนิยํ นิพุตตา, อิทานิปี
 นั ปุณฺณิ การาเปตุวา อิธานตุ
 วฏฺฏติ”ติ อตุตภาวํ วิชิตฺวา
 อณฺเฎตกเวเสน ตสุสา สนฺตีกิ
 คนตุวา “กิ กโรนฺตี อิธ

ส่วนนางสุชาดาทำกาละแล้ว ก็
 บังเกิดเป็นนภยางที่ชอกเขาแห่งหนึ่ง. ทำว
 สักกะทรงตรวจดูเหล่าปริจาริกา(ภรรยา)
 ของพระองค์ ทรงดำริว่า “นางสุธรรมา
 บังเกิดแล้วในที่นี้เหมือนกัน, นางสุนันทา
 และนางสุจิตราก็อย่างนั้น, นางสุชาดา
 บังเกิดแล้วในที่ไหน ? หนอแล”
 ทอดพระเนตรเห็นนางสุชาดานั้น บังเกิด
 แล้วที่ชอกภูเขานั้น ทรงดำริว่า “นาง
 สุชาดา(ช่าง)เขลา ไม่ได้ทำบุญอะไร ๆ
 บัดนี้ ได้บังเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน,
 ถึงบัดนี้ สมควรที่เราจะให้นางทำบุญ
 แล้ว นำมาไว้ในที่นี้” ดังนี้แล้ว ทรง
 จำแลงอัฐภาพ ปลอมพระองค์เสด็จไป

คุณสุวรรณฯ พองสมุทร
 สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วิจารณ์”ติ ปุจฺฉิ. “โก ปน. ตวํ
 สามิ”ติ. “อหํ เต สามิโก มโฆ”ติ.
 “กุหิ นิพฺพตฺโตสิ สามิ”ติ. “อหํ
 ตาวตีสทเวโลกे นิพฺพตฺโตมहि, ตว
 สหายิกานํ ปน นิพฺพตฺตญฺจานํ ก็
 ชานาสิ”ติ. “น ชานามิ สามิ”ติ.
 “ตปิ มเมว สนฺติเก นิพฺพตฺตา,
 ปสฺสิสฺสสิ เต สหายิกา”ติ. “กถาหํ
 ตตฺถ คมิสฺสามิ”ติ. สกฺโก “อหํ
 ตํ ตตฺถ เนสฺสามิ”ติ. วตฺวา
 ทเวโลกํ เนตฺวา นนฺทาย
 โปกฺขรณิยา ตีเร วิสฺสขฺเขตฺวา
 อิตฺราสํ ติสฺสนนฺ อารุเจสิ “ตุมฺหากํ
 สหายิกํ สุชาติํ ปสฺสิสฺสกา”ติ.

ยังสำนักของนางสุชาดานั้น ตรัสถามว่า
 “เธอเที่ยวทำอะไรอยู่ในที่นี่ ?”. นาง
 นกยางถามว่า “นายจ๋า ก็ท่านคือ
 ใครกัน ?”. ท้าวสักกะ ตรัสว่า
 “เราคือมฆะ ผู้เป็นสามีของเธอ”. นาง
 นกยาง ถามว่า “ท่านบังเกิดในที่ไหน
 เล่า ? นายจ๋า”. ท้าวสักกะตรัสบอกว่า
 “เราบังเกิดในเทวโลกชั้นดาวดึงส์, ก็เธอ
 รู้สถานที่เกิด พวกหญิงสหายของเธอ
 แล้วหรือ ?”. นางนกยางทูลว่า “ยัง
 ไม่รู้เลย นาย”. ท้าวสักกะตรัสว่า
 “แม้หญิงสหายเธอเหล่านั้น ก็(ไป)
 บังเกิดแล้วในสำนักของเราเหมือนกัน,
 เธอจักเยี่ยมหญิงสหายของเธอไหมเล่า?”.
 นางนกยาง ทูลว่า “หม่อมฉัน จัก
 ไปในที่นั้นได้อย่างไรเล่า?”. ท้าวสักกะ
 ตรัสว่า “เราจักนำเธอไปในที่นั้นเอง”
 ดังนี้แล้ว จึงพาไปยังเทวโลกแล้ว
 ปล่อยนางไว้ที่ริมแห่งสระโบกขรณีชื่อ
 นันทา ตรัสบอกแก่พระมเหสีทั้ง ๓
 นางนอกนี้ว่า “พวกเธอ จักดูนาง
 สุชาดาสหายของ พวกเธอไหม ?”.

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนนท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“กุหี สา เทวา”ติ. “นันทาย
ไปกษत्रณียา ตีเร จิตา”ติ อาห.
ตา ติสฺโสปี ตตถ คนฺตฺวา “อโห
อຍຍาย รุပ္, อโห อตฺตภาวมนฺทสนฺ
ผลํ, อิทานิสฺสา ตฺนุทํ ปสฺสถ,
ชงฺฆมา ปสฺสถ ปาเท ปสฺสถ,
โสภติ วตฺสฺสา อตฺตภาโว”ติ เกหี
กตฺวา ปกฺกมฺมึสุ.

ปุณฺ สกฺโก ตสฺสา สนฺติกํ
คนฺตฺวา “ทิจฺฉา เต สหายิกา”ติ
วตฺวา “ทิจฺฉา, มํ อฺปฺผนฺเตตฺวา
กตฺวา, ตตฺถเว มํ เนหี”ติ
วฺจฺเต, ตํ ตตฺถเว เนตฺวา อฺทฺเก
วิสุสฺชเชตฺวา “ทิจฺฉา เต ตาสํ
สมฺปตฺตี”ติ ปุจฺฉิ. “ทิจฺฉา เม
เทวา”ติ. “ตยาปี ตตฺถ
นิพฺพตฺตฺนุปายํ กาคฺตุ วฏฺฏตี”ติ. “กิ
กโรมิ เทวา”ติ. “มยา ทินฺนํ
โอวาทํ รกฺขิสฺสสี”ติ. “รกฺขิสฺสามิ
เทวา”ติ.

พระมเหสีทั้ง ๓ ทูลถามว่า “น้องสุชาดา
นั้นอยู่ที่ไหนเล่า? เพคะ”. ท้าวสັกกะ
ตรัสว่า “นางอยู่ที่ริมฝั่งสระโบกขรณี
ชื่อนันทา”. พระมเหสีทั้ง ๓ พระองค์
จึงเสด็จไปในที่นั้น ต่างพากันเยาะเย้ยว่า
“โธเอ๋ย รูปร่างของน้องเจ้า, โธเอ๋ย
ผลของการแต่งตัว, บัดนี้ พวกเธอจงดู
จะงอยปาก ดูแข็ง ดูเท่า ของน้องเจ้า
นั้นเกิด, อັตภาพของนางช่างงามแท้ ๆ”
ดังนี้แล้ว ก็หลีกไป.

ท้าวสັกกะ เสด็จไปยังสำนักของ
นางอีก ตรัสถามว่า “เธอได้เห็นพวก
หญิงสหายแล้วหรือ?” เมื่อนางนงกยาง
ทูลว่า “หม่อมฉันได้เห็นพวกพี่ ๆ ทั้ง ๓
แล้ว (เพคะ) พวกพี่ ๆ พากันเยาะเย้ย
หม่อมฉันแล้วก็พากันไป, ขอพระองค์
โปรดนำหม่อมฉันไปที่ชอกเขานั้นตามเดิม
เถิด”, ทรงนำนางนงกยางนั้นไปที่ชอกเขา
นั้นตามเดิมแล้ว ทรงปล่อยไว้ในน้ำ
ตรัสถามว่า “เธอได้เห็นสมบัติของพวก
มเหสีทั้ง ๓ เหล่านั้นแล้ว ไช้ไหม?”.
นางนงกยางทูลตอบว่า “หม่อมฉันเห็นแล้ว
เพคะ”. ท้าวสັกกะตรัสว่า “เธอ

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนันท
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สมควรจะทำอุบายที่เป็นเหตุบังเกิดในที่นั้นบ้าง”. นางนกยางทูลว่า “หม่อมฉันจะต้องทำอะไรเล่า ? เพคะ”. ท้าวสักกะตรัสถามว่า “เธอจักรักษาโอวาท ที่เราให้ไว้ได้ไหมเล่า ?”. นางนกยางทูลตอบว่า “หม่อมฉัน จักรักษาได้เพคะ”.

อตสฺสา ปณฺจสีลานิ ทตฺวา
“อปฺปมตฺตา รกฺขาทิ”ติ วตฺวา
ปฏฺกามิ. สาทโต ปฏฺจาย สยฺ
มตฺมจฺจเกเยว ปริเยสิตฺวา ขาทติ.
สกุโก กติปาหจฺเจเน ตสฺสา
วิมฺสนตฺถาย คนฺตฺวา วาลุกาปิฏฺเจ
มตฺมจฺจโก วิย หุตฺวา อุตฺตานิ
นิปชฺชติ. สาทํ ทิสฺวา
“มตฺมจฺจโก”ติ สณฺณาย อคฺคเหสิ.
มจฺจเ ฉินฺนกาเล นงฺคฺกุจฺจํ จาเลสิ.
สทา “ชิวมจฺจโก”ติ อุกฺเก วิสฺสชฺชเสสิ.
โส โถกํ วิตินาเมตฺวา ปุณ
ตสฺสา ปุโรโต ‘อุตฺตานิ หุตฺวา
นิปชฺชติ. ปุณ สทา “มตฺมจฺจโก”ติ
สณฺณาย คเหตุวา ฉินฺนกาเล
อคฺคนงฺคฺกุจฺจํ จาเลนฺตํ ทิสฺวา

ลำดับนั้น ท้าวสักกะได้ประทานศีล ๕ แก่ นางนกยางนั้น ตรัสว่า “เธอเป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว จงรักษา(ศีล)เถิด” เสด็จหลีกไปแล้ว. ตั้งแต่นั้นมา นางนกยางนั้น ก็เที่ยวหากินเฉพาะปลาที่ตายเองเท่านั้น. โดยเวลาล่วงไป ๒-๓ วัน ท้าวสักกะเพื่อประสงค์จะทดลองใจนาง จึงเสด็จไป ทรงปลอมเป็นเหมือนปลาตายนอนหงายอยู่บนหลังหาดทราย. นางเห็นปลาปลอมนั้น จึงได้คาบเอาด้วยเข้าใจว่า “ปลาตาย” ในเวลาจะกลืน ปลากระดิกหาง. นางรู้ว่า “ปลาเป็น” จึงปล่อยลงน้ำ. ท้าวสักกะปล่อยให้เวลาผ่านไปเล็กน้อยแล้ว ทรงทำที่เป็นปลา นอนหงายข้างหน้าของนางอีก. นางคาบเอาด้วยเข้าใจว่า

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนนท์
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“ชีวมจฺโณ”ติ วิสฺสชฺเชสิ. เอวํ
 ดิग्ฆตฺตํ วิมฺสิตฺวา “สาธุกํ สีลํ
 รกฺขสึ”ติ อุตฺตานิ ชานาเปตฺวา
 “อหํ ทว วิมฺสนตฺถาย อาคโต
 ตฺวํ สาธุกํ สีลํ รกฺขาหิ, เอวํ
 สีลํ รกฺขมานา นจิรสฺเสว มม
 สนฺติเก นิพฺพตฺติสฺสสิ, อปฺปมตฺตา
 โหหิ”ติ วตฺวา ปกฺกามิ.

สา ตโต ปฏฺจาย สยํ
 มตฺมจฺฉํ ลภติ วา โน วา อลภมานา
 กติปาหจฺเจเนว สฺสฺสิตฺวา กาลํ
 กตฺวา ตสฺส สีลสฺส ผลน
 พาราณสียํ กุมฺภการสฺส ฐิตา หุตฺวา
 นิพฺพตฺติ. อถสฺสา ปณฺณรส-
 โสพสฺวสฺสกาเล สกฺโก “กุหิ นุ โข
 สา นิพฺพตฺตา”ติ อาวชฺเชนฺโต ทิสฺวา
 “อิทานิ มยา ตตฺถ คนฺตุํ วฏฺฏตี”ติ
 เอพาลุกวณฺเณน ปณฺณายมาเนหิ
 สตฺตฺหิ รตฺเนหิ ยานกํ ปุเรตฺวา ตํ
 ปาเชนฺโต พาราณสียํ ปวิสิตฺวา
 “เอพาลุกานิ คนฺหธา”ติ อุกฺโขเสนฺโต

“ปลาตาย” ในเวลาจะกลืน เห็นปลายัง
 กระดิกปลายหางอยู่ รู้ว่า “ปลาเป็น”
 จึงปล่อยเสีย. ท้าวสักกะทรงทดลองอย่างนี้
 ๓ ครั้งแล้ว ตรัสว่า “เธอรักษาศีลไว้
 ได้ดีนะ” ให้นางทราบพระองค์ แล้วก็
 ตรัสว่า “เรามาก็เพื่อจะทดลองใจเธอ,
 เธอจงรักษาศีลไว้ให้ดี, เมื่อรักษาศีลได้
 อย่างนี้ไม่นานนัก ก็จักบังเกิดในสำนัก
 ของเรา, เธอจึงเป็นผู้ไม่ประมาทเกิด”
 ดังนี้แล้วเสด็จหลีกไป.

จำเดิมแต่นั้นมา นางนกยางนั้น
 ได้ ปลาที่ตายเองบ้าง ไม่ได้บ้าง เมื่อ
 ไม่ได้ โดยเวลาล่วงไป ๒-๓ วันเท่านั้น
 ก็ชুবผอม ทำกาละแล้วบังเกิดเป็นลูกสาว
 ของนายช่างหม้อ ในเมืองพาราณสี
 ด้วยผลแห่งศีลนั้น. ครั้นต่อมาในกาล
 ที่นางมีอายุ ๑๕-๑๖ ปี ท้าวสักกะ
 ทรงใคร่ครวญว่า “นางบังเกิดแล้วใน
 ที่ไหนหนอแล” ทอดพระเนตรเห็นแล้ว
 ทรงดำริว่า “บัดนี้ สมควรที่เราจะไป
 ที่นั่น” ดังนี้แล้ว จึงเอาแก้ว ๗ ประการ
 ที่ปรากฏ โดยสีคล้ายพิภพเหลือง บรรทุก
 ยานน้อยขับยานน้อยนั้นเข้าไปในเมือง

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนนท์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วีถี ปฏิปชฺชิ. มุคฺคมาสาทีนึ
 คเหตุวา อากเต ปน “มุเลน น
 เหมมี”ติ วตุวา “กถิ เทสิ”ติ
 วุตเต, “อหิ สีลรทฺธิกาย อิตฺติยา
 ทมฺมี”ติ อาห. “สีลํ นาม สามิ
 กิสิสํ, กิ กาทิ, อุกาทุ
 นีลาทิวณฺณนุ”ติ. “ตุเมห สีลํ
 ‘กิสินนุ’ติ น ชานาถ, กิเมว
 นํ รทฺธิสฺสถ, สีลรทฺธิกาย ปน
 ทสฺสามิ”ติ.

พาราณสี เสด็จไปยังถนน ปาวร้องว่า
 “เชิญท่านทั้งหลาย จงรับเอาพักเหลือง
 กันเถิด”. แต่ท้าวเธอ ตรัสกับพวกคน
 ผู้ถือเอาแก้วเขียวและแก้วราชมาสเป็นต้น
 มาแล้วว่า “ข้าพเจ้าจะไม่ให้ด้วยราคา
 ทรัพย์” เมื่อเขาทูลถามว่า “ท่านจะให้
 อย่างไรเล่า?” ตรัสว่า “ข้าพเจ้าจะให้
 แก่หญิงผู้รักษาศีล”. พวกชนชาวเมือง
 พากันถามว่า “นาย ชื่อว่าศีล เป็น
 เช่นไรเล่า ?, (ศีลนั้น) สีดำหรือสีเขียว
 เป็นต้น”. ท้าวสักกะ ตรัสว่า “พวกเจ้า
 ย่อมไม่รู้จักศีลว่า ‘เป็นเช่นไร’ จัก
 รักษาศีลนั้นได้อย่างไรเล่า ? แต่เราจัก
 ให้แก่หญิงผู้รักษาศีล”.

“สามิ. เอสา กุมฺภการสฺส. ฐิตา
 ‘สีลํ รทฺธิสามิ’ติ. วิจฺรติ, เอติสฺสา
 เทหิ”ติ. สปิ ตํ “โตนหิ มยฺหิ
 เทหิ. สามิ”ติ. อาห. “กาสิ ตฺวานุ”ติ.
 “อหิ อวิชฺหิตปณฺจสีลา”ติ. อาห.
 “ตุยฺหเมว. ตานิ. มยา. อานีตานี”ติ.
 ยานกํ. ปาเชนฺโต. ตสฺสา. ชฺร
 กนฺตุวา. อณฺเวยหิ. อสฺหาริยํ. กตุวา
 เอพาลุกฺกวณฺณน. เทวทตฺติยํ. ธนํ

พวกชนชาวเมือง ทูลกันว่า “นาย
 ลูกสาวของนายช่างหม้อนั้น ย่อมเที่ยว
 พุดไปว่า ‘ฉันรักษาศีล’ ขอท่านจงให้
 แก่หญิงนั้นเถิด”. แม้ลูกสาวของนาย
 ช่างหม้อนั้น ก็ทูลกับท้าวสักกะนั้นว่า
 “ถ้าอย่างนั้น ขอท่าน จงให้แก่ดิฉันเถิด
 นาย”. ท้าวสักกะตรัสถามว่า “เธอ
 คือใคร ?”. ลูกสาวช่างหม้อทูลว่า
 “ฉันคือสตรีผู้ไม่ละศีล ๕”. ท้าวสักกะ

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนันท
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทตฺวา อตฺตทานํ ชานาเปตฺวา “อิทํ
เต ชีวิตวุตฺตติยา ธนํ, ปญฺจสีลาณี
อฆณฺทานิ กตฺวา รกฺขาหิ”ติ วตฺวา
ปฏฺกามิ.

สาปี ตโต จวิตฺวา อสุรภวเน
อสุรเชฏฺฏกสฺส ธีตา หุตฺวา สกฺกสฺส
เวริชมเร นิพฺพตฺติ. ทฺวีสุ ปน
อตฺตภาเวสุ สีลสฺส สุรภฺชิตตฺตา
อภิรฺูปา อโหสิ สุวณฺณวณฺณา
อสาธาธนาย รูปสิริยา สมนฺนาคตา.

เวปจิตฺติ อสุรินฺุโท อากตาคตานํ
อสุรานํ “ตฺมุเห มม ธีตฺ อนุจฺฉวิกา
น โหถา”ติ ตํ กสฺสจฺจิ อทตฺวา
“มม ธีตา อตฺตนา ว อตฺตโน
อนุจฺฉวิกํ สามิกํ วาเรสฺสตี”ติ

ตรัสว่า “พักเหลือองเหล่านั้น เราได้นำ
มาเพื่อเจ้าคนเดียวเท่านั้น” ทรงขยับยาน-
น้อยไปสู่เรือนของนางแล้ว จึงประทาน
ทรัพย์ที่เทวดาพึงให้ โดยสีกถ่ายพักเหลืออง
ทำให้เป็นของที่คนเหล่าอื่นลักไปไม่ได้
ให้รู้จักพระองค์แล้ว ตรัสว่า “นี่เป็น
ทรัพย์สำหรับเลี้ยงชีวิตของเจ้า, เจ้าจง
รักษาศีล ๕ ไม่ให้ขาดเกิด” ดังนี้แล้ว
ก็เสด็จหลีกไป.

แม้ลูกสาวของช่างหม้อนั้น จุติจาก
อตภาพนั้นแล้ว บังเกิดในเรือนของคน
ผู้มีเวรต่อท้าวสັกกะ เป็นลูกสาวของ
หัวหน้าอสูรในภพอสูร. ก็เพราะความ
ที่นางได้รักษาศีลดีแล้วใน ๒ อตภาพ
นางจึงได้เป็นผู้มีรูปสวย มีผิวพรรณ
ดุจทองคำ ประกอบด้วยสิริแห่งรูปอันไม่
ทั่วไป.

จอมอสูรนามว่าเวปจิตติ กล่าวแก่พวก
อสูรผู้มดแล้ว ๆ ว่า “พวกท่านเป็นผู้
ไม่คู่ควรแก่ลูกสาวของเรา” จึงไม่
ประทานลูกสาวนั้นแก่ใคร ๆ คิดว่า
“ลูกสาวของเรา จักเลือกสามี ผู้คู่ควร

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนนท์
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อสุรพล์ สนุธิปาตาเปตวา “ตฺยหํ
 อนุจฺฉวิกํ สามิกํ คณฺหาหิ”ติ ตสฺสา
 หตฺถे ปุพฺพทามํ อทาสิ. ตสฺมี
 ขณฺเ สกฺโก ตสฺสา นิพฺพตฺตญฺจํ
 โอลฺเกนฺโต ตํ ปวตฺติ ญตฺวา
 “อิทานิ มยา คณฺตฺวา ตํ อานนฺตุ
 วญฺญติ”ติ มหฺลลกอสุรวณฺณํ
 นิมนฺนิตฺวา คณฺตฺวา ปริสฺปริยนฺเต
 อญฺจาสิ. สปิ อิตฺ อิตฺ จ
 โอลฺเกนฺตี ตํ ทิฏฺฐมตฺตาว
 ปุพฺพสนฺนิวาสวเสน อฺปนฺนเนน เปเมน
 มโหเมเนว อชฺโฆตฺตตททยา หุตฺวา
 “เอโส เม สามิก”ติ ตสฺส อฺปริ
 ปุพฺพทามํ ชิปี. อสุรา “อมฺหากํ
 ราชา เอตฺตํ กาลํ ธีตุ อนุจฺฉวิกํ
 อลภิตฺวา อิทานิ ลภิ, อยเมวสฺส
 ธีตุ ปิตามหฺโต มหฺลลโก อนุจฺฉวิก”ติ
 ลชฺชมานา ปกฺกมฺิสฺ. สกฺโกปิ ตํ
 หตฺถे คเหตุวา “สกฺโกหฺมสฺมี”ติ
 นทิตฺวา อากาเส ปกฺขนฺทิ.

แก่ตน ด้วยตนเอง” ดังนี้แล้ว จึงสั่ง
 ให้พลเมืองเหล่าอสุรประชุมกัน ได้
 ประทานพวงดอกไม้ในมือของลูกสาวนั้น
 ด้วยสั่งว่า “เจ้าจงเลือกคนผู้เหมาะสม
 แก่เจ้าเป็นสามีเถิด”. ในขณะที่นั้น
 ท้าวสักกะ ทรงตรวจดูสถานที่นางบังเกิด
 ทรงทราบความเป็นไปนั้นแล้ว ทรงดำริ
 ว่า “บัดนี้ สมควรที่เราจะไปนำเอา
 นางมา” ดังนี้แล้ว ทรงเนรมิตเพศเป็น
 อสุรแก่ เสด็จไปยืนอยู่ที่ท้ายสุดบริษัท.
 แม้นางอสุรก็ญฺญานนั้นมองดูข้างโน้นข้างนี้
 พอมาตรว่าพบท้าวสักกะนั้นแล้วเท่านั้น
 เป็นผู้มีหทัยอันความรักซึ่งเกิดขึ้นแล้ว
 ด้วยอำนาจบุพเพสันนิวาส ท่วมทับแล้ว
 ดุจห้วงน้ำใหญ่ ตกลงใจว่า “ผู้นั้น
 เป็นสามีของเรา” จึงโยนพวงดอกไม้
 ไปเบื้องบนของท้าวสักกะนั้น. เหล่าอสุร
 พากันละอายว่า “พระเจ้าเหนือหัว
 ของพวกเรา ไม่ได้ผู้สมควรแก่ลูกสาว
 ตลอดกาลประมาณเท่านี้ บัดนี้ได้แล้ว,
 ผู้ที่แก่กว่าปุนั้นนั้นเทียว เป็นผู้สมควร
 แก่ลูกสาวของท้าวเธอ” ดังนี้แล้ว จึง
 หลีกไป. ฝ่ายท้าวสักกะ ทรงจับ

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนันท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อสุรา “วณฺจิตมฺหา ชรสกุเกนา”ติ
 ตํ อนุพนฺธิสฺส. มาตลฺลิสงฺคาหโก
 เวชยนฺตรถํ อหริตฺวา อนุตฺรามคฺเค
 จเปสฺสิ. สกุโก ตํ ตตฺถ อโรเปตฺวา
 เทวนคฺรามิขุ ปายาสฺสิ. อถสฺส
 สิมฺพลิวณฺํ สมฺปตฺตกาเล รตสทฺทํ
 สุตฺวา ภิตฺตา ครุพฺโปตฺกา วิรวีสุ.
 เตสํ สทฺทํ สุตฺวา สกุโก มาตลฺลิส
 ปุจฺฉิ “เก เอเต วิรวนฺตี”ติ.
 “ครุพฺโปตฺกา เทวา”ติ. “กึการณา”ติ.
 “รตสทฺทํ สุตฺวา มรณภเยนา”ติ.
 “มํ เอกํ นิสฺสาย เอตฺตโก ทิโช
 รทเวเคน วิจฺฉฺฉนฺโต, มา นสฺสิ,
 นิวตฺเตหิ รณฺ”ติ. โส
 สินฺธวสทฺสสฺส ทณฺฑเกน สณฺณํ
 ทตฺวา นิวตฺเตสิ. ตํ ทิสฺวา อสุรา
 “ชรสกุโก อสุรปุโรโต ปฏฺจาย
 ปลายนฺโต อิทานิ รถํ นิวตฺเตสิ,

นางอสุรกายุญานันท์ที่มีมือ แล้วทรง
 ประกาศว่า “ตัวเรคือท้าวสักกะ”
 ทรงเหาะไปในอากาศ.

พวกอสุรรู้ว่า “พวกเราถูกท้าวสักกะแก่ง
 ลวงแล้ว” จึงพากันติดตามท้าวสักกะ
 นั้นไป. เทพบุตรผู้เป็นสารถีนามว่า
 มาตลลี นำเวชยันตรถมา หยุดอยู่ใน
 ระหว่างทาง. ท้าวสักกะทรงอุ้มนาง
 ขึ้นใส่รถนั้นแล้ว ได้ทรงขับป้ายพระ-
 พักตร์ไปสู่เทพนคร. ครั้งนั้น ในกาล
 ที่ท้าวสักกะนั้นเสด็จถึงสิมพลิวณ ลุก
 นกครุฑทั้งหลาย ได้ยินเสียงรถ ก็กลัว
 จึงพากันร้อง. ท้าวสักกะได้ทรงสดับ
 เสียงลูกนกครุฑแล้วจึงตรัสถามมาตลลี-
 เทพบุตรว่า “เหล่านั้นนกอะไรร้อง”.
 มาตลลีเทพบุตรทูลว่า “ลูกนกครุฑ
 พระเจ้าข้า”. ท้าวสักกะ ตรัสถามว่า
 “เพราะเหตุไรเล่า มันจึงร้อง”. มาตลลี-
 เทพบุตรทูลว่า “เพราะ(มัน)ได้ยิน
 เสียงรถแล้วกลัวตาย”. ท้าวสักกะ
 ตรัสว่า “เพราะอาศัยเราผู้เดียวจนก็มี

๑ ฉ. สิปฺพลิวณฺ.

อทฺธาเนน อุปตฺตมฺโห ลทฺโธ
ภวิสฺสตี”ติ นีวตฺติตฺวา อากตมคฺเคเนว
อสุรปฺรํ ปวิสฺตฺวา ปุณฺ สีสํ น
อฺกฺขิปีสฺสุ.

ประมาณเท่านี้ ถูกความเร็วของรถให้
แหลกละเอียดแล้ว, มันอย่าจับหายเลย,
เจ้าจงกลับรถเสียเถิด”. มาตลีเทพบุตร
นั้น ให้สัญญาแก่ม้าสินธพหนึ่งพันตัว
ด้วยเส้น กลับรถแล้ว. เหล่าอสูรเห็นเหตุ
นั้นแล้ว คิดกันว่า “ท้าวสักกะแก่หนึ
ไปจำเดิมแต่่อสุรบุรี บัดนี้ กลับรถแล้ว,
ท้าวสักกะนี้ คงจักได้ผู้สนับสนุนเป็นแน่”
จึงกลับเข้าไปสู่อสุรบุรี ตามทางที่มา
แล้วนั้นเทียว ไม่ยกศีรษะขึ้นอีก.

สกุโกปิ สุชํ อสุรกณฺณํ
เทวนครํ เนตฺวา อทฺตมเตยฺยานํ
อจฺจราโกฏีหนํ เชฏฺฐจิกฺกุจฺจานเ จเปสิ.
สา สกุกํ วรํ ยาจิ “มหาราช
มม อิมสฺมี เทวโลเก มาตาปิตโร
วา ภาติกภคินิโย วา นตฺถิ,
ยตฺถ ยตฺถ คจฺจสิ, ตตฺถ ตตฺถ
มํ คเหตุวาว คจฺเจยฺยาสี”ติ. โส
“สาธู”ติ ตสฺสา ปฏฺิณฺณํ อทาสิ.
ตโต ปฏฺุจาย จ จิตฺตปาตลียา
ปฺปฺพิตาย อสุรา “อมฺหากํ

ฝ่ายท้าวสักกะ ทรงนำนางอสุร-
กัญญาชื่อสุชาดา ไปสู่เทพนครแล้ว
ทรงสถาปนาไว้ในตำแหน่งหัวหน้านาง
เทพอัปสร ๒ โกฏีครึ่ง. นางทูลขอพร
แก่ท้าวสักกะว่า “ขอเดชะพระมหाराช-
เจ้า มารดาบิดาก็ดี พี่ชายน้องหญิงก็ดี
ของหม่อมฉันในเทวโลกนี้ ไม่มี, พระองค์
พึงพาหม่อมฉันไปในที่ ๆ พระองค์เสด็จ
ไปเถอะ”. ท้าวเธอได้ประทานปฏฺิณฺญา
แก่นางว่า “ดีละ”. ก็จำเดิมแต่นั้นมา
เมื่อดอกจิตตปาติบานแล้ว พวกอสูร

๑ ฉ. เชฏฺฐจิกฺกุจฺจานเ.

ทิพพปาริฉณตตกสฺส. ปุပ္พนกาลอ”ติ
 สณฺณาย ยุกฺตตถาย สกุกั
 อภิชฺชณฺณิตุกามา อภิชฺชิสฺส. สกุกโก
 เหมจาสมฺมุตเท นาคานํ อารกฺข
 อทาสี. ตโต สุปฺนณฺณานํ ตโต
 กุมฺภณฺณานํ, ตโต ยุกฺขานํ ตโต
 จตฺตุนํ มหาราชานํ, สพฺพปุริ
 ปน เทวณฺครทฺวาเรสฺส วชิรหตฺถา
 อินฺทปฏฺิมา จเปสิ. อสุรา นาคาทโย
 ชินฺตีวา อากตปิ. อินฺทปฏฺิมา
 ทูรโต ทิสฺวา “สกุกโก นิกฺขนฺโต”ติ
 ปลายนฺติ.

มีความประสงค์จะรบกับท้าวสักกะพากัน
 ขึ้นมาเพื่อต้องการจะรบ ด้วยความ
 สำคัญว่า “กาลนี้ เป็นกาลที่ดอกปาริ-
 ฉัตรไม้ทิพย์ของพวกเราบาน”. ท้าว
 สักกะได้ประทานการรักษาแก่พวกนาค ณ
 ภายใต้อสมุท. ต่อนั้น(ประทานการรักษา)
 แก่พวกครุฑ, ต่อนั้น(ประทานการรักษา)
 แก่พวกกุมภภัณฑ์ ต่อนั้น(ประทาน
 การรักษา)แก่พวกยักษ์, ต่อนั้น(ประทาน
 การรักษา)แก่ท้าวจาทุมมหาราช, ส่วน
 ชั้นบนกว่าทุกชั้น ทรงประดิษฐาน
 รูปจำลองพระอินทร์ ผู้มีวชิราวุธอยู่ใน
 พระหัตถ์ ที่พระทวารแห่งเทพนคร.
 พวกอสูรถึงขณะพวกนาคเป็นต้นมาแล้ว
 เห็นรูปจำลองพระอินทร์แต่ไกล ย่อม
 หันไป ด้วยเข้าใจว่า “ท้าวสักกะเสด็จ
 ออกมาแล้ว”.

“เอวํ มหาสิ มโฆ มานโว
 อปฺปมาทปฏฺิพทํ ปฏฺิพชฺชิ, เอวํ
 อปฺปมตฺโต จ ปเนส เอวรูปี
 อิสฺสรียํ ปตฺวา ทฺวิสฺส เทวโลเกสฺส
 รชฺชํ กาทเรสิ, อปฺปมาโท นามส
 พุทฺธาทีหิ ปสฺตฺโต, อปฺปมาทํ หิ

พระศาสดา ตรัสว่า “มหาสิ
 มชฺชมานพปฏฺิบัติอฺปฺปมาทปฏฺิพทา(ข้อ
 ปฏิบัติในอฺปฺปมาทธรรม) อย่างนี้, ก็แล
 มชฺชมานพนั้น ผู้ไม่ประมาทแล้วอย่างนี้
 ถึงความเป็นใหญ่เห็นปานนี้ ได้เสวย-
 ราชสมบัติในเทวโลกทั้ง ๒, ชื่อว่าความ

คุณอัญญา ทิมปาวัฒน์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิสฺสาย สพฺเพสํปี โลกียโลกุตฺตรานํ
 วิเสสานํ อธิคโม โหตี”ติ วตฺวา
 คาถมาห

ไม่ประมาทนั้น เหล่าบัณฑิตมีพระ-
 พุทธเจ้าเป็นต้น สรรเสริญแล้ว, เพราะว่า
 การบรรลुकุณวิเศษที่เป็นโลกียะและ
 โลกุตระทั้งหมด ย่อมมีได้เพราะอาศัย
 ความไม่ประมาท” ดังนี้แล้ว ตรัสพระ-
 คาถาว่า

๓๐. “อูปปมาเทน มฆวา
 เทวานํ เสฏฺฐตํ คโต,
 อูปปมาทํ ปสฺสนฺติ
 ปมาโท ครหิตो สทา”ติ.

๓๐. “ทำวมฆวะ ถึงความเป็นผู้ประเสริฐ
 กว่าเทพยดาทั้งหลาย เพราะ
 ความไม่ประมาท, บัณฑิต
 ทั้งหลาย ย่อมสรรเสริญความไม่
 ประมาท ความประมาท บัณฑิต
 ดิเตียน ทุกเมื่อ”.

ตตฺถ อูปปมาเทนาคี มจลคาม
 ภูมิปฺปเทเส โสธนํ อาที กตฺวา
 กเตน อูปปมาเทน. มฆวาติ อิทานี
 “มฆวา”ติ ปญฺญาโต มฆมาณโว
 ทฺวินนํ เทวโลกานํ ราชภาเวน
 เทวานํ เสฏฺฐตํ คโต.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เพราะ
 ความไม่ประมาท ความว่า เพราะ
 ความไม่ประมาทที่ได้ทำไว้ตั้งแต่แผ้วถาง
 ภูมิประเทศ ในมจลคาม. คำว่า
 ทำวมฆวะเป็นต้น ความว่า มฆมาณพ
 ปราบกว่า “มฆวะ” ในบัดนี้ ชื่อว่า
 ถึงความเป็นผู้ประเสริฐกว่าเทพยดาทั้ง-
 หลาย เพราะความเป็นราชาแห่ง
 เทวโลกทั้ง ๒.

คุณวงวาท สัตย์เจริญ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปัสสนุทีติ พุทธาทโย ปณฺชิตา
 อปฺปมาทเมว โถเมเนติ วนฺณยนฺติ.
 กิการณา? สพุเพสํ โลกียโลกุตฺตรานํ
 วิเสสานํ ปฏฺฐิลากการณตฺตา. ปมาโท
 ครหิโต สทาติ ปมาโท ปน
 เตหิ อริเยหิ นิจฺจํ ครหิโต
 นิหฺนฺทิตฺวา. กิการณา? สพุพิปฺตตีนํ
 มฺลภาวโต. มนุสฺสโทภคฺยํ วา หิ
 อปายุปฺปตฺติ วา สพุพา ปมาท-
 มฺลิกาเยวาติ.

คำว่า ย่อมสรรเสริญ คือบัณฑิตทั้ง-
 หลาย มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ย่อมชมเชย
 คือย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทอย่าง-
 เดียว. ถามว่า เพราะเหตุไร?. แก้วว่า
 เพราะความไม่ประมาทเป็นเหตุให้ได้
 คุณวิเศษอันเป็นโลกียะและโลกุตระทั้ง-
 หหมด. คำว่า ความประมาทอันบัณฑิต
 ตีเตียนทุกเมื่อ ความว่า ส่วนความ
 ประมาทอันพระอริยะเหล่านั้นตำหนิแล้ว
 คือ ตีเตียนแล้วเป็นนิตย. ถามว่า
 เพราะเหตุไร?. ตอบว่า เพราะ ความ
 ประมาทเป็นรากเหง้าของความวิบัติ
 ทุกอย่าง. จริงอยู่ ความเป็นผู้มีส่วน
 แห่งความชั่วในมนุษย์ก็ดี การเข้าถึง
 อบายก็ดี ล้วนมีความประมาทเป็น
 รากเหง้าทั้งนั้น.

กาถาปริโยसानเน มหาสิ ลิจฺฉวี
 โสตาปตฺติผล ปติฏฺฐหิ. สมฺปตฺตปริสาปี
 พหุ โสตาปนฺนาทโย ชาตาคฺติ.

ในกาลที่สุดแห่งกาถา พระเจ้า-
 ลิจฉวีนามว่ามหาสิ ทรงดำรงอยู่ใน
 พระโสดาปัตติผล. แม้บริษัทผู้ประชุม
 กันแล้ว เป็นอันมาก ก็ได้เป็นพระอริย-
 บุคคลทั้งหลายมีโสดาบันเป็นต้น ดังนี้แล.

สกุทวตฺถุ สตฺตมํ.

เรื่องท้าวสักกะที่ ๗ จบ.

คุณสมพงษ์ ออกขาวได้

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๘. อณฺเฏตฺรภิกขุวตฺตฺถ

๓๑. อปฺปมาทรโต ภิกขุ
ปมาเท ภยทสฺสึ วา
สญฺโฆชนํ อณฺเฏฏลํ
ทหํ อคฺคิวั กจฺจติ.

๘. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

๓๑. ภิกษุยินดีในความไม่ประมาท หรือ
มีปกติเห็นภัย ในความประมาท
ย่อมเผาสังโยชน์ละเอียด และหยาบ
ไป เหมือนไฟไหม้เชื้อมากและ
น้อยไป ฉะนั้น.

๘. อณฺเฏตฺรภิกขุขุตฺตฺถุ

อปฺปมาทฺรโต ภิกขุติ อิมํ
 ฌมฺมทฺสณฺ์ สตุฏฺทา เขตฺตวเน วิหรนฺุโต
 อณฺเฏตฺรํ ภิกขุํ อารพฺภ กเถสิ.

โส กิร สตุฏฺฐุ สนฺติเก ยาว
 อรหตฺตา กมฺมฏฺจานํ กถาเปตฺวา
 อรณฺเฑํ ปวิสิตฺวา ฆฏฺเณโต วายมนฺุโต
 อรหตฺตํ ปตฺตํ นาสกฺขิ. โส
 “วิเสเสตฺวา กมฺมฏฺจานํ กถา-
 เปสฺสามิ”ติ ตโต นิภฺขมิตฺวา สตุฏฺฐุ
 สนฺติกํ อากจฺจนฺุโต อนฺตรามคฺเค
 มหนฺตํ ทาวกฺคิ อฏฺฐจิตฺํ ทิสฺวา
 เวเคน เอกํ มุณฺทปพฺพตมตฺตกํ
 อภิรฺยุห นิสินฺโน อรณฺเฑํ ทยฺหมานํ
 อคฺคิ ทิสฺวา ทาวกฺคิ อารมฺมณฺ์
 กณฺหิ “ยถา อยํ อคฺคิ มหนฺตานิ
 จ ขุทฺทกานิ จ อฺปาทานานิ
 ทหนฺุโตว คจฺจติ, เอว
 อริยมคฺคณฺยานคฺคินาปี มหนฺตานิ จ
 ขุทฺทกานิ จ สณฺโณชฺชนานิ ทหนฺุเตน
 กณฺตพฺพํ ภาวิสฺสตี”ติ. สตุฏฺฐุ กนฺธกฺกุญฺยี

๘. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภถึงภิกษุรูปใด-
 รูปหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศนาเห็นว่า
 ภิกษุยินดีในความไม่ประมาท เป็นต้น.

ว่ากันว่า ภิกษุนั้น ให้พระศาสดา
 ตรัสบอก พระกัมมฏฺจาน จนถึงพระ-
 อรหัต ในสำนักของพระศาสดาแล้วเข้า
 ไปสู่ป่า พากเพียรพยายามไม่อาจจะ
 บรรลุพระอรหัตได้. เธอคิดว่า “เราจัก
 ทูลให้พระศาสดาตรัสบอกกัมมฏฺจานให้
 วิเศษ” ออกจากป่านั้น มายังสำนักของ
 พระศาสดา ในระหว่างทางเห็นไฟฟ้า
 เกิดขึ้นมากมาย รีบขึ้นยอดภูเขาโล้น
 ลูกหนึ่งนั่งดูไฟกำลังไหม้ป่ายึดเอาเป็น
 อารมณ์ว่า “ไฟนี้ ไหม้เชื้อทั้งหลาย
 มากและน้อยไป ฉันใด, แม้ไฟคืออริย-
 มรรคญาณจักพึงไหม้สังโยชน์ทั้งหลาย
 มากและน้อยไป ฉันนั้น”. พระศาสดา
 ประทับนั่งในพระคันธกฺุณฺ์นั้นเทียว ทรง
 ทราบวารจิตของภิกษุนั้น ตรัสว่า
 “อย่างนั้นนั้นเทียว ภิกษุ สังโยชน์ทั้ง-

คุณกนกวรรณ เขียรอุกฤษฏ์ และครอบครัว
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิสินโนว ตสฺส จิตฺตวารี ฅตฺวา
 “เอวเมว ภิกฺขุ มหนฺตานิปี
 ขุทฺทกานิปี อุปาทานานิ วีย อิมสฺ
 สตุตฺตานํ อพฺภนฺตเร อุปฺปชฺชมานานิ
 อณฺฺฏุลานิ สญฺโฆชนานิ, ตานิ
 ฅาณคฺคินา ฅาเปตฺวา อภพฺพุ-
 ปตฺติกานิ กาทํ วฏฺฏตี”ติ วตฺวา
 โอภาสํ วิสฺสชฺเชตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน
 อภิมุขํ นิสินฺโน วีย ปณฺณายมาโน
 อิมํ ฅาถมาห

หลาย ละเอียดและหยาบ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่
 ในภายในของสัตว์เหล่านี้ เหมือนเชื่อมมาก
 บ้าง น้อยบ้าง สมควรที่พระโยคาวจรเผา
 สังโยชน์เหล่านั้นด้วยไฟ คือญาณแล้ว
 ทำให้เป็นของไม่ควรเกิดขึ้น” ทรง
 เปล่งพระรัศมี ปราภฏประดุจประทับนั่ง
 ณ ที่เฉพาหน้าของภิกษุ นั้น ตรัสพระ-
 ฅาถา นี้ว่า

๓๑. “อุปฺปมาทโรติ ภิกฺขุ
 ปมาเท ภยทสฺสี วา
 สญฺโฆชนํ อณฺฺฏุลํ
 ททํ อคฺคิวิ คจฺจตี”ติ.

๓๑. “ภิกษุ ยินดีในความไม่ประมาท
 หรือมีปกติเห็นภัยในความประมาท
 ย่อมเผาสังโยชน์ละเอียด และหยาบ
 ไป เหมือนไฟไหม้เชื่อมมาก และ
 น้อยไป ฉะนั้น”.

ตตฺถ อุปฺปมาทโรติ อุปฺปมาเท
 รโต อภिरโต, อุปฺปมาเทน
 วิดีนาเมนฺโตติ อตฺถโถ. ปมาเท
 ภยทสฺสี วาติ นิริยุปตฺตติอาทิกํ
 ปมาเท ภยํ ปสฺสนฺโต ตาสํ วา
 อุปฺปตฺตตีนิ มุลตฺตตา ปมาทํ ภยโต
 ปสฺสนฺโต. สญฺโฆชนนฺติ วฏฺฏทฺทุกฺเขน

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้ยินดี
 ในความไม่ประมาท ความว่า ยินดีแล้ว
 คือยินดียิ่งในความไม่ประมาท, อธิบาย
 ว่า ยังกาลให้ล่วงไปด้วยความไม่
 ประมาท. คำว่า ผู้มีปกติเห็นภัยใน
 ความประมาท คือผู้เห็นภัยในความ
 ประมาทมีการเข้าถึงนรกเป็นต้น หรือว่า

คุณจินดา ยิมเรวัต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สทุธิ โยชนั พนุชนั วัฏฏเฐ
 โอสีทาปนสมตถั ทสวธิ สณโณชนั.
 อณฺฏณฺตุนุติ มหนฺตณฺจ ชุทฺทกณฺจ.
 ทฬั อคฺคิวั คจฺจตฺตีติ ยถา
 อัย อคฺคิ เอตฺ มหนฺตณฺจ
 ชุทฺทกณฺจ อูปาทานั ทฬนฺโต
 คจฺจติ, เอวเมว โส อปฺปมาทรโต
 ภิกฺขุ อปฺปมาทาทิคเตน ฉาณคฺคินา
 เอตฺ สณโณชนั ทฬนฺโต
 อภพฺพุปฺตติกั กโรนฺโต คจฺจตฺตี
 อตฺโต.

ชื่อว่าผู้เห็นความประมาท โดยความ
 เป็นภัย เพราะว่า ความประมาทนั้น
 เป็นรากเหง้าแห่งความอับดีเหล่านั้น.
 คำว่า สังโยชนั ความว่า สังโยชนั ๑๐
 อย่าง เป็นเครื่องประกอบ เครื่องผูก
 (สัตว์) ไว้กับทุกข์ในวัฏฏะ ซึ่ง
 สามารถจะยังสัตว์ให้จมลงในวัฏฏะได้.
 คำว่า ละเอียดและหยาบ ได้แก่
 มากและน้อย. คำว่า เหมือนไฟไหม้
 เชื้อมากและน้อยไปฉะนั้น ความว่า
 ภิกษุ นั้น ยินดีในความไม่ประมาท
 ย่อมเผาสังโยชนันั้นด้วยไฟ คือ ญาณที่
 ตนได้บรรลุด้วยความไม่ประมาท คือ
 ทำให้เป็นของไม่ควรเกิดขึ้นไป เหมือน
 ไฟนี้ไหม้เชื้อทั้งมากทั้งน้อยนั้นแลไป
 ฉะนั้น นั้นเทียว.

คากาปริโยसानเ โส ภิกฺขุ
 ยถานิสฺสินฺโนว สพฺพสณโณชนานิ
 ฉวาเปตฺวา สห ปฏิสมฺภิทาหิ
 อรหฺตํ ปตฺวา อากาเสนาคนฺตฺวา

ในที่สุดคากา ภิกษุ นั้น นั่งอยู่ตาม
 เดิมเทียวเผาสังโยชนัทั้งปวง บรรลุพระ-
 อรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทามาทางอากาศ
 ชมเชยสรรเสริญพระสรีระมีวรรณดุจ

คุณจินดา ยิมเรวัต

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๙๙-๙๙๙-๙๙๙๙

ตถาคตสฺส . สฺวณฺณวณฺณํ . สรীরํ . ทงคํของพระตถาคตแล้ว . ถวายบังคม
 โถเมตฺวา . วณฺณตฺวา . วนฺทมาโน . หลีกไป . ดังนี้แล .
 ปกฺกามีติ .

อณฺเฏตรภิกฺขุชฺวตฺถุ . อฏฺฐมํ .

เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่ ๘ จบ .

คุณจินดา . ยิมเรวัต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๕. นิคมวาทีติสตุเถรวตุถุ

๓๒. อปุปมาทรโต ภิกขุ
ปมาเท ภยทสุสิ วา
อกพุโพ ปรีหานาย
นิพพานสุเสว สนฺติเก.

๕. เรื่องพระนิคมวาทีติสตุเถระ

๓๒. ภิกษุยินดีในความไม่ประมาท ก็ดี
ผู้มีปกติเห็นภัยในความประมาทก็ดี
เป็นผู้ไม่ควรเพื่ออันเสื่อม (จาก
มรรคและผล)ตั้งอยู่แล้ว ในที่ใกล้
แห่งพระนิพพานนั้นเทียว.

คุณจินดา ยิมเรวัต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๕. นิคมวาสิตีสตฺเถรวตฺถุ

อปฺปมาทโรโตติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ
สตฺถา... เขตฺวานเน วิหรนฺโต นิคม-
ติสฺสเถโร อารพฺภา กเถสิ.

เอกสมิํ หิ สวตฺถิตฺโต อวิทุเร
นิคมคามเ ชวตสฺวทุโฆ เอโก
กฺลปฺตฺโต... สตฺถุ สาสเน ปพฺพชิตฺวา
ลทฺฐปสมฺปโท “นิคมติสฺสเถโร นาม
อปฺปิจฺจเ สนฺตฺถุจฺจเ ปวิวิตฺโต
อารทฺฐวีริโย”ติ ปญฺญาโย. โส นิพทฺธํ
ญาติกามเยว ปิณฺฑทาย จรติ.
อนาถปิณฺฑทิกาทิสฺสุ มหาทานานิ
กโรนฺเตสฺสุปิ. ปเสนทิกอสฺเส อสทิส-
ทานํ กโรนฺเตปิ สวตฺถิ นาคจฺจติ.
ภิกฺขุ “อโย นิคมติสฺโส อญฺจาย
สมฺมุจฺจาย ญาติสฺสญฺจเ วิหรติ,
อนาถปิณฺฑทิกาทิสฺสุ มหาทานานิ
กโรนฺเตสฺสุปิ ปเสนทิกอสฺเส อสทิสทานํ
กโรนฺเตปิ เหนว อากจฺจติ”ติ กถํ
สมฺมุจฺจาเปตฺวา สตฺถุ อโรจยิสฺสุ.

๕. เรื่องพระนิคมวาสิตีสตฺเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภถึงพระติสสเถระ
ผู้มีปกติอยู่ในนิคม ตรัสพระธรรมเทศนา
นี้ว่า ยินดีในความไม่ประมาท เป็นต้น.

ความพิสดารว่า กุลบุตรคนหนึ่ง
เกิดเติบโต ในหมู่บ้านตั้งอยู่ในนิคมแห่ง
หนึ่ง ซึ่งไม่ไกลจากเมืองสาวัตถี ได้
บรรพชาอุปสมบทในศาสนาของพระ
ศาสดา ปรากฏว่า “ชื่อว่าพระนิคม
ติสสเถระผู้มีความมักน้อย สันโดษ สงัด
ปรารภความเพียร”. พระเถระนั้น
เที่ยวบิณฑบาตเฉพาะในหมู่บ้านญาติเป็น
ประจำ. เมื่อชนทั้งหลายมีอนาถ-
ปิณฑิกเศรษฐี เป็นต้น ทำมทานอยู่
ก็ดี, เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศล ทรง
บำเพ็ญ อสทิสทานอยู่ก็ดี, พระเถระ
ไม่มาสู่เมืองสาวัตถี. ภิกษุทั้งหลาย
สนทนากันว่า “พระนิคมติสสเถระนี้ หมั่น
ลุกนึ่ง คลุกคสิหมู่ญาติอยู่, เมื่อชนทั้ง-
หลายมีอนาถปิณฑิกเศรษฐี เป็นต้น ทำ
มทานก็ดี, เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศล

คุณจิราภา สังข์กังวาล

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา ตํ ปกุกุสาเปตวา “สจจํ
 กิร ตวํ ภิกขุ เอวํ กโรสี”ติ
 ปุจฺจิตฺวา “นตฺถิ ฆนฺเต มยฺหํ
 ฌาตีสํสฺสโค อหํ เอเต มนุสฺเส
 นิสฺสาย อชฺโฆหรณียมตฺตํ ลภามิ,
 ‘ลฺลฺเข วา ปณฺเฑเต วา ยาปนมตฺเต
 ลทฺเช ปุณฺ ก็ ออาหารปริเยสเนนา’ติ
 นาคจฺฉามิ, ฌาตีสึ ปน เม
 สํสฺสโค นาม นตฺถิ ฆนฺเต”ติ
 วุตฺเต ปกตฺติยาปิ ตสฺส อชฺฉมาสยํ
 ชานนฺโต “สาธฺ สุสาธฺ ภิกขุ”ติ
 สาธฺกาโร ทตฺวา “อนจฺฉริยํ โข
 ปเนตํ ภิกขุ, ยํ ตวํ มาทิสํ
 อจฺฉริยํ ลภิตฺวา อปฺปิจฺจเ อโหสิ,
 อยณฺหิ อปฺปิจฺจตา นาม มม
 ตนฺติ มม ปเวณฺเ”ติ วตฺวา
 ภิกขุหิ ยาจิตฺ อตฺตํ อหาริ.

ทรงบำเพ็ญอุสทิสถานอยู่ก็ดี, ก็ไม่มา
 เลย” ดังนี้แล้ว จึงกราบทูลแต่พระ-
 ศาสดา.

พระศาสดาตรัสสั่งให้เรียกพระเถระนั้น
 มาแล้ว ตรัสถามว่า “ภิกษุ ข้าว่า
 เธอ ย่อมกระทำอย่างนี้ จริงหรือ ?”
 เมื่อเธอกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์
 ผู้เจริญ ข้าพระองค์ ไม่มีความคลุกคลี
 ด้วยหมู่ญาติ ข้าพระองค์ อาศัษมนุษย์
 เหล่านั้น ย่อมได้อาหารที่พอจะกลืนกิน
 ได้, ข้าพระองค์คิดว่า ‘เมื่อเราได้
 อาหารที่เลวกก็ตาม ที่ประณีตก็ตาม
 สักว่ายังอดภาพให้เป็นไปได้ ประโยชน์
 อะไรด้วยการแสวงหาอาหารอีกเล่า ?’
 จึงไม่มา, ก็ชื่อว่า ความ คลุกคลีด้วย
 หมู่ญาติ ย่อมไม่มีแก่ข้าพระองค์
 พระเจ้าข้า” แม้ตามปกติทรงทราบ
 อธิษาศัยของพระเถระนั้น ประทาน
 สาธฺกาโรว่า “ดีละ ๑ ภิกษุ” ตรัสว่า
 “ภิกษุ ก็ข้อที่เธอได้อาจารย์ผู้เช่นเรา
 แล้ว ได้เป็นผู้มักน้อยนั้น ไม่น่า
 อศจรรยแล, เพราะว่า ชื่อว่าความ
 เป็นผู้มักน้อยนี้เป็นแบบแผนประเพณี

คุณจิราภา สังข์แก้ว

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ของเรา” ดังนี้แล้ว อันภิกษุทั้งหลาย
ทูลอาราธนาแล้ว ทรงนำอดีตนิทานมา
(ตรัสว่า).

อดีตเต. หิมวานุเต. กงคาตีเร
เอกสมิ. อุทุมพรานเน. อเนกสหัสสา
สุวกา. วสีสุ. ตตถ. เอโก
สุวราชา. อตตโน. นีवासนรุกขสุส
ผลเส. ขีเณสุ. ยเทว. อวสิฏฺจ
โหติ. องฺกุโร. วา. ปตฺต. วา. ตโจ
วา. ต. ขาทิตฺวา. กงคาย. ปานีโย
ปิริตฺวา. ปรมปิจฺจ. สนฺตฺตฺจ
หุตฺวา. อณฺณตถ. น. กจฺจติ. ตสฺส
อปฺปิจฺจ. สนฺตฺตฺจ. ภาวคฺคเณน. สกฺกสฺส
ภวนํ. กมฺปิ.

สกฺโก. อาวชฺชมาโน. ต
ทิสฺวา. ตสฺส. วิมฺสนตฺถ. อตตโน
อานุกาเวน. ต. รุกฺขํ. สุกฺขาเปสิ.
รุกฺโข. โอบคฺโค. ขาณฺุคมตฺโตว
ฉิทฺทาวฉิทฺโท. หุตฺวา. วาเต. ปหรนฺเต,
อาโกฏฺโต. วิย. สทฺท. นิจฺจนาเรนฺโต
อฏฺฐาสิ. ตสฺส. ฉิทฺเทหิ. จุณฺณานิ

จำเนียรกาลนานมาแล้ว นกแขก-
เต้าหลายพันตัว อยู่ในป่าไม้มะเดื่อ
แห่งหนึ่ง ใกล้ฝั่งแม่น้ำคงคา ในป่า
หิมพานต์. บรรดานกแขกเต้าเหล่านั้น
พญานกแขกเต้าตัวหนึ่ง เมื่อผล
ของต้นไม้ที่ตนอาศัยอยู่หมดสิ้นแล้ว, ก็จิก
กินหน่อ. ใบหรือเปลือก ที่ยังเหลืออยู่
เท่านั้น กินน้ำในแม่น้ำคงคา เป็นสัตว์
มีความปรารถนาน้อยอย่างยิ่ง สันโดษ
จึงไม่ไปในที่อื่น. ภพของท้าวสักกะ
ไปไหนแล้ว ด้วยความดี คือความปรารถนา
น้อยและสันโดษของพญานกแขกเต้านั้น.

ท้าวสักกะทรงรำพึงอยู่ ทรงเล็งเห็น
เหตุนั้นแล้ว ทรงให้ต้นไม้ที่เหี่ยวแห้ง
ด้วยอานุภาพของตนเพื่อจะทรงทดลอง
พญานกแขกเต้านั้น. ต้นไม้หักลงแล้ว
เหลืออยู่เพียงตอเท่านั้น เป็นช่องน้อย
และช่องใหญ่ เมื่อลมพัดมาก็เปล่งเสียง
เหมือนนกกคนเกาะ ตั้งอยู่แล้ว. ขุย

คุณจิราภา สังข์กังวาล

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิกุมมนฺติ. สุวราชา ตานี. ขาทิตฺวา
 คงคายํ ปาณีย์ ปิวิตฺวา อณฺณตฺถ
 อคนฺตฺวา วาตาตปปี อคณฺเตตฺวา
 อุกุมฺพรขานฺนํตฺถเก นิสิตฺติ. สกฺโก
 ตสฺส ปรมฺปิจฺจภาวํ ฌตฺวา
 “มิตฺตธมฺมคฺณํ กถาเปตฺวา วรมสฺส
 ทตฺวา อุกุมฺพรํ อมตผลํ กริตฺวา
 อากมิตฺตฺสามี”ติ เอโก หังสราชา
 หุตฺวา สุขํ อสุรกณฺณํ ปุรโต
 กตฺวา ตํ อุกุมฺพรวณฺํ คนฺตฺวา
 อวิทฺทูเร เอกสฺส สาขาย
 นิสิตฺติตฺวา เตน สทฺธิ กณฺเฑโต
 อิมํ คาถมาห

ทั้งหลายปลิวออกจากช่องของต้นไม้
 พญานกแขกเต้าจิกกินขุยเหล่านั้น กินน้ำ
 ในแม่น้ำคงคา ไม่ไปในที่อื่น ไม่คำนึง
 ถึงลมและแดด จับอยู่ที่ปลายตอมะเดื่อ.
 ท้าวสักกะ ทรงทราบ ว่า พญานก-
 แขกเต้านั้น มีความปรารถนา
 น้อย อย่างยิ่ง ทรงดำริว่า “เราจักให้
 พญานกแขกเต้าบอกคุณ คือธรรม
 สำหรับมิตร แล้วให้พรแก่พญานก-
 แขกเต้านั้น บันดาลต้นไม้เดื่อให้มีผล
 ไม่วายแล้ว กลับมา” ดังนี้แล้ว จำแลง
 เป็นพญาหงส์ตัวหนึ่ง ทำนางอสุรกาย
 ชื่อว่าสุชาดา ข้างหน้า เสด็จไปป่ามะเดื่อ
 นั้น จับที่กิ่งแห่งต้นไม้ต้นหนึ่งในที่ใกล้
 เมื่อจะตรัสสนทนากับพญานกแขกเต้านั้น
 ตรัสคาถานี้ว่า

“สนฺติ รุกฺขา หริตฺตฺตา
 ทฺมาเนกผลา พหู
 กสฺมา นุ สุขฺเข โภพาเป

“ต้นไม้ทั้งหลายมีใบเขียว มีอยู่
 หมู่ไม้ทั้งหลาย มีผลดาษดื่นมีอยู่
 เป็นอันมาก เพราะเหตุไร ?

๑ น. หริตฺตฺตา.

คุณจิราภา สังข์กังวาล
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๙๙๙-๙๙๙-๙๙๙-๙๙๙-๙๙๙

สุวสุส นีรโต มโน”ติ.

พญานกแขกเต้า จึงมีใจยินดีใน
ไม้แห้งที่ผุแล้ว”.

สพฺพํ สุชาตกํ นวกนิปาเต^๑
 อากตฺนเยเนว วิตฺถาเรตพฺพํ.
 อตฺตํปฺปตฺตติเยว หิ ตตฺถ จ อิตฺ
 จ นานา. เสสํ ตาทิสเมว. สตฺถา
 อิมํ ฐมฺมเทสนํ อาทริตฺวา “ตทา
 สกฺโก อานนฺโท อโหสิ, สุวราชา
 อหเมวา”ติ วตฺวา “เอวํ ภิกฺขเว
 อปฺปิจฺจตา นามเสสา มม ตนฺติ,
 มม ปเวณิ, อนจฺจริยา มม
 ปฺตฺตสฺส นิคมวาสิตฺติสฺส มาทิสํ
 อจฺจริยํ ลภิตฺวา อปฺปิจฺจตา,
 ภิกฺขุณา นาม นิคมวาสิตฺติสฺเสเนว
 อปฺปิจฺจเนน ภวิตพฺพํ, เอวรูปฺโป หิ
 ภิกฺขุ อภพฺโพ มคฺคผลฺลหิ ปฺริหานาย,
 อณฺณทตฺถุ นีพฺพานสฺเสว สนฺตฺติเก
 โหติ”ติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

สุชาตกทั้งหมด ปราชญ์พึงให้
 พิศดารตามนัย ที่มาแล้วในนวกนิบาต
 นั้นเทียว. ส่วนความเกิดขึ้นแห่งเนื้อเรื่อง
 เท่านั้น ในนวกนิบาตนั้น และในที่นี้
 (อัปปมาทวรรค)ต่างกัน. ที่เหลือเหมือนกัน
 ทั้งนั้น. พระศาสดา ครั้นทรงนำธรรม-
 เทศนานี้มาตรัสว่า “ท้าวสักกะในกาลนั้น
 ได้เป็นพระอานนท์, พญานกแขกเต้า
 ได้เป็นเรานั้นเอง” ตรัสว่า “อย่างนั้น
 ภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าความเป็นผู้มี
 ความปรารถนาน้อยนั้น เป็นแบบแผน
 เป็นประเพณีของเรา, ความที่พระตีสสะ
 ผู้มีปกติอยู่ในนิคมผู้บุตรของเรา ได้
 อาจารย์ผู้เชื่อกับเราแล้วเป็นผู้มีความ
 ปรารถนาน้อย ไม่น่าอัศจรรย์, ธรรมดา
 ภิกษุ พึงเป็นผู้มีความปรารถนาน้อย
 เหมือนพระนิกมวาสิตีสสะ, เพราะว่า
 ภิกษุผู้เห็นปานนั้น เป็นผู้ไม่ควรเสื่อม

^๑ บ. ขา. ๒๗/๒๕๕.

คุณอุไร ชุตินทร
 สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จากมรรคและผล, ย่อมอยู่ในที่ใกล้
พระนิพพานโดยแท้นั้นเทียว” ดังนี้แล้ว
ตรัสพระคาถานี้ว่า

๓๒. “อูปมาทรโต ภิกขุ
ปมาเท ภยทสฺสี วา
อภพฺโพ ปริหานาย
นิพฺพานสฺเสว สนฺติเก”ติ.

ตตถ อภพฺโพ ปริหานายติ
โส เอวรฺุโป ภิกขุ สมถวิปสฺสนา-
ธมฺเมหิ วา มคฺคผลฺเลหิ วา
ปริหานาย อภพฺโพ นาปิ ปตฺเตหิ
ปริหายติ, น อูปตฺตานิ น
ปาปฺณาติ. นิพฺพานสฺเสว สนฺติเกติ
กิเลสฺปรินิพฺพานสฺสาปิ อนฺุปาทา-
ปรินิพฺพานสฺสาปิ สนฺติเกยฺวาติ.

คาถาปริโยसानะ นิคมตีสตฺเถโร
สห. ปฏิสมฺภิทาหิ อรหฺตฺตํ ปาปฺณิ.

๓๒. “ภิกขุ ยินดีในความไม่ประมาท
ก็ดี. ผู้มีปกติเห็นภัยในความ
ประมาทก็ดี เป็นผู้ไม่ควรเพื่ออัน
เสื่อม (จากมรรคและผล) ตั้งอยู่แล้ว
ในที่ใกล้แห่งพระนิพพานนั้นเทียว”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้ไม่
ควรเพื่ออันเสื่อม ความว่า ภิกษุผู้เห็น
ปานนั้น เป็นผู้ไม่ควรเพื่ออันเสื่อมจาก
ธรรมคือสมณะและวิปัสสนา หรือจาก
มรรคและผล คือยอมไม่เสื่อมจาก
คุณวิเศษที่ตนได้บรรลุแล้วบ้าง (และ)
จะไม่บรรลุคุณวิเศษที่ตนยังไม่ได้บรรลุ
ก็หามิได้. คำว่า ในที่ใกล้พระนิพพาน
นั้นเทียว คือ ตั้งอยู่ในที่ใกล้แห่งกิเลส-
ปรินิพพาน(กิเลสดับสนิท สังขารยังอยู่)
บ้าง อนฺุปาทาปรินิพพาน (กิเลสดับสนิท
สังขารก็ดับ) บ้าง นั้นเทียว.

ในที่สุดแห่งคาถา พระนิคมตีสส-
เถระ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วย

คุณอุไร ชุตินेत्र

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อัญญาปิ พหู โสตาปนุนาทโย ปฏิสัมภิตาทั้งหลาย. ชนแม่เหล่าอื่น
 อหะสุ, มหาชนสฺส มหปุผลา เป็นอันมาก ได้เป็นพระอริยบุคคล
 เทสนา ชาตาคิ. มีพระโสดาบันเป็นต้น, เทสนาได้มี
 ผลมากแก่มหาชนแล้ว ดังนี้แล.

นิกมวาสิตีสฺสตุเถรวตฺถุ นวม.
 อปฺปมาทวคฺควณฺณนา นิฏฺฐิตา.
 ทฺตฺติโย วคฺโค.

เรื่องพระนิกมวาสิตีสฺสเถระที่ ๙ จบ.
 พรรณนาในอัปฺปมาทวรรค จบ.
 วรรคที่ ๒ จบ.

คุณบุญโฮม ชัยสิทธิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. จิตตวคฺค

๑. เมฆียตเถรวตฺถุ

๓๓. ผนุทนนฺ จปลํ จิตตํ
ทุรกกฺขํ ทุนฺนิวารยํ
อุชฺฐํ กโรติ เมธาวิ
อุสุกาโรว เตชนํ
๓๔. วาริไซว ฏเส จิตฺโต
โอกโมกตอุพฺภโต
ปริพนฺทติทํ จิตตํ
มารเชยฺยํ ปหาตเว.

๓. จิตตวรรค

๑. เรื่องเมฆียเถระ

๓๓. คนผู้มีปัญญา ย่อมทำจิตที่ดิ้นรน
กวัดแกว่ง รักษาได้ยาก ห้ามได้
ยาก ให้ตรงเหมือนช่างศร ดัด
ลูกศรให้ตรง ฉะนั้น.
๓๔. จิตนี้ท่านผู้บำเพ็ญเพียรยกขึ้นแล้ว
ซัดไปเพื่อจะละบ่วงมาร ย่อมดิ้นรน
ประดุจปลาที่ชาวประมงยกขึ้นจาก
ที่อยู่คือน้ำ โยนไปบนบก ดิ้นรน
อยู่ ฉะนั้น.

คุณบุญโฮม ชัยสิทธิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. จิตตวักกาวณณา

๑. เมฆียตเถรวตถุ

ผนทนํ จปลํ จิตตุนติ อิมํ
ธम्मเทสนํ สตุถา จาลิกาย ปพพเต
วิหรนุโต อายสมนตํ เมฆียตเถรํ
อารพภา กเถสิ.

ตสฺส วตถุํ วิภาวนตถุํ
สพฺพํ เมฆียสฺสตุตํ วิตถาเรตพฺพํ.
สตุถา ปน ตีหิ วิตถุเกหิ
อนุवासตฺตตตาย ตสฺมี อมฺพวเน
ปธานมฺนุญฺชิตุํ อสกุณฺณิตฺวา อาคตํ
เมฆียตเถรํ อามนฺเตตฺวา “อติภาริยํ
เต เมฆีย กตํ ‘อากเมหิ ตาว
เมฆีย, เอกโกมุหิ ยาว อญฺเฌปิ
โกจิ ภิกฺขุ ทิสฺสตี’ติ มํ ยาจนตํ
เอกกํ ปหาย คจฺจนฺเตน, ภิกฺขุณา
นาม เอวํ จิตฺตวสิเกน ภวิตุํ
น วฏฺฏติ จิตฺตํ นามेतํ ลหุํ
ตํ อตฺตโน วเส วตฺเตตฺตุ
วฏฺฏตี’ติ วตฺวา อีมา เทว
คาถา อภาสิ

๓. พรรณนาจิตตวรรค

๑. เรื่องเมฆียเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ที่ภูเขาศรีจาลิกา ทรงปรารภท่านพระเมฆียเถระ ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า จิตตวรรค กวัดแกว่ง เป็นต้น.

เมฆียสูตรทั้งหมด ท่านผู้รู้พึงให้พิสดาร เพื่อยังเรื่องเมฆียสูตรนั้นให้แจ่มแจ้ง. ก็พระศาสดา ตรัสเรียกพระเมฆียเถระ ผู้ไม่สามารถจะประกอบความเพียรในอัมพวันนั้นได้ เพราะความที่พระเถระนั้นถูกวิตก ๓ ครอบง่ามาแล้ว ตรัสว่า “เมฆียะ เธอผู้ละทิ้งเราตถาคตผู้ ๆ เดียว ผู้ขอร้องอยู่ว่า ‘เมฆียะเอ๋ย เราเป็นผู้ ๆ เดียว เธอจงรอก่อน จนกว่าภิกษุแม่อื่นบางรูปจักปรากฏ’ ดังนี้ ไปอยู่ ได้ทำกรรมอันหนักยิ่ง ธรรมดาว่าภิกษุไม่ควรเป็นผู้เป็นไปในอำนาจแห่งจิต อย่างนี้เลย, ธรรมดาจิตนั้นเป็นธรรมชาติเร็ว ควรที่จะยังจิตนั้นให้เป็นไปในอำนาจของตน” ได้ทรงภาสิตพระคาถาทิ้ง ๒ เหล่านี้ว่า

คุณบุญโฮม ชัยสิทธิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓๓. “ผนฺทณฺ์ จปลํ จิตฺตํ
 ทุรกฺขํ ทุณฺนิวารยํ
 อชฺฐํ กโรติ เมธาวิ,
 อสุกาโรว เตชนํ

๓๔. วาโรชว ฅเล ชิตฺโต
 โอกโมกตอฺพฺภโต
 ปรีผนฺทติทํ จิตฺตํ
 มารเชยฺยํ ปหาตเว”ติ.

ตตฺถ ผนฺทณฺ์นฺติ รุปาทีสุ
 อารมฺมณฺ์สุ วิปฺผนฺทมานํ.. จปลนฺติ
 เอกอิริยาปณฺเณ อสณฺจหนฺโต
 คามทารโก วีย เอกสฺมี อารมฺมณฺ์
 อสณฺจหนฺโต จปลํ. จิตฺตนฺติ วิญฺญาณํ.
 ภูมิจตฺตอฺอารมฺมณฺ์กิริยาทิจิตฺตตตาย ปเนตฺ
 “จิตฺตนฺ”ติ วุตฺตํ. ทุรกฺขนฺติ
 กิฏฺฐสมฺพาเช กิฏฺฐชาทกโคณํ วีย
 เอกสฺมี สปฺปายารมฺมณฺ์เยว ทุฏฺฐปนฺโต
 ทุรกฺขํ. ทุณฺนิวารยนฺติ วิสภาการมฺมณฺ์
 คจฺจนฺตํ ปฏฺิเสเชตฺตุํ ทุรกฺขชตฺตา
 ทุณฺนิวารยํ.

๓๓. “ชนผู้มีปัญญา ย่อมทำจิตที่ดิ้นรน
 กวัดแกว่ง รักษาได้ยาก ห้ามได้
 ยาก ให้ตรง, เหมือนช่างศร
 ดัดลูกศรให้ตรง ฉะนั้น.

๓๔. จิตนี้ ท่านผู้บำเพ็ญเพียร ยกขึ้น
 แล้วขัดไปเพื่อจะละบ่วงมาร ย่อม
 ดิ้นรน ประดุจปลาที่ชาวประมง
 ยกขึ้นจากที่อยู่ คือน้ำ โยนไป
 บนบกดิ้นรนอยู่ ฉะนั้น”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ดิ้นรน
 ได้แก่ ดิ้นรนอยู่ในอารมณ์ทั้งหลายมีรูป
 เป็นต้น. คำว่า กวัดแกว่ง ความว่า
 ชื่อว่ากวัดแกว่ง เพราะตั้งอยู่ในอารมณ์
 เดียวไม่ได้ เหมือนเด็กในบ้านอยู่หนึ่ง
 ด้วยอิริยาบถเดียวไม่ได้ ฉะนั้น. คำว่า
 จิต ได้แก่ วิญญาณ. ก็วิญญาณนั้น
 พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกว่า “จิต”
 เพราะว่าเป็นธรรมชาติที่วิจิตร ด้วยภูมิ
 วัตถุอารมณ์และวิถีจิต มีกิริยาจิตเป็นต้น.
 คำว่า รักษาได้ยาก ความว่า ชื่อว่า
 รักษาได้โดยยาก เพราะตั้งไว้ได้ยาก
 ในอารมณ์อันเป็นที่สบายอารมณ์หนึ่ง

คุณบุญโฮม ชัยสิทธิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นั้นเทียบ เหมือนโคที่เคี้ยวกินข้าวกล้า
ในนา อันคับคั่งด้วยข้าวกล้า ฉะนั้น.
คำว่า ห้ามได้ยาก ได้แก่ ชื่อว่าที่
ห้ามได้ยาก เพราะว่า เป็นธรรมชาติที่
รักษาได้ยาก เพื่อจะห้ามจิตซึ่งไปสู่
วิสมาคารมณ (อารมณ์ที่เป็นข้าศึก).

อุสุกาโรว เตชนนุติ ยถา
นาม อุสุกาโร อรณฺณโต เอกํ
ทณฺท์ อหริตฺวา นิตฺตจํ กตฺวา
กณฺธิยเตเลน มกฺขิตฺวา องฺการกปลฺเล
ตาเปตฺวา รุกฺษาพเก อุปฺปีเพตฺวา
นีนฺวกํ อุชฺฐํ วาลวิชฺฌนโยคคํ
กโรติ, กตฺวา จ ปน
ราชราชมหามตฺตานํ สีปฺปํ ทสฺเสตฺวา
มหนฺตํ สกฺการสมฺมานํ ลมฺติ,
เอวเมว เมธาวิ ปณฺหิโต วิญฺญ
ปุริโส ผนฺทนาทิสภาวเมตํ จิตฺตํ
ชฺตงฺการณฺณวาสวเสน นิตฺตจํ
อปคตโอฟาริกกิเลสํ กตฺวา สทฺธา-
สินเนน เตเมตฺวา กายิกเจตสิก-
วีริเยน ตาเปตฺวา สมถวิปฺสฺสนาพเก
อุปฺปีเพตฺวา อุชฺฐํ อกฺกุฏิลํ นิพฺพิเสวณํ
กโรติ, กตฺวา จ ปน สงฺขารา

คำว่า เหมือนนายช่างศรตัดลูกศร
ให้ตรง ความว่า คนผู้มีปัญญา คือ
บัณฑิต ได้แก่ผู้รู้แจ้ง ทำจิตนี้อันมี
สภาพมีความกวัดแกว่งเป็นต้น ให้เป็น
ธรรมชาติหมดเปลือก คือให้ปราศจาก
กิเลสที่หยาบ ด้วยอำนาจแห่งธุดงค์และ
การอยู่ในป่าแล้วให้ชุ่มด้วยยางคือศรัทธา
จนให้ร้อนด้วยความเพียรที่เป็นไปทางกาย
และที่เป็นไปทางจิต ดัดที่ง่ามคือสมณะ
และวิปัสสนา ทำให้ตรงคือไม่ให้คด
ได้แก่ ให้หมดพยศ, ก็แล ครั้นทำแล้ว
จึงพิจารณาสังขารธรรมทั้งหลาย ทำลาย
กองอวิชชาใหญ่ได้แล้ว ทำคุณวิเศษนี้ คือ
วิชา ๓ อภิญญา ๖ โลกุตระธรรม ๘
ให้อยู่ในเงื่อมมีอนันเทียบ ย่อมได้ความ
เป็นทักษิณเอยบุคคลผู้เลิศ เหมือน
นายช่างศร นำไม้ท่อนหนึ่งมาจากป่า

คุณพันธุ์ทิพย์ ชมะโชติ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สมมุติว่า มหนต์ อวิชชาภุขันธ์ ปอกเปลือกแล้ว เอาน้ำข้าวและน้ำมันทา
 ปทาเลตวา “ติสฺโส วิชชา ฉ. แล้วลนให้ร้อนบนเตาถ่านเพลิง ดัดที่
 อภิญญา นวโลกุตตรมเม”ติ อิม งามไม่ทำให้หายคด คือให้ตรง ให้เป็น
 วิเสส หตถกตเมว กตวา อารุขควรเพื่อจะยิงเนื้อทรายได้, ก็แล
 อคฺคทกฺขิณฺเญยฺยภาวํ ลภติ. วาริโชวติ- ครั้งทำแล้ว แสดงศิลปะแด่พระเจ้า-
 มจฺฉ วิย. ๓๓. จิตฺโตติ หตฺถณ- แผ่นดินและอำมาตย์ของพระเจ้าแผ่นดิน
 ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. กีย่อมได้สักการะและความนับถือมากมาย.
 ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. คำว่า เพียงตั้งปลา แปลว่า ดุจปลา.
 ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. คำว่า อันบุคคลชดไปบนบก ได้แก่
 ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. อันนายพรานเบ็ดชดไปบนบกด้วยมือเท้า
 ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. หรือด้วยบรรดาเครื่องดักมีข่ายเป็นต้น
 ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. อย่างใดอย่างหนึ่ง.

โอกโมกตอฺพฺภโตติ “โอกปฺณฺเณหิ บัณฑิต พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า ยกขึ้น
 จิวเรหิ”ติ ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. จากอาลัยชื่อว่าโอกะ ดังนี้ น้ำชื่อว่า
 “โอกํ ปหาย อนิเกตสารี”ติ ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. โอกะ ในคำนี้ว่า “โอกปฺณฺเณหิ จิวเรหิ
 ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. (ภิกษุชาวเมืองปาฐามีจิวรอันชุ่มด้วย
 ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. น้ำ...)”, อาลัย ชื่อว่าโอกะ ในคำนี้ว่า
 ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. “โอกํ ปหาย อนิเกตสารี (มุนีละอาลัย
 ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. แล้ว ไม่ติดที่อยู่)”, ถึงคำทั้ง ๒
 ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ย่อมได้ในบาทพระคาถานี้. ในคำว่า
 ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. โอกโมกโต นี้ มีเนื้อความดังนี้ว่า
 ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. จากที่อยู่คือน้ำ คือจากอาลัย กล่าวคือ
 ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. น้ำ. คำว่า อฺพฺภโต คือ อัน

คุณพันธุ์ทิพย์ ชมะโชติ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุทฺทธิตฺวา มารเชยฺยสงฺขาตํ วฏฺฏํ
 ปหาตํ วิปสฺสนากมฺมฏฺฐาเน จิตฺตํ
 กายิกเจตสิกวีริเยน สนฺตปิยมาณํ
 ปริพนฺทติ, ตตฺถ สณฺจาทํ น
 สกฺโกติ เอวํ สนฺเตปิ ฐํ
 อนิกฺขิปิตฺวา เมธาวี ปุคฺคโล ตํ
 วุตฺตนเยเนว อุกฺกํ กมฺมณียํ กโรตฺติ
 อตฺถโก.

อปโร นโย. อิทํ มารเชยฺยํ
 กิเลสวฏฺฏํ อวิชฺหิตฺวา จิตํ จิตฺตํ
 โส วาริโซ วยิ ปริพนฺทติ
 ตสฺมา มารเชยฺยํ ปหาตเว ยเณ
 กิเลสวฏฺฏสงฺขาเตน มารเชยฺเยเนตํ
 ปริพนฺทติ ตํ ปหาตพฺพนฺติ.

พรานเบียดยกขึ้นแล้ว. คำว่า จิตนี้
 ดันรนอยู่ ความว่า จิตนี้คือที่ยินดีแล้ว
 ในอาลัยคือกามคุณ ๕ อันท่านผู้บำเพ็ญ-
 เพียรยกขึ้นแล้วจากอาลัยคือกามคุณ ๕
 นั้น ชัดไป ในวิปัสสนากัมมัฏฐาน
 เผลอด้วยความเพียรที่เป็นไปทางกายและ
 เป็นไปทางจิต เพื่อละวัฏฏะ กล่าวคือ
 บ่วงมาร ย่อมดันรน คือย่อมไม่อาจ
 จะตั้งอยู่ในวิปัสสนากัมมัฏฐานนั้นได้
 เหมือนปลาน้ำอันพรานเบียดยกขึ้นจาก
 อาลัยคือน้ำแล้วโยนไปบนบก เมื่อไม่ได้
 น้ำ ก็ย่อมดันรน แม้เมื่อเป็นเช่นนั้น
 บุคคลผู้มีปัญญา ไม่ทอดธุระ ย่อมทำจิต
 นั้นให้ตรง คือให้ควรแก่การงาน โดยนัย
 ดังที่กล่าวไว้แล้วนั้นเทียว.

อีกนัยหนึ่ง. จิตนี้ คือที่ยังละ
 บ่วงมารคือกิเลสวัฏฏ์ไม่ได้ ตั้งอยู่ ย่อม
 ดันรนเหมือนปลานั้น ฉะนั้น เพราะ-
 ฉะนั้น อันท่านผู้บำเพ็ญเพียรควรละ
 บ่วงมาร คือควรละบ่วงมารกล่าวคือ
 กิเลสวัฏฏ์ อันเป็นเหตุดันรนแห่งจิต
 ดังนี้แล.

คุณेमอร ปานบุญ และครอบครัว

ถวายแด่สมเด็จย่า และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บิดามารดาครูอาจารย์

คาทาปริโยसानะ เมฆิมตเถโร ในเวลาจบคาถา พระเมฆิมเถระ
 โสตาปัตติผล ปติฏฺฐิตะ อญฺเฌปี ได้ตั้งอยู่ในพระโสดาปัตติผล. ชนม์-
 พหู โสตาปนุหนาทโย ชาตาทิ. เหล่าอื่นเป็นอันมากได้เป็นพระอริยบุคคล
 ทั้งหลาย มีพระโสดาบันเป็นต้น ดังนี้
 แล.

เมฆิมตเถรวตฺถุ ปจฺม.

เรื่องเมฆิมเถระที่ ๑ จบ.

๒. อณฺเวยตรภิกขุขุวตฺตฺถุ

๓๕. ทุณฺณิคุคฺคหฺสฺส ลหฺุโน
ยตฺถ กามนฺิปาติโน
จิตฺตสฺส ทมฺโถ สาธุ
จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ.

๒. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

๓๕. การฝึกจิตอันเป็นธรรมชาติ ช่ม
ได้ยาก เกิดและดับเร็ว มีปกติ
ตกไปในอารมณ์ตามที่ใครอารมณ์-
ใดอารมณ์หนึ่ง เป็นความดี (เพราะ
ว่า) จิตที่ฝึกแล้วนำสุขมาให้.

คุณेमอร ปานบุญ และครอบครัว
ถวายแด่สมเด็จพระเจ้า และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บิดามารดาครูอาจารย์

๒. อณฺเฏตฺรภิกษุวตฺตฺถ

ทุณฺณิคฺคหสฺส ลหุโนติ อิมํ
 ฐมฺมเทสํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต
 อณฺเฏตฺรํ ภิกษุํ อารพฺภ กเถสิ.

โกสฺสรณฺโณ กิร วิชิตฺเต
 ปพฺพตปาเท มาติกคาโม นามโก
 ฆนฺวาโส คาโม อโหสิ. อเถกทิวสํ
 สญฺจิมตฺตา ภิกษุ สตุถุ สนฺติเก
 ยาว อรหตฺตา กมฺมญฺจานํ
 กถาเปตฺวา ตํ คามํ คนฺตฺวา
 ปิณฺฑทาย ปวิสิสฺส. อถ เน
 โย ตสฺส คามสฺส สามิโก
 มาติโก นาม ตสฺส มาตา ทิสฺวา
 เกहे นิสิตฺทาเปตฺวา นานคฺครเสน
 ยาคุมฺมตฺเตน ปรีวิสิตฺวา “ภนฺเต กตฺถ
 คนฺตฺกามตฺตา”ติ ปุจฺฉิ. “ยถา-
 ผาสฺสญฺจานํ มหาอุปาสิเก”ติ. ส
 “วสฺสวาสนญฺจานํ อยฺยา ปรีเยสนฺติ
 มณฺเฑ”ติ ญตฺวา ปาทมฺุเล นิปชฺชิตฺวา
 “สเจ อยฺยา อิมํ เตมาสํ อิธ
 วสิสฺสนฺติ, อหํ ตีณิ สรณานิ

๒. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในพระ
 เขตวัน ทรงปรารภ ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ข่มได้ยาก
 เกิดและดับเร็ว เป็นต้น.

ได้ยินว่า ได้มีหมู่บ้านตำบลหนึ่ง
 ชื่อมาตีกคาม เป็นที่อยู่หนาแน่น ใกล้
 เชิงเขา ในแคว้นแคว้นของพระเจ้าโกศล.
 ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง ภิกษุประมาณ
 ๖๐ รูป กราบทูลพระศาสดาให้ตรัสบอก
 พระกัมมัญ्ञาน จนถึงพระอรหัต ใน
 สำนักพระศาสดา แล้วไปสู่บ้านตำบล
 นั้น เข้าไปเพื่อบิณฑบาต. ที่นั่น มารดา
 ของเจ้าของแห่งบ้านตำบลนั้น ผู้ชื่อ
 มาตีกะ เห็นภิกษุเหล่านั้นแล้ว นิมนต์
 ให้นั่งในเรือน อังคาสด้วยข้าวต้มและ
 ข้าวสวยอันมีรสเลิศต่าง ๆ ถาว่า
 “ท่านเจ้าข้า พวกพระคุณเจ้า ต้องการ
 จะไป ณ ที่ไหนกัน”. พวกภิกษุเหล่านั้น
 บอกว่า “พวกอาตมา ต้องการจะไปสู่ที่
 ตามความสำราญ มหาอุบาสิกา”. นาง
 ทราบว่า “พวกพระคุณเจ้า คงจะ

คุณอมอร ปานบุญ และครอบครัว

ถวายแต่สมเด็จย่า และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บิดามารดาครูอาจารย์

ปณฺจ สีลานิ คเหตุวา อุโปสถกมฺมํ
กริสฺสามี”ติ อาห.

ภิกฺขุ “มยํ อิมํ นิสฺสาย ภิกฺขาย
อภินฺตนา ภวนิสฺสรณํ กาคฺตุ
สกุขิสฺสามา”ติ อธิวาสยีสฺ. สา
เตสํ วสนฺนุจฺจานํ วิหารํ ปฏฺิษคฺคิตฺวา
อทาสี.

เต ตตฺถ วสนฺตนา เอกทิวสํ
สนฺนิปตฺติวา อณฺณมณฺณํ โอวทิสฺสุ
“อาวุโส อเมฺหหิ ปมาทจารํ จริตฺตุ
น วฏฺฏติ, อมฺหากํ หิ สกเคหํ
วีย อฏฺฐ มหานิรยา วิวฏฺฐวาราเยว,
ธรมานกพุทฺธสฺส โข ปน สนฺติเก
กมฺมจฺจฺจานํ คเหตุวา มยํ อาคตา,
พุทฺธา จ นาม ปทานุปทิกํ
วิจฺรณฺเตนปี สเจน อาราเชตฺตุ น
สกุภา, กลฺยาณชฺฌมาสเยเนว อาราเชตฺตุ
สกุภา, อปฺปมตฺตนา โทถ, ทฺวิหิ

แสวงหาสถานที่อยู่จำพรรษา” จึงหมอบ
ลง ณ แแทบเท้า กล่าวว่า “ถ้าพระ-
คุณเจ้าทั้งหลาย จักอยู่ในที่นี้ ตลอด
ไตรมาสนี้ไซ้, โยมจักรับสรณะ ๓
ศีล ๕ แล้วทำ(รักษา) อุโปสถกรรม”.

ภิกษุทั้งหลาย ปรีกษากันว่า “พวกเรา
อาศัยมหาอุบาสิกาณี ไม่ลำบากด้วย
ภิกษา จักสามารถเพื่อทำการสลัดออก
จากภพได้” ดังนี้ จึงรับคำนิมนต์.
นางได้ทำความสะอาดวิหาร อันเป็นที่อยู่
ถวายแต่ภิกษุเหล่านั้น.

พวกภิกษุเหล่านั้น จำพรรษาอยู่
ในที่นั้น วันหนึ่ง ประชุมกัน ดักเตือน
กันและกันว่า “ผู้มีอายุ พวกเราไม่ควร
จะประพฤติประมาทเลย, เพราะว่า
มหานรก ๘ ขุม มีประตูเปิดแล้วเพื่อ
พวกเรา ดุจเรือนของตน ฉะนั้นนั้น-
เทียว, ก็แล พวกเราได้เรียนเอา
กัมมฏฺฐาน ในสำนักของพระพุทธเจ้า
ผู้ยังทรงพระชนม์อยู่แล้ว จึงมากขึ้น,
ก็ธรรมดาพระพุทธเจ้าทั้งหลาย อัน
บุคคลผู้โง่เขลา แม้เทียวไปตามรอย-

คุณปิตฺพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกภูจจาเน น จาตพัพพ น
 นิสีทิตพัพพ, สาย โข ปน
 เถรุฏฏจจนกาเล ปาโตว ภิกขา-
 จารกาเล เอกโต ภวิสสาม,
 เสสกาเล เทว เอกโต น
 ภวิสสาม, อปัจ โข ปน
 อผาสุเกน ภิกขุณา อาคนตุวา
 วิหารมชฺเฒ คณฺหิยา ปหตาย,
 คณฺหิยสญฺญาย อาคนตุวา ตสฺส
 ภสชฺชํ ภวิสสามา”ติ.

พระบาท ก็ไม่อาจจะให้ทรงโปรดปราน
 ได้, บุคคลผู้มีอริยาศัยงามเท่านั้น
 สามารถจะให้ทรงโปรดปรานได้, ท่าน
 ทั้งหลายจึงเป็นผู้ไม่ประมาทเกิด, พวก
 เราไม่ควรยืน ไม่ควรนั่งในสถานที่
 แห่งเดียวกัน ๒ รูป, แต่ว่า ในเวลา
 บำรุงพระเถระในตอนเย็นแล ในเวลา
 เทียวภิกษาในเวลาเช้าตรู่พวกเราจ้กรวม
 กัน, ในเวลาที่เหลือ พวกเราจ้กไม่อยู่
 รวมกัน ๒ รูป, ก็อีกอย่างหนึ่งแล
 เมื่อภิกษุผู้ไม่มีความผาสุก มาตีระฆัง
 ณ ท่ามกลางวิหารแล้ว, พวกเราจ้กมา
 ตามสัญญาแห่งระฆังแล้ว ประยูยาเพื่อ
 ภิกษุรูปนั้น”.

เตสุ เอวํ กตีกํ กตฺวา
 วิหรนฺเตสุ, เอกทิวสํ สํ อฺปาสิกา
 สปุปีผาณิตาทีนึ คาทาเปตฺวา
 ทาสกมฺมกราทีนึ ปริวฺตํ สายณฺหสมเย
 ตํ วิหารํ คนฺตุวา วิหารมชฺเฒ
 ภิกขุ อทิสฺวา “กหํ นุ โข
 อยฺยา คตา”ติ ปุริเส ปุจฺฉิตฺวา
 “อตุตโน อตุตโน รตฺติฎฺฐาน-
 ทิวาฏฺฐาเนสุ นิสินฺนา ภวิสฺสนฺติ

เมื่อภิกษุเหล่านั้น ทำกติกากัน
 อย่างนี้อยู่, วันหนึ่ง อฺปาสิกา
 ใช้ให้คนถือเภสัชทั้งหลายมีเนยใสและ
 น้ำอ้อยเป็นต้น อันชนทั้งหลายมีทาส
 และกรรมกรเป็นต้นแวดล้อมแล้ว ไปสู่
 วิหารนั้น ในเวลาเย็น ไม่เห็นภิกษุ
 ทั้งหลาย ณ ท่ามกลางวิหาร จึงถาม
 ชนทั้งหลายว่า “พวกพระคุณเจ้าไปกัน
 ณ ที่ไหนหนอแล” เมื่อชนทั้งหลาย

คุณปติพร นวमारค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อวยเย”ติ วุตเต “กั นุ โข กตวา
ทฏฐุ สกขิสสามิ”ติ อาห.

อถ นั ภิกขุสงฺฆสฺส กตีกาวุต-
ชานนมนุสฺสา อาหุสฺ “คณฺหิยา
ปหตาย สนฺนิปตฺติสฺสนฺติ อวยเย”ติ.
สา คณฺหิ ปหฺราเปสิ. ภิกขุ
คณฺหิสทฺทํ สุตฺวา “กสฺสจฺจ อผาสุกํ
ภวิสฺสตี”ติ สกสกกฺกุจฺจาเนหิ นิกฺขมิตฺวา
วิหารมชฺเฌ สนฺนิปตฺติสฺ. เทวปิ
ชฺนา เอกมคฺเคนาคตา นาม นตฺถิ.

อุปาสิกา เอกกฺกุจฺจานโต เอกเมกเมว
อาคจฺจนฺตํ ทิสฺวา “มม ปุตฺเตหิ
อณฺณมณฺณํ กลโห กโต ภวิสฺสตี”ติ
จินฺเตตฺวา ภิกขุสงฺฆํ วนฺทิตฺวา
ปุจฺฉิ “กลหํ นุ โข ภนฺเต
กริตฺถา”ติ. “น กโรม มหา-
อุปาสิเก”ติ. “สเจ โว ภนฺเต กลโห
นตฺถิ, อถ กสฺมา ยถา อมฺหากํ

ตอบว่า “แม่คุณ พระคุณเจ้าทั้งหลาย
คงจักนั่งอยู่ในที่พักกลางคืนและที่พัก
กลางวันของตน ๆ” กล่าวว่่า “ฉันทำ
อย่างไร หนอแล จึงจักสามารถพบ”.

ลำดับนั้น พวกมนุษย์ผู้รู้ข้อกติกา-
วัตรของภิกษุสงฆ์กล่าวกับอุปาสิกา นั้นว่า
“แม่คุณ เมื่อบุคคล ตีระฆังแล้ว
พวกพระคุณเจ้า ก็จักมาประชุมกัน”.
นางจึงให้คนตีระฆัง. ภิกษุทั้งหลาย
ฟังเสียงระฆังแล้ว คิดว่า “ความไม่ผาสุก
จักมีแก่ภิกษุบางรูป” ดังนี้แล้ว จึงออก
จากที่อยู่ของตน ๆ ประชุมกัน ณ
ท่ามกลางวิหาร. ภิกษุชื่อว่าเดินมา
โดยทางเดียวกัน ๒ รูป ย่อมไม่มี.

อุปาสิกาเห็นภิกษุแต่ละรูปเท่านั้นเดินมา
จากที่แต่ละแห่ง คิดว่า “พระคุณเจ้า
ทั้งหลาย ผู้เป็นบุตรของเรา จักทำ
ความทะเลาะกันและกัน” ใ้ห้ภิกษุสงฆ์
เสร็จ ทามว่า “ท่านเจ้าข้า พวก
พระคุณเจ้า ทำความทะเลาะกันหรือ
หนอแล”. ภิกษุทั้งหลาย ตอบว่า
“พวกอาตมา ไม่ได้ทำความทะเลาะกัน

คุณปิณฑิพร นวमारค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เคห์ อากจุนฺตา สพฺเพ เอกโต
 อากจฺณ, เอวํ อนาคนฺตฺวา
 เอกกฺกุจฺจํ โท เอกกาว อากตา”ติ.
 “มหาอุปาสิเก เอกกสมฺมึ จาเน
 นิสิตฺวา สมณธมฺมํ กริมฺหา”ติ.
 “โก เอส ตาตา สมณธมฺโม
 นามา”ติ. “ทฺวตฺตีสากาเร สชฺฌายํ
 กโรม, อตฺตภาเว ขยยํ ปฏฺจเปม
 มหาอุปาสิเก”ติ. “กึ ปน ฆนฺเต
 ทฺวตฺตีสากาเร สชฺฌายํ กาทฺ
 อตฺตภาเว จ ขยยํ ปฏฺจเปตฺ
 ตุมฺหากเมว วฏฺฐติ, อุทาทุ
 อมฺหากปฺปี”ติ. “กสฺสจึ ภควตา
 อวาริตฺโต เอส ธมฺโม มหาอุปาสิเก”ติ.

มหาอุปาสิกา”. อุปาสิกาถามว่า
 “ท่านเจ้าข้า ถ้าพวกพระคุณเจ้าไม่มี
 ความทะเลาะกันไซ้ไร, เมื่อเป็นเช่นนั้น
 เพราะเหตุไร? พวกพระคุณเจ้า จึง
 ไม่เดินมาเหมือนอย่าง que เดินมาสู่เรือนของ
 โยม ก็เดินมาโดยรวมกันทั้งหมด, แต่ละรูป
 กลับมาจากที่แต่ละแห่ง”. พวกภิกษุ
 ตอบว่า “โยมมหาอุปาสิกา พวกอาตมา
 นั้นบำเพ็ญสมณธรรมในที่แต่ละแห่ง”.
 อุปาสิกาถามว่า “พ่อคุณทั้งหลาย ชื่อ
 ว่าสมณธรรมนั้น คืออะไร?”. ภิกษุ
 ทั้งหลายกล่าวว่า “พวกอาตมาทำการ
 สาธยายอาการ ๓๒ ประการ, เริ่มตั้ง
 ความสิ้นไปเสื่อมไปในอัตภาพอยู่ มหา-
 อุปาสิกา”. อุปาสิกา กล่าวว่า “ท่าน-
 เจ้าข้า ก็ทำการทำการสาธยายอาการ ๓๒
 กิติ การเริ่มตั้งความสิ้นไปและเสื่อมไปใน
 อัตภาพกิติ ย่อมควรแก่พวกพระคุณเจ้า
 เท่านั้น, หรือย่อมควรแม้แก่พวกโยม
 เล่า?”. พวกภิกษุกล่าวว่า “โยมมหา-
 อุปาสิกา ธรรมนี้ พระผู้มีพระภาค
 มิได้ทรงห้ามไว้แก่ใคร ๆ”.

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“เตนหิ มยหิปี ทวตฺตีสากาเร เทถ,
 อตฺตภาเว จ ขยวํ ปฏฺจปนํ
 อัจฺจิบถา”ติ. “เตนหิ อุกฺกณฺห
 มหาอุปาสิเก”ติ สพฺพํ อุกฺกณฺหาเปสุ.

สา ตโต ปฏฺจาย ทวตฺตีสากาเร
 สขุณฺณายํ กตฺวา อตฺตนิ ขยวํ
 ปฏฺจเปตฺวา เตหิ ภิกฺขุหิ ปุเรตรเมว
 ตโย มคฺเค ตีณิ จ ผลานิ
 ปาปุณฺนิ. มคฺเคเนว จสุสา จตฺสฺโส
 ปฏฺจสมฺภิทา โลกียอภิญฺญา จ
 อากมฺิสฺสุ. สา มคฺคผลสฺขโต วฏฺจาย
 ทิพฺพจกฺขุณา โอลเเกตฺวา “กทา
 นุ โข มม ปุตฺเตหิ อยํ ธมฺโม
 อธิคโต”ติ อุปฺธาเรนฺตี “สพฺเพปิเม
 สราคา สโทสา สโมหา,
 ฌานวิปสฺสนามตฺตปิ เตสํ นตฺถิ,
 กิณฺนุโข มยฺหํ ปุตฺตกาณํ อรหตฺตสฺส
 อุปนิสฺสโย อตฺถิ นตฺถิ”ติ อวชฺเชตฺวา
 “อตฺถิ”ติ ทิสฺวา “เสนาสนสฺปายํ

อุปาสิกาภาวํ”ติ. “ถ้าอย่างนั้น ขอ
 พระคุณเจ้าทั้งหลาย จงให้อาการ ๓๒,
 และจงบอกการเริ่มตั้งความสิ้นไปและ
 ความเสื่อมไป ในอรรถภาพ แก่โยม
 บ้างเถิด”. พวกภิกษุกล่าวว่า “ถ้า
 เช่นนั้น คุณโยม จงเรียนเอาเถิด
 มหาอุปาสิกา” ดังนี้แล้ว จึงให้เรียน
 เอาอาการ ๓๒ ทั้งหมด.

จำเดิมแต่นั้น อุปาสิกาเหล่านั้น ทำ
 การสาธยายในอาการ ๓๒ เริ่มตั้งความ
 สิ้นไปและความเสื่อมไปในตน บรรลุ
 มรรค ๓ ผล ๓ ก่อนกว่าภิกษุเหล่านั้น
 ทั้งหมด. ปฏิสัมภิทา ๔ และโลกีย-
 อภิญญา ได้มาถึงแล้ว แก่อุปาสิกาเหล่านั้น
 โดยมรรคนั้นเทียว. นางออกจากสุข
 อันเกิดแต่มรรคและผลแล้ว ตรวจดูด้วย
 ทิพยจักขุ ใคร่ครวญอยู่ว่า “ภิกษุทั้ง-
 หลาย ผู้เป็นบุตรของเรา(จัก)ได้บรรลุ
 ธรรมนี้ เมื่อไรหนอแล?” ราพึงว่า
 “ภิกษุเหล่านี้แม้ทั้งหมด ยังมีราคะ โทสะ
 โมหะอยู่, ภิกษุเหล่านั้น ย่อมไม่มี
 คุณธรรมแม้สักว่าฌานและวิปัสสนา,
 อุปนีสัยแห่งพระอรหันต์ของภิกษุทั้งหลาย

คุณปิตุพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นุ โข อตถิ นตถิ”ติ อวชฺเชตฺวา
 เสนาสนสฺปฺปายปิ ทิสฺวา “ปุกฺค-
 สฺปฺปายํ นุ โข น ลภนฺตี”ติ
 อวชฺเชตฺวา ปุกฺคสฺปฺปายปิ ทิสฺวา
 “อาหารสฺปฺปายํ นุ โข น
 ลภนฺตี”ติ อุปฺธาเรนฺตี “อาหารสฺปฺปายํ
 เสนํ นตถิ”ติ ทิสฺวา ตโต
 ปฏฺจาย นานาวิธํ ยาคุ
 อเนกปฺปการํ ขชฺชกํ นานคฺครสญฺจ
 โภชนํ สมฺปาเทตฺวา เคาเห ภิกฺขุ
 นิสฺสทาเปตฺวา ทกฺขิโณทกํ ทตฺวา
 “ภนฺเต ตุมฺหากํ ยํ ยํ รุจฺจติ,
 ตํ ตํ คเหตฺวา ปริภุญฺชถา”ติ
 นียฺยาเทสิ. เต ยถารุจฺยา
 ยาคุอาทีนึ คเหตฺวา ปริภุญฺชนฺติ.
 เตสํ สฺปฺปายาหารํ ลภนฺตานํ จิตฺตํ
 เอกคฺคํ อโหสิ.

ผู้เป็นบุตรของเรา มีอยู่หรือไม่มีหนอ ?”
 เห็นว่า “มีอยู่” ราพึงว่า “เสนาสนะ
 เป็นที่สบาย มีอยู่หรือไม่มีเล่าหนอ ?”
 เห็นแม้เสนาสนะเป็นที่สบายแล้ว ราพึง
 ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ย่อมไม่ได้บุคคล
 เป็นที่สบายหรือหนอ ?” เห็นแม้บุคคล
 เป็นที่สบาย ใคร่ครวญอยู่ว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย ย่อมไม่ได้อาหารเป็นที่สบาย
 หรือหนอ ?” ได้เห็นว่า “ภิกษุเหล่านั้น
 ย่อมไม่มีอาหารเป็นที่สบาย” ดังนี้ ตั้งแต่
 นั้นมา จึงจัดแจง ข้าวยากูมียอย่างต่าง ๆ
 ของขบเคี้ยวหลายชนิด และโภชนะมี
 รสเลิศต่าง ๆ แล้ว ได้นิมนต์ภิกษุ
 ทั้งหลายให้นั่งในเรือน ถวายน้ำทักษิณา
 มอบถวายด้วยคำว่า “ท่านเจ้าข้า
 ขอพระคุณเจ้าทั้งหลาย จงถือเอาสิ่งที่
 พวกพระคุณเจ้าชอบใจฉันเถิด”. ภิกษุ
 เหล่านั้นรับเอาวัตถุทั้งหลายมียากูเป็นต้น
 แล้วบริโภคตามชอบใจ. เมื่อภิกษุเหล่านั้น
 ได้อาหารเป็นที่สบาย จิตก็ได้เป็น
 ธรรมชาติ มีอารมณ์เป็นหนึ่ง (จิตเป็น
 สมာธิ):

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เต เอกคฺเคน จิตฺเตน ภิกษุเหล่านั้น มีจิตเป็นสมาธิ
 วิปัสสนํ วทฺเตตฺวา นจิรสฺเสว สห เจริญวิปัสสนาไม่นานนัก ก็บรรลุ
 ปฏิสมุทฺทิตฺวา อรหตฺตํ ปตฺวา จินฺตยีสฺสุ พระอรหันต์พร้อมกับปฏิสัมภิตาทั้งหลาย
 “อโห มหาอุปาสิกา อมฺหากํ คิดกันว่า “ช่างดีจริง มหาอุปาสิกา
 ปตฺติจฺจา ชาตา, สเจ มยฺ ได้เป็นที่พึงของพวกเรา, ถ้าพวกเราไม่
 สปุปฺยาหารํ น ลภิมฺหา, น โน ได้อาหารเป็นที่สบาย, การรู้แจ้งมรรค
 มคฺคผลปฏฺิเวโร อภวิสฺส, อิทานิ และผล ก็จักไม่ไม่มีแก่พวกเราเลย,
 วุฏฺจวสฺสา ปวาเรตฺวา สตฺถุ บัดนี้ พวกเราอยู่จำพรรษาแล้ว
 สนฺตฺติกํ คมิสฺสามา”ติ. เต ปวารณาเสร็จ จักไปยังสำนักของพระ-
 “สตฺถารํ ทฏฺจุกามมฺหา”ติ มหา- ศาสดา”. พวกเธออำลามหาอุปาสิกา
 อุปาสิกํ อาปุจฺฉีสฺสุ. ว่า “พวกอาตมามีความประสงค์จะเฝ้า
 พระศาสดา”.

มหาอุปาสิกา เตสํ สุตฺวา “สาธุ มหาอุปาสิกา ได้ฟังคำของพวกเธอแล้ว
 อยฺยา”ติ. เต อนุคฺนตฺวา “ปุณฺปิ กล่าววว่า “ดีแล้วละ พระผู้เป็นเจ้า
 ฆนฺต อเมห โอลฺเกยฺยาถา”ติ พหฺนุํ ทั้งหลาย” ตามไปส่งพวกภิกษุเหล่านั้น
 ปิยวจนานิ วตฺวา ปฏินิวตฺติ. กล่าวคำเป็นที่รักเป็นอันมากกว่า “ท่าน-
 เตปิ โข ภิกฺขุ สวตฺถิ คนฺตฺวา เจ้าข้า ขอพวกพระคุณเจ้า จงมาโปรด
 สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนตฺติ โยมแม่อีก” ดังนี้แล้ว จึงกลับ. ฝ่าย
 นิสินฺนา “กจฺจิ ภิกฺขเว ขมฺนียํ, ภิกษุเหล่านั้นแล ไปเมืองสาวัตถี ถวาย
 กจฺจิ ยาปนียํ น จ ปิณฺฑกเณ บังคมพระศาสดา นั้งลง ณ ที่ควร
 กิลมิตฺถา”ติ วุตฺตา “ขมฺนียํ ฆนฺเต ข้างหนึ่ง อันพระศาสดาตรัสถามว่า
 ยาปนียํ ฆนฺเต, ปิณฺฑกเณ ปน “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพอดพอกหนได้
 เหนว กิลมิมฺหา, อมฺหากํ หิ ดอกหรือ ?, พวก เธอพอยังอัตภาพให้

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มาติกมาตา นามิกา อุปาสิกา
จิตตวารี ฌตวา 'อโห วัต โน
เอวรูปนุนาม อาหาริ ปฏियाเทยยา'ติ
จินฺติตเต ยถาจินฺติตํ อาหาริ
ปฏियाเทตวา อทาสี'ติ ตสฺสา
คุณกถํ กถยีสฺ.

เป็นไปได้ออกหรือ ?, อื่นๆพวกเธอไม่ได้ลำบากด้วยบิณฑบาตหรือ?" กราบทูลว่า "ยังพอดพอกทนได้ พระเจ้าข้า, พอยังอัตภาพให้เป็นไปได้ พระเจ้าข้า, อื่นๆ พวกข้าพระองค์ก็มีได้ลำบากด้วยบิณฑบาตเลย, เพราะว่า อุปาสิกาคนหนึ่งชื่อมาติกมาตา ได้รู้วารจิตของพวกข้าพระองค์ เมื่อพวกข้าพระองค์คิดว่า "โฉนหน่อ มหาอุปาสิกา พึงจัดแจงอาหารชื่อเห็นปานนี้ เพื่อพวกเรา' ก็จัดแจงอาหารถวาย ตามที่พวกข้าพระองค์คิดแล้ว" ดังนี้แล้ว ก็พากันกล่าวสรรเสริญคุณของมหาอุปาสิกานั้น.

อณฺณตโร ภิกฺขุ . ตสฺสา คุณกถํ
สฺตฺวา ตตฺถ คนฺตุกาโม หุตฺวา
สตฺถุ สนฺตึเก กมฺมฏฺฐานํ คเหตฺวา
"ภนฺเต ตํ คามํ คมิสฺสามิ"ติ
สตฺถารํ อปุจฺจติวา เชตฺวนา
นิกฺขมิตฺวา อนฺุพฺพเพน ตํ คามํ
ปตฺวา วิหารํ ปวิฏฺจทิวเส จินฺตสิ
"อโย กิโร อุปาสิกา จินฺติตฺจินฺติตํ
ชานาติ, อหฺนฺจ มคฺเค กิลนฺโต
วิหารํ สมฺมชฺชิตุํ น สกฺขิสฺสามิ,

ภิกษุรูปหนึ่ง พังการกล่าวสรรเสริญคุณของนางมีความประสงค์จะไปในที่นั้น เรียนกัมมฏฐานในสำนักพระศาสดา กราบทูลลาพระศาสดาว่า "ข้าพระองค์จักไปสู่บ้านตำบลนั้น พระเจ้าข้า" ออกจากพระเชตวันถึงบ้านตำบลนั้นโดยลำดับ ในวันที่ตนเข้าไปสู่วิหารคิดว่า "เขากันว่าอุปาสิกาผู้นี้ ย่อมรู้เรื่องที่บุคคลคิดแล้ว ๆ, ก็เราเหน็ดเหนื่อยในหนทาง

คุณปติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อโห วัต เม วิหารํ ปฏิชคฺคิกํ
 มนุสฺสํ เปเสยฺยา”ติ. อุปาสิกา เคเห
 นิสินฺนาว อาวชฺเชนฺตี ตมตถํ
 ฅตฺวา “คจฺฉ วิหารํ ปฏิชคฺคิตฺวา
 เอหิ”ติ มนุสฺสํ เปเสสิ. มนุสฺโส
 ตํ วิหารํ สมมุชฺชิตฺวา ฅนฺตฺวา
 ตสฺส อทาสิ.

อิติโรปิ ปานีโย ปิวิตฺกามา
 “อโห วัต เม สกฺขรปานกํ
 กตฺวา เปเสยฺยา”ติ จินฺเตสิ.
 อุปาสิกา ตํ เปเสสิ. “ปุนทิวเส
 ปาโตว สินิทฺฐยาคุํ เม สอฺตุตฺตริภงฺกํ
 เปเสตุ”ติ จินฺเตสิ. อุปาสิกา ตถา
 อทาสิ. โส ยาคุํ ปิวิตฺวา “อโห
 วัต เม เอวรูปํ ขชฺชกํ เปเสยฺยา”ติ
 จินฺเตสิ. อุปาสิกา ตํปิ เปเสสิ.
 โส จินฺเตสิ “อโย อุปาสิกา มยา
 สพฺพํ จินฺติตฺตจินฺติตํ เปเสสิ, อหํ
 เอตํ ทฏฺฐกามา อโห วัต
 เม นานคฺครสโกชนํ คาทาเปตฺวา
 สยเมว อากจฺเจยฺยา”ติ.

จักไม่สามารถ เพื่อจะปิดกวาดวิหารได้,
 ไฉนหนอ มหาอุบาสิกาพึงส่งคนผู้ชำระ
 วิหารมาเพื่อเรา”. อุบาสิกา นั่งอยู่ในเรือน
 เทียว รำพึงอยู่ ทราบความนั้นแล้ว
 ส่งคนไปด้วยคำว่า “เจ้าจงไป, ชำระ
 วิหารแล้วกลับมาเถิด”. มนุษย์ไป
 ปิดกวาดวิหารนั้นถวายแต่ภิกษุ นั้นแล้ว.

แม้ภิกษุ นอกนี้ มีความต้องการ จะ
 ดื่มน้ำ คิดว่า “ไฉนหนอ อุบาสิกาพึง
 ทำน้ำดื่มผสมน้ำตาลกรวดส่งมาเพื่อเรา”.
 อุบาสิกา ก็ส่งน้ำดื่มชนิดนั้นไป. ภิกษุ นั้น
 คิดว่า “ขออุบาสิกา จงส่งข้าวยาकुมีรส
 สนิทพร้อมทั้งแกงอ่อมมาเพื่อเราในวันรุ่ง
 ขึ้น แต่เช้าตรู่”. อุบาสิกา ได้ทำตาม
 ความคิด นั้นแล้ว. ภิกษุ นั้น ดื่มน้ำ-
 ยาकुแล้ว คิดว่า “ไฉนหนอ? อุบาสิกา
 พึงส่งของขบเคี้ยวเห็นปานนี้มาเพื่อเรา”.
 อุบาสิกา ก็ส่งแม่ของขบเคี้ยว นั้นไป.
 เธอคิดว่า “อุบาสิกา นี้ ได้ส่งสิ่งที่เรา
 คิดแล้ว ๆ ทุกอย่างมา, เราอยาก จะเห็น
 อุบาสิกา นั้น ไฉนหนอ นางพึงให้คนใช้

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุบาสิกา “มม ปุตุโต มํ
 ทฏฐกาโม อากมนํ เม ปจฺจาสีสตี”ติ
 โภชนํ คาทาเปตฺวา วิหารํ คนฺตฺวา
 ตสฺส อทาสี. โส กตฺตตฺตํ กิจฺจํ
 “มาติกมาตา นาม ตฺวํ
 มหาอุบาสิกเก”ติ ปุจฺฉิ. “อาม
 ตาตา”ติ. “อุบาสิกเก ตฺวํ ปรจิตตํ
 ชานาสี”ติ. “กึ มํ ปุจฺฉสิ
 ตาตา”ติ “มยา จินฺติตฺตํ
 สพฺพมกาสี เตน ตํ ปุจฺฉามิ”ติ.
 “ปรจิตตชานนภิกขุ พหู ตาตา”ติ.
 “นาคํ อญฺเฆ ปุจฺฉามิ ตฺเมห
 ปุจฺฉามิ อุบาสิกเก”ติ. เอวํ สนฺเตปิ,
 อุบาสิกา “ปรจิตตํ ชานามิ”ติ
 อวตฺวา “ปรจิตตํ ชานนฺตา นาม
 เอวํ กโรนฺติ ปุตุตา”ติ อาห. โส
 “ภาริยํ วตฺถํ กมฺมํ ปุณฺณชชนา
 นาม โสภณฺปิ อโสภณฺปิ
 จินฺเตนฺติ, สจฺจํ อยฺยตตํ จินฺตยิสฺสามิ,
 สห ภณฺฑกฺเกน โจริ จุฬาย
 คนฺหนฺตี วยิ มํ วิปฺปการํ ปาเปยฺย,

ถือโภชนะมีรสเลิศต่าง ๆ เพื่อเราแล้ว
 มาด้วยตนเอง นั้นเทียว”.

อุบาสิกาคิดว่า “ภิกษุผู้เป็นบุตรของเรา
 อยากจะเห็นเรา ย่อมหวังการมาของ
 เรา” ดังนี้แล้ว จึงให้คนถือโภชนะไป
 สู่วิหารแล้ว ได้ถวายแต่ภิกษุนั้น. ภิกษุ
 นั้น ทำภารกิจเสร็จแล้ว ถามว่า “มหา-
 อุบาสิกา คุณโยมหรือ? ชื่อมาติกมาตา”.
 อุบาสิกา ตอบว่า “ใช่จะ พ่อคุณ”.
 ภิกษุนั้น ถามว่า “โยมอุบาสิกา
 โยมย่อมรู้จักของคนอื่นหรือ?”. อุบาสิกา
 กล่าวว่า “พระคุณเจ้า ตามโยมทำไม?
 พ่อคุณ”. ภิกษุกล่าวว่า “โยมได้ทำสิ่ง
 ที่อาตมาคิดแล้ว ๆ ทุกอย่าง เพราะ
 ฉะนั้น อาตมาจึงถาม คุณโยม”.
 อุบาสิกากล่าวว่า “เหล่าภิกษุผู้รู้จัก
 ของคนอื่นมีอยู่มากนะ พ่อคุณ”. ภิกษุ
 กล่าวว่า “อาตมา ไม่ได้ถามถึงคน
 เหล่าอื่น อาตมาถามตัวคุณโยมเอง
 อุบาสิกา”. แม้เมื่อเป็นเช่นนั้น อุบาสิกา
 ก็ไม่กล่าวว่า “โยมย่อมรู้จักของคนอื่น”
 กล่าวว่า “ลูกเอ๋ย ธรรมดาบุคคลทั้งหลาย
 ผู้รู้จักของคนอื่น ย่อมทำอย่างนี้ได้”. ภิกษุ

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มยา ปน อโตะ ปลายิตุ วฏฏฐิตี”ติ
 จินฺเตตฺตวา “อุปาสิเก อหัง
 คมฺมิตฺตสวามิ”ติ อาห.

นั่น คิดว่า “กรรมนี้หนักหนอ, ธรรมดา
 ปุถุชนทั้งหลาย ย่อมคิดถึงสิ่งที่ดีบ้าง
 ไม่ดีบ้าง, ถ้าเราจักคิดสิ่งที่ไม่สมควร
 ไชร์, อุปาสิกานี้ พึงยังเราให้ถึงประการ
 อันแปลก ประหนึ่งจับโจรที่มวดยผม
 พร้อมทั้งของกลาง ฉะนั้น, ก็การที่เรา
 จะหนีไปเสียจากที่นี่สมควร” ดังนี้ กล่าว
 ว่า “โยมอุปาสิกา อาตมาจักไปละ”.

“กหัง อยฺยภา”ติ. “สตฺถุ สนฺติกัง
 อุปาสิกเก”ติ. “วสฺสธ ตาว ฆนฺเต
 อิทา”ติ. “น วสิตฺตสวามิ อุปาสิกเก,
 คมฺมิตฺตสวามา”ติ นิภฺขมิตฺตวา สตฺถุ
 สนฺติกัง อคมาสิ.

อุปาสิกา ถามว่า “จักไปที่ไหนเล่า?
 พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า”. ภิกษุ นั้นตอบว่า
 “อาตมา จักไปสู่สำนักของพระศาสดา
 อุปาสิกา”. อุปาสิกาอาราธนาว่า
 “ท่านเจ้าข้า ขอพระคุณเจ้าจงอยู่ในที่
 นี้ก่อนเถิด”. ภิกษุ กล่าวตอบว่า
 “อาตมา จักไม่อยู่ละ อุปาสิกา, จักไป
 นั้นเทียว” ดังนี้ ออก(จากที่นั่น)แล้ว ได้ไป
 ยังสำนักของพระศาสดา.

อถ นัง สตฺถุภา “กิ ภิกฺขุ
 น ตฺวํ ตตฺถ วสสึ”ติ ปุจฺฉิ.
 “อาม ฆนฺเต น สกฺกา
 ตตฺถ วสิตฺตุน”ติ. “กิการณา
 ภิกฺขุ”ติ. “ฆนฺเต สวา อุปาสิกา

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถาม
 ภิกษุ นั้นว่า “ภิกษุ เธออยู่ในที่นั้นไม่
 ได้หรือ?”. ภิกษุ นั้น กราบทูลว่า
 “ถูกแล้ว พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ไม่อาจ
 อยู่ในที่นั้นได้”. พระศาสดาตรัสถามว่า

คุณปิณฑิพร นวमारक

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จินติตจินติต... สัพพ... ชานาติ
 'ปุกุชชนา จ นาม โสภณปี
 อโสภณปี จินฺเตนฺติ, สจหา กิณฺจ
 อยฺยตฺติ จินฺเตสฺสามิ, สห ภณฺทเกน
 โจริ จุพาย กณฺหนฺตี วิย
 มํ วิปฺปการํ ปาเปสฺสตี'ติ จินฺเตตฺวา
 อากโตมฺหิ'ติ. "ภิกฺขุ ตตฺถเว ตยา
 วสิตุํ อภฺยวฺยตี"ติ. "น สกฺโกมิ
 ภนฺเต, น นานาหิ ตตฺถ วสิสฺสามิ"ติ.

"เพราะเหตุไรเล่า? ภิกษุ". ภิกษุนั้น
 กราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
 อุบาสิกานั้น ย่อมรู้สิ่งที่คนอื่นคิดแล้ว ๆ
 ทุกอย่าง, ข้าพระองค์คิดว่า 'ก็ธรรมดา
 ปุถุชนทั้งหลาย ย่อมคิดถึงสิ่งที่ดีบ้าง
 ไม่ดีบ้าง, ถ้าเรารู้จักคิดเรื่องอะไร ๆ ที่ไม่
 สมควรเข้า, อุบาสิกาก็ยังเราให้ถึง
 ประการอันแปลก ประดุจจับใจที่มายุผม
 พร้อมทั้งของกลาง ฉะนั้น' ดังนี้แล้ว
 จึงมา". พระศาสดาตรัสตอบว่า "ภิกษุ
 เธอควรจะอยู่ในที่นั้นนั้นเทียว". ภิกษุ
 กราบทูลว่า "ข้าพระองค์ ไม่อาจ
 พระเจ้าข้า, ข้าพระองค์จักอยู่ในที่นั้น
 ไม่ได้".

"เตนฺหิ ตวํ ภิกฺขุ เอกเมว
 รกฺขิตุํ สกฺขิสฺสตี"ติ. "กิ ภนฺเต"ติ.
 "ตว จิตฺตเมว รกฺข, จิตฺตํ นามตํ
 ทฺรรกฺข, ตวํ อตฺตโน จิตฺตเมว
 นิกฺคณฺห, มา อณฺเฏ กิณฺจ
 จินฺตยิ, จิตฺตํ นามตํ ทฺนฺนิกฺคณฺห"ติ
 วตฺวา อิมํ กถมาห

พระศาสดาตรัสว่า "ภิกษุ ถ้าเช่นนั้น
 เธอจักอาจรักษา ธรรมชาติสิ่งหนึ่ง
 เท่านั้นได้ไหม?". ภิกษุ นั้น ทูลถาม
 ว่า "ธรรมชาติอะไร? พระเจ้าข้า".
 พระศาสดาตรัสว่า "เธอจงรักษาจิตของเธอ
 เท่านั้น, ธรรมดาจิตนั้น บุคคล
 รักษาได้ยาก, เธอจงข่มจิตของตนนั้น-
 เทียว, เธออย่าได้คิดถึงเรื่องอื่นอะไรเลย,

คุณปิติพร นวมารค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓๕. “ทุณฺณิคุคหสฺส ลหุโน
 ยตฺถ กามนิปาติโน
 จิตฺตสฺส ทมโถ สาธุ
 จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหนฺ”ติ.

ตตฺถ จิตฺตํ นามตํ ทุกฺเคน
 นิคฺคยหตีติ: ทุณฺณิคุคหฺ. ลหุ
 อุตฺตชฺชติ จ นินฺรุชฺฌติ จาติ
 ลหุ. ตสฺส ทุณฺณิคุคหสฺส ลหุโน.
 ยตฺถ กามนิปาติโนติ ยตฺถ กตฺถจิทฺเว
 นิปาตนสึลสฺส. เอตํ หิ ลภิตพฺพญู-
 จานํ วา อลภิตพฺพญูจานํ วา
 ยุตฺตญูจานํ วา ยุตฺตญูจานํ วา
 น ชานาติ, เหนว ชาตี
 โอลิเกติ, น โคตฺตํ, น วยํ,
 ยตฺถ ยตฺถเว อิจฺฉติ, ตตฺถ
 ตตฺถเว นิปตตีติ “ยตฺถ
 กามนิปาตี”ติ วุจฺจติ. ตสฺส
 เอวรूपสฺส จิตฺตสฺส ทมโถ สาธุ
 จตุหิ อริยมคฺเคหิ ทนฺตภาโว ยถา

ธรรมดาจิตนั้น บุคคลข่มได้ยาก” ดังนี้
 แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

๓๕. “การฝึกจิต อันเป็นธรรมชาติ
 ข่มได้ยาก เกิดและดับเร็ว มีปกติ
 ตกไปในอารมณ์ตามที่ใคร่อารมณ์-
 ใดอารมณ์หนึ่ง เป็นความดี (เพราะ
 ว่า) จิตที่ฝึกแล้ว นำสุขมาให้”.

บัณฑิต พึงทราบวิเคราะห์ใน
 พระคาถานั้น ธรรมดาจิตนั้น อันบุคคล
 ข่มได้ยาก เพราะเหตุนั้น (จิตนั้น)ชื่อว่า
 ทุณฺณิคุคหฺ (อันบุคคลข่มได้โดยยาก).
 จิตนั้นย่อมเกิดขึ้นและดับเร็ว เพราะ
 เหตุนั้น จิตนั้นชื่อว่าลหุ. ซึ่งจิตที่
 บุคคลข่มได้โดยยาก เกิดและดับเร็ว นั้น.
 คำว่า มีปกติตกไปในอารมณ์ตามที่ใคร่
 อารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ความว่า มี
 ปกติตกไปในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งนั้น-
 เทียบ. จริงอยู่ จิตนี้ ย่อมไม่รู้ฐานะ
 ที่ตนควรได้หรือฐานะที่ตนไม่ควรได้,
 ฐานะที่สมควรหรือฐานะที่ไม่สมควร,
 ย่อมไม่พิจารณาดูชาติ โศตร, ไม่
 พิจารณาดูวัย, ย่อมตกไปในอารมณ์

คุณปิติพร นวमारค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิพพิเสวนํ โหติ, ตถา กตภาโว
 สาธุ. ก็การณาติ ? อิทํ หิ
 จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ ทนฺตํ
 นิพพิเสวนํ กตํ มคฺคผลสุขํ
 ปรมตฺถนิพฺพานสุขญจ อาวหตีติ.

ที่ตนปรารถนานั้นเทียว เพราะเหตุนั้น
 พระผู้มีพระภาค จึงตรัสว่า “ยตฺถ
 กามนิปาติ (มีปกติตกไปในอารมณ์ที่
 ไคร่อารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง)”. การฝึกจิต
 เห็นปานนี้ นั่น เป็นความดี คือภาวะที่
 จิตอันบุคคลฝึกแล้วด้วยอริยมรรค ๘ ได้แก่
 ภาวะที่จิตอันบุคคลทำ(อบรม)แล้วโดย
 ประการที่จิตหมดพยศได้ เป็นความดี.
 ถาว่า เพราะเหตุไร ? ตอบว่า
 เพราะว่า จิตนี้ ที่บุคคลฝึกแล้ว ย่อม
 เป็นเหตุนำสุขมาให้ คือจิตที่บุคคล
 ฝึกแล้ว ได้แก่ ทำให้หมดพยศแล้ว
 ย่อมนำมาซึ่งสุขอันเกิดแต่มรรคและผล
 และสุขอันเกิดแต่นิพพานอันเป็นปรมาตฺถ.

เทสณาปริโยसानเ สมปตฺตปริสา
 พหุ โสตาปนฺนาทโย อหฺสุ.
 มหาชนสฺส สาตฺถิกา เทสณา
 ชาตาติ.

ในเวลาจบเทศนา บริษัทที่ประชุม
 กันแล้วเป็นอันมาก ได้เป็นพระอริยบุคคล
 มีพระโสดาบันเป็นต้น. พระเทศนาได้
 สำเร็จประโยชน์แก่มหาชน ดังนี้แล.

สตฺถา ตสฺส ภิกฺขุโน อิมํ
 โอวาทํ ทตฺวา “คจฺฉ ภิกฺขุ
 อญฺญํ ภิญฺฉิ อจินฺตยิตฺวา ตตฺถเว
 วสาหิ”ติ ปหิณฺ. โส ภิกฺขุ สตฺถุ

พระศาสดา ครั้นประทานโอวาทนี้
 แก่ภิกษุ นั้นแล้ว ตรัสว่า “เธอจงไปเกิด
 ภิกษุ เธออย่าได้คิดถึงเรื่องอื่นอะไรเลย
 จงอยู่ในที่นั้นนั่นแหละ” ทรงส่งไปแล้ว.

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สนฺตีกา โอวาทํ ลภิตฺวา ตตฺถ
 อคมาสิ. กิณฺจิ พหิทฺธา จินฺตณํ
 นาม น จินฺเตสิ.

มหาอุปาสิกาก็ ทิพฺเพน จกฺขฺนา
 โอโลเกนฺตึ เถรํ ทิสฺวา “อิทานิ
 โอวาททายกํ อัจริยํ ลภิตฺวา
 ปุณาคโต มม ปุตุโต”ติ อตฺตโน
 ฌาณเนนฺว ปริจฺจินฺหิตฺวา ตสฺส
 สปุปายาหารํ ปฏฺิยาเทตฺวา อทาสิ.
 โส สปุปายโมชนํ ลภิตฺวา
 กติปาเหเนนฺว อรหฺตฺตํ ปตฺวา
 มคฺคผลสุเขน วิตินาเมนฺุโต “อโห
 มหาอุปาสิกานํ มยฺหํ ปติฏฺฐา ชาตา,
 อหํ อิมํ นิสฺสาย ภวานิสฺสรณํ
 ปตฺโตมฺหิ”ติ จินฺเตตฺวา “อิมสฺมิ ตาว
 เม อตฺตภาเว ปติฏฺฐา ชาตา,
 สํสาเร ปน เม สํสรณฺตสฺส,
 อณฺเวยสุปี อตฺตภาเวสุ อัย
 ปติฏฺฐาภูตปุพฺพา, โน วา”ติ
 อุปฺชาเรนฺุโต เอกฺกนอตฺตภาวสฺตํ
 อณฺุสฺสริ. สปิ เอกฺกนอตฺตภาวสฺเต
 ตสฺส ปาทปริจาริกา หุตฺวา
 อณฺเวยสุ ปฏฺิพฺทฺจิตฺตา หุตฺวา ตํ

ภิกษุ นั้น ได้พระโอวาทจากสำนักพระ-
 ศาสดา ได้ไปที่บ้านนั้น. เธอไม่ได้คิด
 เรื่องอะไร ๆ อันชวนให้คิดภายนอกเลย.

แม้มหาอุปาสิกา ตรวจดูด้วยทิพยจักขุ
 เห็นพระเถระกำหนดด้วยญาณของตนนั้น
 เทียบว่า “บัดนี้ ภิกษุผู้เป็นบุตร ของเรา
 ได้อาจารย์ผู้ให้โอวาทกลับมาอีก” จึง
 จัดแจงอาหารอันเป็นที่สบาย ถวาย
 แด่พระภิกษุ นั้น. เธอได้โภชนะอัน เป็น
 ที่สบาย ต่อเวลา ๒-๓ วันเท่านั้น
 ก็ได้บรรลอรหัตต์ ยังกาลให้ล่วงไปด้วย
 สุขอันเกิดแต่มรรคและผล คิดว่า “น่า
 ชื่นใจจริง มหาอุปาสิกา ได้เป็นที่พึ่ง
 ของเรา เราอาศัยมหาอุปาสิกา นี้ ได้
 ถึงการสลัดออกไปจากภพ” ดังนี้แล้ว
 ก็ใคร่ครวญว่า “มหาอุปาสิกา นี้ ได้เป็นที่
 พึ่งของเราในอัฐภาพนี้ก่อน, ก็เมื่อเรา
 ท่องเที่ยวไปในสงสาร, มหาอุปาสิกา นี้
 เคยเป็นที่พึ่งของเรา ในอัฐภาพอื่น ๆ
 หรือไม่?” ตามระลึกไป ตลอด ๙๙
 อัฐภาพ. แม้มหาอุปาสิกา นั้น เป็นหญิง
 บาทปริจาริกา(ภรรยา)ของพระภิกษุ นั้น
 ใน ๙๙ อัฐภาพ เป็นผู้มีจิตปฏิพัทธ์

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชีวิตา โวโรปาเปสี. เถโร ตสฺสา
 เอตฺตํ อคฺคณํ ทิสฺวา “อโห อัย
 มหาอุปาสิกกา ภาริยํ กมฺมํ อกาสิ”ติ
 จินฺเตสิ.

มหาอุปาสิกกาปิ เคเห นิสินฺนา
 “กิณฺนุ โข มยฺหํ ปุตฺตสฺส
 ปพฺพชิตกิจฺจํ มตฺถกํ ปตฺตํ, โน”ติ
 อุปฺถารยมาณา ตสฺส อรหตฺตปฺปตฺติ
 ฅตฺวา อุตฺตริ อุปฺถารยมาณา
 “มม ปุตฺโต อรหตฺตํ ปตฺวา
 ‘อโห วต เม อัย อุปาสิกา
 มหตี ปติฏฺฐา ชาตา’ติ จินฺเตตฺวา
 ‘อตีเตปิ นุ โข อัย ปติฏฺฐา
 ภูตปุพฺพา โน’ติ อุปฺธาเรนฺโต
 เอกุณฺนอตฺตภาวสฺตํ อณฺุสฺสริ, อหฺปิ
 โข ปน เอกุณฺนอตฺตภาวสฺเต อณฺุเวหิ
 สทฺธิ เอกโต หุตฺวา เอตํ ชีวิตา
 โวโรเปสี, อัย เม เอตฺตํ อคฺคณํ
 ทิสฺวา ‘อโห ภาริยํ กมฺมํ กตํ
 อุปาสิกายา’ติ จินฺเตสิ”ติ อณฺุณาสิ.
 สปิ อุตฺตริ จินฺเตสิ “นตฺถิเอว
 นุ โข สํสาเร สํสรนฺติยา มยา

(เกี่ยวเกาะ) ในบุรุษเหล่านี้ให้ปลงภิกษุ
 นั้นจากชีวิต. พระเถระเห็นโทษของ
 มหาอุปาสิกานั้นเพียงเท่านี้ คิดว่า
 “น่าสลดใจ มหาอุปาสิกานี้ ได้ทำ
 กรรมหนักไปแล้ว”.

ฝ่ายมหาอุปาสิกานั่งอยู่ในเรือน
 นั้นเที่ยวใคร่ครวญอยู่ว่า “กิจบรรพชิต
 แห่งภิกษุผู้บุตรของเราถึงที่สุดแล้วหรือ
 ยังหนอ ?” ได้ทราบความบรรลुพระ-
 อรหัตของภิกษุนั้น ใคร่ครวญยิ่งขึ้นไป
 ก็ทราบว่ “ภิกษุผู้บุตรของเรา บรรลु
 พระอรหัตแล้ว คิดว่า ‘น่าชื่นชมจริง
 อุปาสิกานี้ ได้เป็นที่พึ่งของเราอย่างมาก’
 พลังใคร่ครวญว่า ‘แม้ในกาลที่ล่วงแล้ว
 มา อุปาสิกานี้เคยเป็นที่พึ่ง(ของเรา)
 หรือเปล่าหนอ?’ ตามระลึกไปตลอด ๘๘
 อดภาพ, ก็แม้เราแล ได้คบคิดกับบุรุษ
 อื่น ๆ ปลงภิกษุนั้นเสียจากชีวิต ใน ๘๘
 อดภาพ, ภิกษุนี้เห็นโทษของเรามีเพียง
 เท่านี้ คิดว่า ‘น่าสลดใจ อุปาสิกานี้
 ทำกรรมหนักแล้ว’. แม้นางก็คิดยิ่งขึ้นไป
 ว่า “เราเมื่อท่องเที่ยวไปในสงสาร เคย
 ได้ทำอุปการะแก่ภิกษุผู้บุตรของเรา ย่อม

คุณปิติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มม ปุตุตสฺส อุปกาโร กตปุพฺโพ”ติ.
 สธา อุปธารยมาณา ตโต อุตฺตริ
 สติมฺ อุตฺตภาวํ อานุสฺสริตฺวา
 “สติเม อุตฺตภาเว มยา เอตสฺส
 ปาทปริจาริกาย หุตฺวา เอกสฺมี
 ชีวิตา โวโรปนญฺจาเน ชีวิตานํ
 ทินฺนํ, อโห มยา มม ปุตุตสฺส
 มหาอุปกาโร กโต”ติ จตฺวา
 เกเห นิสินฺนาว “อุตฺตริ วิเสเสตฺวา
 อุปฺชาเรธา”ติ อาท. โส ทิพฺพาย
 โสตธาตฺยา สทฺทํ สุตฺวา วิเสเสตฺวา
 สติมฺ อุตฺตภาวํ อานุสฺสริตฺวา
 ตตฺถ ตาย อุตฺตโน ชีวิตสฺส
 ทินฺนภาวํ ทิสฺวา “อโห มม
 อิมาย มหาอุปาสิกาย อุปกาโร
 กตปุพฺโพ”ติ จินฺเตตฺวา อุตฺตมโน
 หุตฺวา ตสฺสา ตตฺถเว จตุสฺส มกฺคผลเส
 ปญฺหํ กเถตฺวา อานุปาทิสฺเสสาย
 นิพฺพานธาตฺยา ปรีนิพฺพายิ.

อญฺญตฺตรภิกฺขุขวตฺตุ ทฺติยํ.

ไม่มีเลยหรือหนอ”. นางเมื่อใคร่ครวญ
 ได้ระลึกถึงอัตภาพที่ ๑๐๐ ให้ยิ่งขึ้นไป
 กว่า ๕๕ อัตภาพนั้นทราบว่ “ใน
 อัตภาพที่ครบ ๑๐๐ เราได้เป็นบาท-
 ปริจาริกาของพระภิกษุหนึ่งให้ชีวิตทาน
 ในสถานที่ปลง(เขา)จากชีวิตแห่งหนึ่ง,
 น่าปลื้มใจ เราได้ทำอุปการะอย่างมาก
 ไว้แก่ภิกษุผู้บุตรของเรา” นั่งอยู่ในเรือน
 นั้นเที่ยว กล่าวว่ “ขอพระคุณเจ้า
 จงใคร่ครวญให้วิเศษยิ่งขึ้นเถิด”. ภิกษุ
 นั้น ได้ฟังเสียงด้วยทิพยโสตธาตฺแล้ว
 ได้ตามระลึกถึงอัตภาพที่ครบ ๑๐๐ ให้
 วิเศษ เห็นว่ อุปาสิกานั้นได้ให้ชีวิต
 แก่ตนในอัตภาพนั้น คิดว่ “น่าชื่นใจ
 มหาอุปาสิกานี้ ได้เคยทำอุปการะแก่
 เรา” ดีใจ กล่าวปัญหาในมรรค ๔
 ผล ๔ แก่มหาอุปาสิกานั้น ในที่นั้น
 นั้นเที่ยว ได้ปรีนิพพานแล้วด้วยอนุปาทิ-
 เสสปรีนิพพานธาตุ (กิเลสดับไปพร้อม
 อายุสังขาร).

เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่ ๒ จบ.

คุณปิตีพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. อุกุกณจิตภิกขุวตฺถุ

๓๖. สุกุททสํ สุนิปนํ
ยตถ กามนิปาตินํ
จิตตํ รกฺเขถ เมธาวิ
จิตตํ กุตฺตํ สุขาวหํ.

๓. เรื่องภิกษุผู้กระสัน

๓๖. นักปราชญ์ พึงรักษาจิตที่บุคคล
เห็นได้แสนยาก ละเอียดอ่อน มี
ปกติดตกไปในอารมณ์ที่ใคร่ ชนิดใด
ชนิดหนึ่ง จิตที่ได้คุ้มครองแล้ว
นำสุขมาให้.

คุณปติพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. อุกกณจิตตภิกขุขวตถุ

สุทฺตทสนฺติ อิมํ ฌมฺมทสนํ
 สตถา สวตฺถิยํ วิหรนฺโต อณฺณตฺรํ
 อุกกณจิตตภิกขุ อารพฺภ กณฺธิ.

สตฺถริ กิร สวตฺถิยํ
 วิหรนฺเต, เอโก เสฏฺฐิปุตฺโต
 อตฺตโน กุลุปกเถรํ อุปสงฺกมิตฺวา
 “ภนฺเต อหํ ทุกฺขา มุจฺจิตฺตกาโม,
 เอกํ เม ทุกฺขโต มุจฺจนาการํ
 กถณา”ติ อาห. “สาธาวุโส, สเจ
 ทุกฺขา มุจฺจิตฺตกาโม, สลาภมตฺตํ
 เทหิ, ปกฺขิกมตฺตํ เทหิ, วสฺสวาสิกํ
 เทหิ, จีวราทโย ปจฺจเย เทหิ,
 อตฺตโน สาบเตยฺยํ ตโย โภจฺจาเส
 กตฺวา เอเกน กมฺมนตฺตํ ปโยเชหิ,
 เอเกน ปุตฺตทารํ ปาเลหิ, เอเกน
 พุทฺธสาสนเน เทหิ”ติ อาห. โส
 “สาธุ ภนฺเต”ติ วุตฺตปฏฺิปาฏฺิยา
 สพุพฺพํ กตฺวา ปุน เถรํ ปุจฺฉิ
 “อโต อุตฺตริ อณฺณํ ก็ กโรมิ
 ภนฺเต”ติ. “อาวุโส ติณิ สรณานิ

๓. เรื่องภิกษุผู้กระสัน

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 กรุงสาวัตถี ทรงปรารภ ภิกษุผู้กระสัน
 รูปใดรูปหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า
 เห็นได้แสนยาก เป็นต้น.

ดังได้สดับมา เมื่อพระศาสดา
 ประทับอยู่ในกรุงสาวัตถี, บุตรเศรษฐี
 คนหนึ่ง เข้าไปหาพระเถระผู้เป็นที่
 นับถือแห่งตระกูลของตน กล่าวว่า
 “ท่านผู้เจริญ กระผมมีความต้องการ
 จะพ้นจากทุกข์, ขอท่านโปรดบอกถึง
 อาการพ้นจากทุกข์อย่างหนึ่งแก่กระผม
 เกิด”. พระเถระ กล่าวว่า “ดีละ
 ผู้มีอายุ, ถ้าเธอต้องการจะพ้นจากทุกข์
 ไชรั, จงถวายสลากภัตฺร, ปักขิกภัตฺร,
 วัสสวาสิกภัตฺร, ปัจจัยทั้งหลายมีจีวร
 เป็นต้น, จงแบ่งทรัพย์สมบัติของตนให้
 เป็น ๓ ส่วน แล้วประกอบกรณงาน
 ด้วยทรัพย์สมบัติส่วน ๑, เลี้ยงดูบุตร
 และภรรยา ด้วยทรัพย์สมบัติส่วน ๑,
 ถวายทรัพย์สมบัติส่วน ๑ ไว้ในพระ-
 พุทธศาสนาเกิด”. บุตรเศรษฐีนั้น

คุณปิตุพร นวมารค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกภูจําเน น จาตพพ์ น
 นิสิติตพพ์, สาย โข ปน
 เถรฎุจําเนกาเล ปาโตว ภิกขุ-
 จารกาเล เอกโต ภวิสสาม,
 เสสกาเล เทว เอกโต น
 ภวิสสาม, อปัจ โข ปน
 อผาสุเกน ภิกขุณา อาคนตุวา
 วิหารมชฺเฒ คณฺหิตยา ปหตาย,
 คณฺหิตกสณฺณาย อาคนตุวา ตสฺส
 เกสชฺชํ ภวิสสามา”ติ.

พระบาท ก็ไม่อาจจะให้ทรงโปรดปราน
 ได้, บุคคลผู้มีอธยาศัยงามเท่านั้น
 สามารถจะให้ทรงโปรดปรานได้, ท่าน
 ทั้งหลายจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด, พวก
 เราไม่ควรยืน ไม่ควรนั่งในสถานที่
 แห่งเดียวกัน ๒ รูป, แต่ว่า ในเวลา
 บำรุงพระเถระในตอนเย็นแล ในเวลา
 เทียวภิกษาในเวลาเช้าตรู่พวกเราจ้กรวม
 กัน, ในเวลาที่เหลือ พวกเราจ้กไม่อยู่
 รวมกัน ๒ รูป, ก็อีกอย่างหนึ่งแล
 เมื่อภิกษุผู้ไม่มีความผาสุก มาตีระฆัง
 ณ ท่ามกลางวิหารแล้ว, พวกเราจ้กมา
 ตามสัญญาแห่งระฆังแล้ว ประยูยาเพื่อ
 ภิกษุรูปนั้น”.

เตสฺส เอวํ กตีกํ กตุวา
 วิหรนฺเตสฺส, เอกทิวสํ สวา อูปาสิกา
 สปิพินาณิตาทีนึ คาหาเปตุวา
 ทาสกมฺมกราทีนึ ปริวฺตวา สายณฺหสมเย
 ตํ วิหารํ คนฺตุวา วิหารมชฺเฒ
 ภิกขุ อทิสฺวา “กหํ นุ โข
 อยฺยา คตา”ติ ปุริเส ปุจฺฉิตฺวา
 “อตุตโน อตุตโน รตฺติฎุจําเน-
 ทิวาฎุจําเนสฺส นิสินฺนา ภวิสสนฺติ

เมื่อภิกษุเหล่านั้น ทำกติกากัน
 อย่างนี้้อยู่, วันหนึ่ง อูบาสิกา
 ไซ้ให้คนถือเภสัชทั้งหลายมีเนยใสและ
 น้ำอ้อยเป็นต้น อันชนทั้งหลายมีทาส
 และกรรมกรเป็นต้นแวดล้อมแล้ว ไปสู่
 วิหารนั้น ในเวลาเย็น ไม่เห็นภิกษุ
 ทั้งหลาย ณ ท่ามกลางวิหาร จึงถาม
 ชนทั้งหลายว่า “พวกพระคุณเจ้าไปกัน
 ณ ที่ไหนหนอแล” เมื่อชนทั้งหลาย

คุณปติพร นวมารค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อโยเย”ติ วุตเต “กีนุ โข กตวา
ทญฺจุ สกขิสสามิ”ติ อาห.

อต นํ ภิกขุสงฺฆสฺส กตีกาวุต-
ชานนมนุสฺสา อาหํสุ “คณฺหิยา
ปหตาย สนนฺิปตีสฺสนฺติ อโยเย”ติ.
สา คณฺหิ ปหฺราเปสิ. ภิกขุ
คณฺหิสทฺทํ สุตฺวา “กสฺสจฺจ อผาสฺกํ
ภวิสฺสตี”ติ สกสภญฺจาเนหิ นิกฺขมิตฺวา
วิหารมชฺเฌ สนนฺิปตีสฺสุ. เทวปี
ชนา เอกมคฺเคนาคตา นาม นตฺถิ.

อุปาสิกา เอกภญฺจานโต เอกเมกเมว
อาคจฺจนฺตํ ทิสฺวา “มม ปุตฺเตหิ
อณฺณมณฺณํ กลโห กโต ภวิสฺสตี”ติ
จินฺเตตฺวา ภิกขุสงฺฆํ วนฺทิตฺวา
ปฺจุฉิ “กลหํ นุ โข ภนฺเต
กริตฺถา”ติ. “น กโรม มหา-
อุปาสิเก”ติ. “สเจ โว ภนฺเต กลโห
นตฺถิ, อต กสฺมา ยถา อมฺหากํ

ตอบว่า “แม่คุณ พระคุณเจ้าทั้งหลาย
คงจักนั่งอยู่ในที่พักกลางคืนและที่พัก
กลางวันของตน ๆ” กล่าวว่่า “ฉันทำ
อย่างไร หนอแล จึงจักสามารถพบ”.

ลำดับนั้น พวกมนุษย์ผู้รู้ข้อกติกา-
วัตรของภิกษุสงฆ์กล่าวกับอุบาสิกานั้นว่่า
“แม่คุณ เมื่อบุคคล ตีระฆังแล้ว
พวกพระคุณเจ้า ก็จักมาประชุมกัน”.
นางจึงให้คนตีระฆัง. ภิกษุทั้งหลาย
ฟังเสียงระฆังแล้ว คิดว่่า “ความไม่ผาสุก
จักมีแก่ภิกษุบางรูป” ดังนี้แล้ว จึงออก
จากที่อยู่ของตน ๆ ประชุมกัน ณ
ท่ามกลางวิหาร. ภิกษุชื่อว่าเดินมา
โดยทางเดียวกัน ๒ รูป ย่อมไม่มี.

อุบาสิกาเห็นภิกษุแต่ละรูปเท่านั้นเดินมา
จากที่แต่ละแห่ง คิดว่่า “พระคุณเจ้า
ทั้งหลาย ผู้เป็นบุตรของเรา จักทำ
ความทะเลาะกันและกัน” ใ้ไหวภิกษุสงฆ์
เสร็จ ทามว่่า “ท่านเจ้าข้า พวก
พระคุณเจ้า ทำความทะเลาะกันหรือ
หนอแล”. ภิกษุทั้งหลาย ตอบว่่า
“พวกอาตมา ไม่ได้ทำความทะเลาะกัน

คุณปิตฺพร นวमारค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อก นั ทหสามเณรา “อาวุโส
 ก็ ตวั จิตฏจําเน จิตฺว
 นิสินฺนฏจําเน นิสินฺนโหว อโหสิ,
 ปณฺฑุโรคาภิกฺขุโต กิโส ลุโข
 ฌมฺนิสฺนุถคตฺโต อาลสฺยาภิกฺขุโต
 กจฺจุปฺริกฺโข โท กิณฺเต กตฺนุ”ติ
 ปุจฺฉิสฺสุ. “อุกฺกณฺจฺโตมฺหิ อาวุโส”ติ.
 “กิการณา”ติ. โส ตํ ปวตฺติ
 อาโรเจสิ. เต ตสฺส อจฺริยฺปชฺฌายานํ
 อจฺริยฺปชฺฌายา ตํ
 อาทาย สตฺถุ สนฺตํ อาคมฺสิ.
 สตฺถา “กิ ภิกฺขเว อาคตฺตฺถา”ติ
 อาห. “ภนฺเต อโย ภิกฺขุ ตุมฺหากํ
 สาสเน อุกฺกณฺจฺโต”ติ. “เอวํ กิร
 ภิกฺขุ”ติ ภควา ปุจฺฉิ. “อาม
 ภนฺเต”ติ. “กิการณา”ติ.

ลำดับนั้น ภิกษุหนุ่มและสามเณร
 ถามเธอว่า “ผู้มีอายุ ทำไมเล่า ?
 ท่านจึงยืนเฉยในที่นี้ นั่งเฉยในที่นี้
 ถูกโรคผอมเหลืองครอบงำ ฝ่ายผอม
 ชุบซืด มีตัวสะพรั่งด้วยเส้นเอ็น ถูก
 ความเกียจคร้านครอบงำ (มีตัว)ดําษตน์
 ด้วยหิดเปื้อน ท่านได้ทำกรรมอะไร
 เล่า?”. ภิกษุนั้นตอบว่า “กระผม เป็น
 ผู้กระสัน ผู้มีอายุ”. พวกภิกษุหนุ่มและ
 สามเณร ถามว่า “เพราะเหตุไรเล่า?”.
 เธอเล่าเรื่องเป็นไปนั้น. พวกภิกษุหนุ่ม
 และสามเณรเหล่านั้น บอกแก่พระอาจารย์
 และพระอุปัชฌาย์ของเธอแล้ว. พระ-
 อาจารย์และพระอุปัชฌาย์ได้พาเธอมายัง
 สำนักของพระศาสดา. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
 พากันมาทำไมหรือ”. พระอาจารย์
 และพระอุปัชฌาย์ กราบทูลว่า “ข้าแต่-
 พระองค์ผู้เจริญ ภิกษุนี้ ระอาแล้ว ใน
 พระศาสนาของพระองค์”. พระผู้มีพระ-
 ภาคตรัสถามว่า “ข้าว่า อย่างนั้น
 หรือ ? ภิกษุ”. ภิกษุผู้กระสันกราบทูล
 ว่า “ถูกแล้วพระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “เพราะเหตุไรเล่า?”.

คุณทองหล่อ จงดัดนา

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“อหิ ภนฺเต ทุกฺขา มุจฺจิตฺตกาโม
 ปพฺพชิตฺโต, ตสฺส เม อัจฉริโย
 อภิชฺฌมิกถํ กถสฺสิ, อุปฺชฺฌมาโย
 วินยกถํ กถสฺสิ, สุวาหํ ‘อิธ
 เม หตฺถปสฺสารณญฺจานเมว นตฺถิ,
 คิหิณา หุตฺวา สกฺกา ทุกฺขา
 มุจฺจิตฺตํ, คิหิ ภวิสฺสามิ’ติ
 สนฺนิฏฺฐจานมกาสิ ภนฺเต”ติ. “สเจ
 ตฺวํ ภิกฺขุ เอกเมว รกฺขิตฺตํ สกฺขิสฺสสฺสิ,
 อวเสสานํ รกฺขณกิจฺจํ นตฺถิ”ติ.
 “กิ ภนฺเต”ติ. “ตว จิตฺตเมว
 รกฺขิตฺตํ สกฺขิสฺสสฺสิ”ติ. “สกฺขิสฺสามิ
 ภนฺเต”ติ. “เตนหิ อตฺตโน จิตฺตเมว
 รกฺขานฺติ, สกฺกา ทุกฺขา มุจฺจิตฺตุนฺ”ติ
 อิมํ โอวาทํ ทตฺวา คาถมาห

๓๖. “สุทฺถุทฺถสํ สุนิปุณฺโณ
 ยตฺถ กามนิปาตินํ

เธอกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
 ข้าพระองค์ต้องการจะพ้นจากทุกข์ จึง
 ได้บวช, พระอาจารย์ ของข้าพระองค์นั้น
 กล่าวอภิชรรณกถา, พระอุปชฌาย์(ของ
 ข้าพระองค์) กล่าวพระวินัยกถา, ข้า-
 พระองค์นั้น ได้ทำความตกลงว่า “ใน
 พระพุทธศาสนานี้ฐานแห่งการเหยียดมือ
 ของเรา ย่อมไม่มีเลย, เราเป็นคฤหัสถ์
 ก็สามารถพ้นทุกข์ได้, เราจักเป็นคฤหัสถ์
 พระเจ้าข้า”. พระศาสดา ตรัสว่า
 “ภิกษุ ถ้าเธอจักสามารถรักษาธรรมชาติ
 สักอย่างหนึ่งเท่านั้น, กิจ คือการรักษา
 สิ่งทั้งหลายที่เหลือ ย่อมไม่มี”. เธอทูล
 ถามว่า “ธรรมชาติอะไรเล่า? พระ-
 เจ้าข้า”. พระศาสดา ตรัสว่า “เธอ
 จักอาจเพื่อรักษาจิตของเธอ นั้นเทียว
 ได้ไหม?”. เธอทูลว่า “จักอาจ พระ-
 เจ้าข้า”. พระศาสดาทรงประทาน
 โอวาทนี้ว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอจงรักษา
 จิตของตนนั้นเทียว, เธอก็สามารถพ้น
 จากทุกข์ได้” ตรัสพระคาถานี้ว่า

๓๖. “นักปราชญ์ พึงรักษาจิตที่บุคคล
 เห็นได้แสนยาก ละเอียดอ่อน

คุณบำรุง บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร

จิตต์ รกฺเขถ เมธาวิ
จิตต์ กุตุตฺ สุขาวหนฺ”ติ.

มีปกติดกไปในอารมณ์ที่ใคร่ชนิดใด
ชนิดหนึ่ง จิตที่ได้คุ้มครองแล้ว นำ
สุขมาให้”.

ตตถ สุทฺททสนฺติ สุฏฺฐุ
ทฺททสฺ. สุนิปุณฺนติ สุฏฺฐุ
นิปุณฺ์ ปรมสณฺ्ह. ยตฺถ
กามนิปาตินฺนติ ชาตืออาทีนึ อโน-
โลเกตฺวา ลภิตพฺพาลภิตพฺพยฺตุตา-
ยฺตุตฺตฏฺฐจาเนสฺสุ ยตฺถ กตฺถจึ นิปตฺนสึลฺล.
จิตต์ รกฺเขถ เมธาวิติ อนฺธพาลो
ทุมฺเมโธ อตฺตโน จิตต์ รกฺขิตฺตุ
สมตฺโต นาม นตฺถิ, จิตฺตวสิโก
หุตฺวา อนนฺยพฺยสนฺ์ ปาปฺพนาติ.
เมธาวิ ปน ปณฺทิตฺโตว จิตต์
รกฺขิตฺตุ สกฺโกติ, ตสฺมา ตฺวํปิ
จิตฺตเมว โคเปหิ, อิทํ หิ จิตต์
กุตุตฺ สุขาวหนฺ, มคฺคผลนิพฺพานสุขานึ
อาวหตีติ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เห็นได้
แสนยาก ได้แก่ ที่บุคคลเห็นได้โดยยาก
ด้วยดี. คำว่า ละเอียดอ่อน ได้แก่
ที่ละเอียดที่สุด คือละเอียดอย่างยิ่ง. คำว่า
มีปกติดกไปในอารมณ์ที่ใคร่ชนิดใดชนิด-
หนึ่ง ความว่า มีปกติไม่พิจารณาดู
ฐานะ มีชาติเป็นต้น ตกไปในอารมณ์
ทั้งหลายอย่างใดอย่างหนึ่ง ในฐานะที่
ควรได้หรือที่ไม่ควรได้ อันสมควร
หรือไม่สมควร. คำว่า นักปราชญ์
พึงรักษาจิต ความว่า คนอันธพาล
มีปัญญาทึบ เชื่อว่าสามารถจะรักษา
จิตของตนได้ ย่อมไม่มี, เขาเป็นผู้
ตกอยู่ในอำนาจจิต ย่อมประสพความ
พินาศอดวาย. ส่วนคนมีปัญญา คือ
บัณฑิตเทียว ย่อมอาจจะรักษาจิตได้,
เพราะฉะนั้น แม้เธอจงคุ้มครองจิตไว้
นั้นเทียว, เพราะว่าจิตนี้ที่คุ้มครอง
ได้แล้ว เป็นธรรมชาตินำความสุขมาให้,

คุณบำรุง บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร

คือยอมนำสุขอันเกิดแต่มรรคผล และ
พระนิพพานมา.

เทศนาปริโยसानะ โส ภิกขุ
โสดาปัตติผล ปาปุณิ อัญเฉปิ
พหู โสดาปนุนาทโย อหะสุ. เทศนา
มหาชนสุสะ สาตติกา ชาตา
อโหสีติ.

ในกาลจบเทศนา ภิกษุ นั้น บรรลุ
โสดาปัตติผล. ชนแม่เหล่าอื่นเป็นอันมาก
ก็ได้เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสดาบัน
เป็นต้น. เทศนาได้สำเร็จประโยชน์แก่
มหาชน ดังนี้แล.

อุกุกณจิตภิกขุชาตตุ ตติย.

เรื่องภิกษุผู้กระสัน (อยากสึก) ที่ ๓ จบ.

นางสารักษ์ประนาท (จำเริญสุข บุนนาค)
สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

๔. สัมภูกบิตวตถุ

๓๗. ทูรจุมม์ เอกจรั
 อสรีร์ กุหาสยั
 เย จิตตัส สณฺณเมสฺสนฺติ
 โมกฺขนฺติ มารพนฺธนา.

๔. เรื่องพระสังฆรักจิต

๓๗. เหล่าชนผู้รู้จักสำรวมจิต อันไปรับ
 อารมณ์ในทีโกถ เทียวไปดวงเดียว
 ไม่มีรูปร่าง มีถ้ำเป็นที่อาศัย
 ย่อมพ้นจากบ่วงมารได้.

นางสารักษ์ประนาท (จำเรณฺยสุข บุนนาท)
สร้างถวายเป็นพุทธรูป และดวงตาเห็นธรรม

๔. สัมภักขิตวตถุ

ทูลรุกมฺ อเอกจรนฺติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ
สตุฏฺทา เซตวเน วิหรนฺโต สัมภักขิตํ
นาม ภิกขุํ อารพฺภ กถเอส.

สาวตถุภิยํ กิเรโก กุลปุตฺโต
สตุฏฺฐ ฐมฺมเทสนํ สุตฺวา
นิกฺขมิตฺวา ปพฺพชิตฺโต ลทฺฐุปสมฺบโท
สัมภักขิตตฺถเวิโร นาม หุตฺวา
กตฺติปาเหเนว อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ. ตสฺส
กนิฏฺฐโจ ปุตฺตํ ลมิตฺวา เณรสฺส
นามํ อถเอส. โส ภากิเนยฺยสัมภักขิตฺโต
นาม หุตฺวา วยฺยปุตฺโต เณรสฺส
สนฺติเก ปพฺพชิตฺวา ลทฺฐุปสมฺบโท
อณฺเณตรสฺมิมิ คามการาเม วสฺสํ
อุปคณฺหตฺวา “เอกํ สตุฏฺทหตฺถํ,
เอกํ อฏฺฐหตฺถน”ติ เทว
วสฺสวาสาสิกสาฎกเก ลมิตฺวา “อฏฺฐหตฺถํ
อุปชฺฌวยสฺส เม ภวิสฺสตี”ติ
สลลฺลกฺเขตฺวา “สตุฏฺทหตฺถํ มยฺหํ

๔. เรื่องพระสังฆรักขิต

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภภิกษุชื่อพระ-
สังฆรักขิต ตรัสพระธรรมเทศนาว่า
อันไปรับเอาอารมณ์ในที่ไกล เทียวไป
ดวงเดียว เป็นต้น.

เล่ากันว่า กุลบุตรคนหนึ่ง ในเมือง
เมืองสาวัตถี พึ่งพระธรรมเทศนาของ
พระศาสดา ออกบิรพชาได้อุปสมบท
แล้ว มีชื่อว่าสังฆรักขิตเถระ โดยล่วงไป
๒-๓ วัน เท่านั้น ก็ได้บรรลุพระอรหัต.
น้องชายของพระเถระนั้น ได้บวชแล้ว
ก็ตั้งชื่อ(เหมือน)พระเถระ. เขามีชื่อว่า
ภากิไนยสังฆรักขิต เจริญวัยแล้วได้
บิรพชาอุปสมบทในสำนักของพระเถระ
เข้าจำพรรษาในอารามใกล้บ้านแห่งหนึ่ง
ได้ผ้าวัสสาวาสิกสาฎก (ผ้าอาบนิ้วฝน)
๒ ผืน คือ ผืนหนึ่ง ยาว ๗ ศอก
ผืนหนึ่งยาว ๘ ศอก กำหนดว่า “ผ้า
ผืนยาว ๘ ศอก จักมีแก่พระอุปัชฌาย์
ของเรา” คิดว่า “ผ้าผืนยาว ๗ ศอก

๑ ฉ. กนิฏฺฐภคินี.

นางสารักษ์ประนาท (จำเริญสุข บุณนาท)
สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

ภวิสฺสตี”ติ จินฺเตตฺตวา วุฏฺฐวสฺโส
 “อุปฺชฌายํ ปสฺสิสฺสสามิ”ติ อากจฺจนฺโต
 อนฺตรามคฺเค ปิณฺฑทาย จรฺนฺโต
 อากนฺตฺวา เถเร วิหารํ
 อนากเตเอว วิหารํ ปวิสฺตฺวา
 เถรสฺส ทิวาฏฺฐจํ สมนฺชฺชิตฺวา
 ปาทอทกํ อุปฺภูจเปตฺวา อาสนํ
 ปญฺญาเปตฺวา อากมนฺนคฺคํ
 โอลเณนฺโต นิสฺสีทิ. อถสฺส
 อากมนฺนภาวํ ฌตฺวา ปจฺจุคฺคมนํ
 กตฺวา ปตฺตจิวริํ ปฏิกฺคเหตฺวา
 “นิสฺสีทถ ฆนฺเต”ติ เถริ นิสฺสีทาเปตฺวา
 ตาลวณฺฏํ อาทาย วิชิตฺวา
 ปานียํ ทตฺวา ตํ สาฏกํ
 อานेतฺวา ปาทมฺุเล จเปตฺวา
 “ฆนฺเต อิมํ ปรีกฺขณฺชถา”ติ วตฺวา
 วิชยมาโน อฏฺฐจาสิ.

อถ นํ เถโร อาท
 “สังฆรักจิต มยฺหํ จิวริํ ปรีปฺพณฺณํ
 ตฺวเมว ปรีกฺขณฺชา”ติ. “ฆนฺเต มยา
 ลทฺฐกาลโต ปฏฺฐาย อยํ ตุมฺหากเมว
 สลฺลกฺขิโต, ปรีโกคํ กโรถา”ติ.
 “โหดุ สังฆรักจิต, ปรีปฺพณฺณํ เม

จักมีแก่เรา” ออกพรรษาแล้วประสงค์
 ว่า “เราจักเยี่ยมพระอุปัชฌาย์” เดิน
 มาพลาญเที่ยวบิณฑบาต ในระหว่างทาง
 มาถึงแล้ว ครั้นเมื่อพระเถระยังไม่มาสู่
 วิหารนั้นเที่ยว ก็เข้าไปสู่วิหาร บัดกวาด
 สถานที่พักกลางวันของพระเถระ เข้าไป
 ตั้งน้ำล้างเท้า ปลูกอาสนะแล้ว นั่ง
 มองดูทางมา (ของพระเถระ). ต่อมา
 เธอทราบว่พระเถระนั้นมา ทำการ
 ต้อนรับ รับบาตรและจีวร อาราธนา
 ให้พระเถระนั้นนั่ง ด้วยคำว่า “ขอ
 นิมนต์นั่งเถิด ขอรับ” ถือพัดก้านตาล
 พัดแล้ว ถวายน้ำดื่ม นำผ้าสาฎกนั้น
 มาวางไว้ ณ ที่แทบเท้า แล้วเรียนว่า
 “ขอหลวงลุง จงใช้สอยผ้าสาฎกผืนนี้เถิด
 ขอรับ” ดังนี้ ก็ได้ยื่นพัดอยู่.

ที่นั้น พระเถระกล่าวกับพระภิกษุ
 หลานชายนั้นว่า “สังฆรักจิต จิวรของ
 ลุงบริบูรณ์แล้ว เธอเองนั้นเที่ยว จง
 ใช้สอยเถิด”. พระสังฆรักจิตกล่าวว่า
 “หลวงลุง ขอรับ ผ้าสาฎกผืนนี้ กระผม
 กำหนดไว้เพื่อหลวงลุงโดยเฉพาะ ตั้งแต่

นางสารักษ์ประนาท (จำเริญสุข- บุนนาค)
 สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

จีวรํ ตวเมว ปริภุชชา”ติ. “ภนฺเต
มา เอวํ กโรถ, ตุมฺเหหิ ปริภุตฺเต,
มยฺหํ มหปฺพลํ ภวิสฺสตี”ติ. อถ
นํ ตสฺส ปุณฺปุณฺํ กถนฺตสฺสาปิ
เถโร น อิจฺฉิ.

เอวํ โส วิชยมาโน จิตฺวา
จินฺตสฺสิ “อหํ เถรสฺส คิหิกาล
ภาคิเนยฺโย, ปพฺพชิตกाल สทฺธิ-
วิหาริกอ, เอวํปิ มยา สทฺธิ
อุปชฺฌาโย ปริภุคํ น กาทุกาโม,
อิมสฺมี มยา สทฺธิ ปริภุคํ
อกโรนฺเต, ก็ เม สมณภาเว
คิหิ ภวิสฺสामी”ติ. อถสฺส เอตทโหสิ
“ทฺสฺสณฺจปิโต มยา ชรราวาโส,
กินฺนุ โข กตฺวา คิหิกฺวโต
ชีวิสฺสामी”ติ. ตโต จินฺตสฺสิ “อฏฺฐ-
หตฺถสาฎกํ วิภุคิณฺตีวา เอกํ เอพิกํ
คณฺหิสฺสामी, เอพิกา นาม ชิปฺปิ

กาลทีกระผมได้มา ขอหลวงลุงจง
ทำการใช้สอยเถิด”. พระเถระกล่าวว่า
“ข้อนั้น ยกไว้เถอะ สังฆรักขิต, จีวร
ของลุงบริบูรณ์แล้ว เรายังใช้สอยเอง
เถอะ”. พระสังฆรักขิต กล่าวอ้อนวอนว่า
“หลวงลุงขอรับ ขอท่านจงอย่าทำอย่างนี้
เลย, เมื่อท่านใช้สอยผ้าสาฎกผืนนี้,
ผลมากจักมีแก่กระผม”. ที่นั้น เมื่อ
พระสังฆรักขิตนั้น แม้อกล่าวอยู่เสมอ ๆ
พระเถระก็ไม่ปรารถนาผ้าสาฎกผืนนั้น.

เธอยืนพักอยู่เดียว พลังคิด
อย่างนี้ว่า “ในกาลที่ (เรา)เป็นคฤหัสถ์
เราเป็นหลานของพระเถระ, ในกาลที่
(เรา)บวชแล้ว เราก็ยังเป็นสัทธาวิहारิก,
แม้เมื่อเป็นเช่นนี้ พระอุปัชฌาย์ไม่ต้องการ
จะทำการใช้สอยร่วมกับเรา, เมื่อ
พระอุปัชฌาย์นี้ ไม่ทำการใช้สอยร่วม
กับเรา, จะมีประโยชน์อะไรด้วยความ
เป็นสมณะแก่เรา เราจักเป็นคฤหัสถ์”.
ที่นั้น เธอได้มีความคิดขึ้นดังนี้ว่า “การ
อยู่ครองเรือน ตั้งตัวได้ยาก, เราเป็น
คฤหัสถ์จักทำอะไรรนอแล เลี้ยงชีพ”.
ลำดับนั้น เธอคิดว่า “เราจักขายผ้า

นางสารักษ์ประนาท (จำเริญสุข บุณนาค)
สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

วิชาขุนตี, สุวาท วิชาตวิชาต
 วิกกีณิตวา มุลล์ กริสสามิ, มุเล
 พหุ กตวา เอกิ ปชาปตี
 อาเนสุสามิ, สา เอกิ ปุตต
 วิชายิสสุติ, อถสุส มม มาตุลสุส
 นามิ กตวา จุพยานเก นิสีทาเปตวา
 มม ปุตตมจ ภารियจ อาทาย
 มาตุลล์ วนุทิตุ อากมิสุสามิ,
 อากจจนุโต อนุตรามคเค มม
 ภரிய วุขามิ 'อาเนฮี ตาว
 เม ปุตต, วหิสสามิ นนุ'ติ, สา
 'กินุเต ปุตเตน, เอฮี, อิมิ
 ยานกั ปาเชฮี'ติ วตวา ปุตต
 คเหตุวา 'อหิ เนสุสามิ นนุ'ติ
 สนุธาเรตุ อสกุโกนุตี จกุกปาเท
 จขุเทสุสตี, อถสุส สริวี อารุหิตวา
 จกุก คมิสุสตี, อถ น 'ตุว มม
 ปุตต เนว มยหิ อทาสี, น
 สนุธาเรตุ นาสกุขิ, นาสิโตสมิ
 ตยา'ติ วตวา ปโตทยฎุจिया ปิฎุจ
 ปหริสุสามิ'ติ.

สาฎกผีนยาว ๘ คอกแล้ว ชื่อแม่แพะ
 ตัวหนึ่ง, ธรรมดาแม่แพะย่อมตกลูกเร็ว,
 เรานั้นจักขายลูกแพะ ที่ตก(คลอด)แล้ว ๆ
 ทำให้เป็นต้นทุน, ครั้นรวมต้นทุนไว้
 ได้มากแล้ว จักนำหญิงคนหนึ่งมาเป็น
 ภรรยา, นางจักคลอดบุตรคนหนึ่ง,
 เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจักตั้งชื่อหลวงลุง
 ของเราแก่บุตรนั้น ให้นั่งบนยานน้อย
 พาเอาบุตรและภรรยาของเรามาให้
 หลวงลุง, เมื่อเดินมา จักกล่าวกับ
 ภรรยาของเราในระหว่างทางว่า 'น้อง
 จงนำบุตร (ให้) แก่เราก่อน, เราจัก
 นำเขาไป' นางจักกล่าวว่า 'พี่จะ
 ต้องการอะไรด้วยบุตรเล่า? พี่จงมาเกิด,
 จงขับยานนี้ไปเกิด' ดังนี้แล้ว รับเอา
 บุตรไป ตั้งใจว่า 'เราจักนำเขาไป'
 เมื่อไม่อาจจะอุ้มไปได้ จักทิ้งไว้ในทาง
 รอยล้อ, เมื่อเป็นเช่นนั้นล้อจักทับร่าง
 ของเด็กนั้นไป, ที่นั้น เราจักกล่าว
 กับนางว่า 'น้องไม่ได้ให้บุตรของพี่แก่พี่
 นั้นเทียว, น้องไม่อาจจะอุ้มบุตรนั้น
 ไปได้, เราเป็นผู้อันน้องให้ฉิบหายแล้ว'
 ก็จักเอาด้ามปฏักตีหลัง'.

นางสารักษ์ประนาท (จำเรณูสุข บุนนาค)

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

โส เอวํ จินฺตเนโต จตฺวา
 วิชฺชมาโนว เณรสุส สีสํ ตาลวณฺเณน
 ปหริ. เถโร “กิณฺหุ โข อหํ
 สํมรทฺธิเตน สีเส ปหโต”ติ
 อฺปชาเรนฺโต เตน จินฺติตจินฺติตํ
 สพฺพํ ฆตฺวา “สํมรทฺธิต
 มาตุคามสุสํ ปหารํ ทาทุํ นาสทฺธิ,
 เอตถ เม มหฺลลทฺถเณรสุส โโก
 โทโส”ติ อาท. โส “อโห
 นญฺโจมฺหิ; ฆาตํ กิร เม
 อฺปชฺชมาเยน จินฺติตจินฺติตํ, ก็
 เม สมณภาเวนา”ติ ตาลวณฺเณ
 ฉทฺเขตฺตวา ปลายิตฺตุํ อารทฺโธ.

อถ นํ ทหรสามเณร
 อนุพนฺธิตฺวา อาทาย สตฺถุ
 สนฺตีกํ อากมฺิสฺสุ. สตฺถา เต ภิกฺขุ
 ทิสฺวา “กึ ภิกฺขเว อาคตฺตถ,
 เอโก โว ภิกฺขุ ลทฺโธ”ติ ปุจฺฉิ.

“อามํ ภาณฺเต, อิมํ ทหร
 อุกฺกณฺธิตฺวา ปลายนฺตํ คเหตฺวา

พระหลานชายนั้น เมื่อคิดอย่างนี้
 กำลังยืนพักอยู่นั้นเทียว จึงเอาพัด
 ก้านตาลตีศีรษะของพระเถระ. พระเถระ
 ใคร่ครวญอยู่ว่า “ทำไม ? เล่าหนอ
 พระสังฆรักขิต จึงได้ตีเราที่ศีรษะ”
 รู้ทุกเรื่อง ที่หลานชายนั้นคิดแล้ว ๆ
 จึงกล่าวว่า “สังฆรักขิตเอ๋ย เธอไม่อาจ
 จะให้การประหารแก่มาตุคามได้, ในข้อ
 นี้ เราพระเถระแก่ มีโทษอะไรเล่า?”.
 เธอคิดว่า “ตายจริง เราฉิบหายแล้ว,
 นัยว่า พระอุปัชฌาย์ของเราได้รู้เรื่อง
 เราคิดแล้ว ๆ, เราจะต้องการอะไรด้วย
 ความเป็นสมณะเล่า” จึงทิ้งพัดก้านตาล
 เริ่มเพื่อจะหนีไป.

ครั้งนั้น พวกภิกษุหนุ่มและ
 สามเณร ติดตามจับภิกษุนั้น พามายัง
 สำนักของพระศาสดา. พระศาสดา
 ทอดพระเนตรเห็นภิกษุเหล่านั้น ตรัส-
 ถาว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพากัน
 มาทำไมเล่า ?, พวกเธอได้ภิกษุรูปหนึ่ง
 แล้วหรือ ?”.

พวกภิกษุ กราบทูลว่า “อย่างนั้น
 พระเจ้าข้า, พวกข้าพระองค์ จับภิกษุ

นางสาวรักษ์ประนาท (จำเริญสุช บุนนาค)
 สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม.

ตุมหากั สนฺตีกั อากตมฺหา”ติ. “เอว
 กิร ภิกฺขุ”ติ. “อาม ภนฺเต”ติ.
 “กิมตถํ เต ภิกฺขุ เอว ภาริยํ
 กมฺมํ กตํ, นนฺ ตวํ อารทฺธวีสฺส
 เอกสฺส พุทฺธสฺส ปุตุโต, มาทิสฺส
 นาม พุทฺธสฺส สาสเน ปพฺพชิตฺวา
 อุตฺตानํ โสตาปนโน”ติ. “วา
 ‘สกทาคามี’ติ. “วา ‘อนาคามี’ติ. “วา
 ‘อรห’ติ. “วา วทาเปตุํ นาสกฺขิ,
 กิมตถํ เอว ภาริยํ กมฺมมกาสี”ติ.
 “อุกฺกณฺจิตฺสฺมิ ภนฺเต”ติ. “กิกการณา
 อุกฺกณฺจิตฺสฺ”ติ. โส วสฺสวาสิก-
 สาฎกานํ ลทฺธทิวสโต ปฏฺจาย ยาว
 เณรสฺส ตาลวณฺเณน ปหารา สพฺพ
 ตํ ปวตฺตี สตถุ อโรเจตฺวา
 “อิมินา การเณน ปลาโยโตสฺมิ
 ภนฺเต”ติ. อห.

หนุ่มรูปนี้ผู้ระอาแล้วหลบหนี มายัง
 สำนักของพระองค์”. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “ข้าว่า อย่างนั้นหรือ
 ภิกษุ”. พระสังฆรักขิต กราบทูลว่า
 “อย่างนั้น พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอได้ทำกรรมหนัก
 อย่างนี้เพื่ออะไร ? เธอเป็นบุตรของ
 พระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ผู้ปรารถนา
 ความเพียร มีใช่หรือ ? เธอบวชใน
 พระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้เช่นเรา
 ไม่ได้มีโอกาสจะให้เขาเรียกตนว่า ‘พระ-
 โสตาปน’ หรือ ‘พระสกทาคามี’
 ‘พระอนาคามี’ หรือ ‘พระอรหันต์’
 เธอได้ทำกรรมหนักอย่างนี้ เพื่ออะไร”.
 พระสังฆรักขิต ทูลว่า “ข้าพระองค์
 เป็นผู้ระอาแล้ว พระเจ้าข้า”. พระ-
 ศาสดาตรัสถามว่า “เพราะเหตุไร เธอ
 จึงได้ระอาแล้วเล่า ?”. เธอได้กราบทูล
 เรื่องราวนั้นทั้งหมด แต่พระศาสดา
 ตั้งต้นแต่วันที่ตนได้ผ้าวัสสาวาสิกสาฎก
 มา จนถึงเอาพัดก้านตาลตีพระเถระ
 กราบทูลว่า “เพราะเหตุนี้ ข้าพระองค์
 จึงได้หลบหนี พระเจ้าข้า”.

นางสารักษ์ประนาค (เจ้าเรณูสุข บุณนาค)

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

อก นํ สตุถา “เอहि ภิกขุ
มา จินฺตยิ, จิตฺตํ นามะตํ ทูเร
โหนตฺตํปี อารมฺมณํ สมฺปฏฺิจฺจนกชาตีกํ,
ราคโทสโมหพฺนุชฺณา มุจฺจนตฺถาย
วายมิตฺตํ วฏฺฏตี”ติ วตฺวา อิมํ
คาถมาห

๓๗. “ทฺูรฺงคฺมํ เอกจฺรํ
อสรีรํ กุหาสยํ,
เย จิตฺตํ สณฺณเมสฺสนนฺติ,
โมกฺขนฺติ มารพฺนุชฺณา”ติ.

ตตฺถ ทฺูรฺงคฺมนฺติ จิตฺตสฺส หิ
มกฺกฏฺสฺสตุตฺตมตฺตกํปี ปุรฺตติมาทิตฺติสา-
ภาเคน คมนาคมนํ นาม นตฺติ,
ทฺูเร สนฺตํปี อารมฺมณํ สมฺปฏฺิจฺจนตฺติ
ทฺูรฺงคฺมํ นาม ชาตํ. สตฺตฏฺฐจิตฺตานิ
ปนฺ เอกโต กณฺณิกพทฺุชฺธานี
เอกกฺขณฺเ อูปฺปชฺชิตฺตํ สมตฺถานิ
นาม นตฺติ, อูปฺปตฺติกาเล เอกกเมว
จิตฺตํ อูปฺปชฺชติ, ตสฺมี นิริทฺุเช, ปุณฺ
เอกกเมว อูปฺปชฺชตฺติ เอกจฺรํ นาม
ชาตํ. จิตฺตสฺส สรีรสนฺนํ วา

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกับภิกษุ
นั้นว่า “มาเถิดภิกษุ เธออย่าคิดอะไร
เลย, ธรรมดาจิตนี้มีหน้าที่รับเอาอารมณ์
แม้มีอยู่ในที่ไกลได้, ภิกษุควรพยายาม
เพื่อประโยชน์แก่ความหลุดพ้นจากเครื่อง
ผูกคือราคะโทสะและโมหะ” ตรัสพระ-
คาถานี้ว่า

๓๗. “เหล่าชนผู้รู้จักสำรวมจิต อันไปรับ
เอาอารมณ์ในที่ไกล เทียวไป
ดวงเดียว ไม่มีรูปร่าง มีถ้าเป็นที่
อาศัย ย่อมพ้นจากบ่วงมารได้”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า อันไป
รับเอาอารมณ์ในที่ไกล เป็นต้น ความว่า
จริงอยู่ ชื่อว่า การไปและการมาของ
จิตโดยส่วนแห่งทิศ มีทิศบูรพา เป็นต้น
แม้สักว่าเท่าไยแมงมุม ก็ไม่มี, จิตนั้น
ย่อมรับเอาอารมณ์ได้ แม้มีอยู่ในที่ไกล
เพราะเหตุนั้น จิตนั้น จึงชื่อว่า ทฺูรฺงคฺมํ.
อนึ่ง จิต ๗-๘ ดวง ชื่อว่า สามารถ
เกิดขึ้นติดกันเป็นช่อ โดยรวมเป็นดวง
เดียว ในขณะที่เดียวกัน ย่อมไม่มี,
ในเวลาที่เกิดขึ้น จิตย่อมเกิดขึ้นที่ละดวง

คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

นีนลาทีปกาโร วณฺณเกโท วา นตฺถิติ
อสริริ นาม ชาตํ.

เท่านั้น, . เมื่อจิตดวงนั้นดับลง, จิต
ดวงใหม่ ก็เกิดขึ้นที่ละดวงอีก เพราะ
เหตุ นั้น จิตนั้นจึงชื่อว่า เอกจร.
ทรวตตรงแห่งเรื่อนร่างกิติ ประเภทแห่ง
สมีสิเขียวเป็นต้น เป็นประการกิติ
ของจิตย่อมนไม่มี เพราะเหตุ นั้น จิตนั้น
จึงชื่อว่า อสริริ.

คฺหา นาม จตุมหาภูตคฺหา,
อิทญจ หทยรูปํ นิสฺสาย ปวตฺตตฺติ
คฺหาสยนฺนาม ชาตํ. เย จิตฺตนฺติ
เย เกจิ ปุริสา วา อิตฺถิโย
วา คหฺภูจา วา ปพฺพชิตา
วา อนุปฺปชฺชนกกิเลสฺส อุปฺปชฺชิตุ
อเทนฺตา สติสมฺโมเสน อุปฺปนฺนกิเลสํ
ปชฺชนฺตา จิตฺตํ สณฺณเมสฺสนฺติ
สณฺณตํ อวิกฺขิตฺตํ กิริสฺสนฺติ.
โมกฺขนฺติ มารพฺนฺธนาติ สพฺเพ
เต กิเลสพฺนฺธนาภาเวน มารพฺนฺธน-
สงฺขาตา เตภูมิกาวุฏฺฐา มุจฺจิสฺสนฺตฺติ.

ถ้า คือมหาภูต ๔ (คือ ดิน, น้ำ,
ไฟ, ลม) ชื่อว่าคฺหา, ก็จิตนี้อาศัย
หทัยรูป จึงเป็นไปอยู่ เพราะเหตุ นั้น
จิตนั้น จึงชื่อว่า คฺหาสย. คำว่า
เหล่าชนผู้รู้จักสังารวมจิต ความว่า
ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง คือเป็นบุรุษก็ตาม
เป็นสตรีก็ตาม เป็นคฤหัสถ์ก็ตาม
เป็นบรรพชิตก็ตาม เมื่อกิเลสที่ยังไม่เกิด
ก็ไม่ให้เกิดขึ้น ละกิเลสที่เกิดขึ้นแล้ว
เพราะความพ้นเพื่อนแห่งสติ ชื่อว่า
จักสังารวมจิต คือจักทำจิตให้สงบ
ได้แก่ไม่ให้ฟุ้งซ่าน. คำว่า ย่อมพ้นจาก
บ่วงมาร ความว่า ชนเหล่านั้นทั้งหมด
ชื่อว่า จักพ้นจากวัฏฏะอันเป็นไปใน
ภูมิ ๓ กล่าวคือ เครื่องผูกแห่งมาร
เพราะความไม่มีเครื่องผูกคือกิเลส.

คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

เทสนาปริโยसानะ ภาคินเนยฺย-
 สัมมรทฺธิตตฺเตโร โสตาปตฺติผลํ ปาปุณิ,
 อณฺเณปิ พหุ โสตาปนฺนาทโย ชาตา,
 มหาชนสฺส สาตฺถิกา เทสนา
 อโหสีติ.

สัมมรทฺธิตวตฺถุ จตฺตฺถํ.

ในเวลาจบเทศนา พระภาคินเยย-
 สัมมรทฺธิตเถระได้บรรลุโสดาปัตติผล, แม้
 ชนเหล่าอื่นเป็นอันมาก ได้เป็นพระอริย-
 บุคคลมีพระโสดาบันเป็นต้น, เทศนา
 ได้สำเร็จประโยชน์แก่มหาชน ดังนี้แล.

เรื่องพระสัมมรทฺธิตที่ ๔ จบ.

๕. จิตตหตฺถตฺถเถรวตฺถ

๓๘. อนวภูจิตจิตตสฺส
 สทฺธมฺมํ อวิชานโต
 ปริปลวปสาทสฺส
 ปญฺญา น ปริปุริตี

๓๙. อนวสุตฺตจิตตสฺส
 อนนฺวาทตเจตฺตสฺส
 ปุญฺญปาปปหีนสฺส
 นตฺถิ ชาครโต ภยํ

๕. เรื่องพระจิตตหัตถเถระ

๓๘. สำหรับบุคคลผู้มีจิตไม่ตั้งมั่น ไม่
 รู้แจ้งพระสัทธรรม มีความเลื่อมใส
 เหลาะแหละ ปัญญาย่อมไม่บริบูรณ์

๓๙. สำหรับพระชีณาสพผู้มีจิตอันระคาย
 ไม่รัวร์ด มีใจอันโทสะตามกระทบ
 ไม่ได้ ละบุญและบาปได้ ดั้นอยู่
 ย่อมไม่มีภัย.

๕. จิตตหตุตถเถรวตถุ

อนนวุจิตจิตตสสาติ อิมิ ธมม-
เทสนัน สตุถา เขตวเน วิหรนุโต
จิตตหตุตถเถรว นาม อารพุก กเถสิ.

เอโก กิร สาวตถิวาสี
กุลปุตโต นนุจโคณิ ปริเยสนุโต
อรณญิ ปวิสิตวา มชฌนุติกกาล
โคณิ ทิสวา โคยเถ วิสสุชเชตวา
“อวสุส อยยานัน สนุติเก อาหารมตตัง
ลภิสสามิ”ติ ชุปปิปาสาปีพิโต วิหารัง
ปวิสิตวา ภิกขุณัน สนุติกัง คนตุวา
วนุทิตวา เอกมณุตัง อญฺจาสิ.

ตสมิ โข ปน สมเย
ภิกขุณัน อวุกการปาติยิ กุตตาวเสสกัง
ภตตัง โหติ. เต ตัง ฉาตกปีพิตัง
ทิสวา “อิงฺฆิ ๒ ภตตัง คเหตุวา
ภุชชา”ติ วทิสฺสุ พุทฺธกาลเอ จ
นาม อนนกุสฺสปพยณฺชนัน อูปฺปชฺชติ.

๑ น. นิสิติ.

๒ น. อิตโต.

๕. เรื่องพระจิตตหัตถเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภพระเถระชื่อ
จิตตหัตถ์ ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า
ผู้มีจิตไม่ตั้งมั่น เป็นต้น.

เล่ากันว่า กุลบุตรชาวเมืองสาวัตถี
คนหนึ่ง เทียวแสวงหาโคที่หายไปอยู่
เดินเข้าป่า ได้พบโคในเวลาเที่ยง ปล่อย
เข้าไปสู่ฝูงโค คิดว่า “เรา คงจักได้วัดถุ
สักว่าอาหาร ในสำนักของพระผู้-
เป็นเจ้าทั้งหลาย เป็นแน่” ถูกความ
หิวกระหายบีบคั้น เข้าไปสู่วิหาร ถึง
สำนักของภิกษุทั้งหลาย ไหว้แล้ว ได้ยืน
อยู่ ณ ที่ควรข้างหนึ่ง.

ก็ในสมัยนั้นแล ภัตตรอันเหลือจาก
ที่ภิกษุทั้งหลายฉันแล้ว ยังมีอยู่ ในถาด
สำหรับใส่ของเป็นเดน. ภิกษุเหล่านั้น
เห็นเขาถูกความหิวบีบคั้นหนัก กล่าวว่
“เชิญท่านรับเอาภัตตรกินเถิด”. ก็ชื่อว่า
ในสมัยพุทธกาล แกงและกับมากมาย

คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

โส ตโต ยาปนมตตํ คเหตฺวา
 ภูษิตฺวา ปานียํ ปิวิตฺวา หตฺถ
 โธวิตฺวา ภิกฺขุ วนฺทิตฺวา “กิ
 ฆนฺเต อชฺช อยุยา นิมนฺตฺนญฺจานํ
 อคมํสุ”ติ.

“นตฺถิ อฺปาสก, ภิกฺขุ อิมินาว
 นีหาเรณ นิพฺพุทฺธิ์ ลภนฺตี”ติ. โส
 “มยํ อญฺจาย สมญฺจาย รตฺติณฺทิวํ
 นิพฺพุทฺธิ์ กมฺมํ กโรนฺตฺวาปิ เอวํ
 มรฺุรพฺยณฺชนภตฺตํ น ลภาม, อิเม
 กิร นิพฺพุทฺธิ์ ภูษณฺติ, กิ เม
 คิหิภาเวน, ภิกฺขุ ภวิสฺสามิ”ติ
 จินฺตฺเตตฺวา ภิกฺขุ อฺปสงฺกมิตฺวา
 ปพฺพชฺชํ ยาจิ. อถ นํ ภิกฺขุ
 “สารถุ อฺปาสก”ติ ปพฺพชาเชสุ.

โส ลทฺฐุปสมฺบโท สพฺพุปการิ
 วตฺตปฏิวตฺตํ อกาสิ. โส พุทฺธานํ
 อฺปฺปนฺเนน ลภสฺสกาเรณ กติ-
 ปาหจฺจเยน ญฺลสรโร อโหสิ, ตโต

ย่อมเกิดขึ้น. เขาได้รับเอาภัตต์แต่พอยัง
 อตภาพให้เป็นไปได้จากถาดนั้น บริโภค
 เสร็จ ดื่มน้ำ ล้างมือ ให้วัภิกษุทั้งหลาย
 ทามว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ วันนี้
 พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลาย ได้ไปยังที่
 นิมนต์แล้วหรือ?”

ภิกษุทั้งหลาย กล่าวว่า “ไม่มีอุบาสก
 ภิกษุทั้งหลาย ย่อมได้(ภัตต์)เป็นประจำ
 โดยทำนองนี้เทียว”. เขาคิดว่า “พวกเรา
 ลุกขึ้นพร้อมสรรพ แม้ทำงานเป็นประจำ
 ตลอดคืนและวัน ก็ยังไม่ได้ภัตต์มีกับอัน
 อร่อยอย่างนี้เลย, นัยว่า ภิกษุเหล่านี้
 ย่อมฉัน(ภัตต์อาหารรสอร่อย)เป็นประจำ,
 เราจะต้องการอะไรด้วยความเป็นคฤหัสถ์,
 เราจักเป็นภิกษุ” ดังนี้แล้ว จึงเข้าไปหา
 ภิกษุทั้งหลาย ขอบวชแล้ว. ลำดับนั้น
 ภิกษุทั้งหลาย กล่าวกับเขาว่า “ดีละ
 อุบาสก” ให้เขาได้บวชแล้ว.

เขาได้อุปสมบทแล้ว ได้ทำวัตร
 ปฏิบัติอันเป็นอุปการะแก่ภิกษุทั้งปวง เธอ
 ได้มีร่างกายอ้วนพีโดยล่วงไป ๒-๓ วัน
 เพราะลาภสักการะที่เกิดขึ้นแต่พระพุทฺธ-

คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

จินฺตสิ “กั เม ภิกฺขาย จริตฺวา
 ซีวิตฺเตน, คิหิ ภวิสฺสามิ”ติ. โส
 วิพฺภมิตฺวา เคหํ ปาวิสฺสิ, ตสฺส
 เคเห กมฺมํ กโรนฺตสฺส กติปาเหเนว
 สรีรํ มิลายิ, ตโต “กั เม
 อิมินา ทุกฺเคน, สมโณ ภวิสฺสามิ”ติ
 จินฺตเตตฺวา ปุณฺ ปพฺพชฺช. โส กติปาหํ
 วิตฺตินาเมตฺวา ปุณฺ อุกฺกณฺจิตฺวา
 วิพฺภมฺมิ. ปพฺพชิตฺกาเล ปนฺ ภิกฺขุณฺ
 อุปการโก อโหสิ.

โส ปุณฺปิ กติปาเหเนว อุกฺกณฺจิตฺวา
 “กั เม คิหิภาเวเน ปพฺพชิสฺสามิ”ติ
 คนฺตฺวา ภิกฺขุ วนฺทิตฺวา ปพฺพชฺชํ
 ยาจิ. อถ นํ ภิกฺขุ อุปการวเสน
 ปุณฺ ปพฺพชยิสฺสุ. เอวํ โส
 ฉกฺขตฺตํ ปพฺพชิตฺวา อุปฺปพฺพชิตฺวา.
 ตสฺส ภิกฺขุ “เอส จิตฺตวสิโก
 หุตฺวา วิจรตี”ติ “จิตฺตหตฺตฺถเโร”ติ
 นามํ กริสฺสุ.

ตสฺเสวํ อปฺราปรํ วิจรนฺตสฺเสว
 ภริยา กพฺภินิ อโหสิ. โส

เจ้าทั้งหลาย, ต่อแต่นั้น เธอคิดว่า
 “จะมีประโยชน์อะไรแก่เรา ด้วยการ
 เทียวเพื่อภิกษาเลี้ยงชีพ, เราจักเป็น
 คฤหัสถ์”. เธอสึกแล้ว เข้าไปสู่เรือน,
 เมื่อเธอทำงานอยู่ในเรือน โดย ๒-๓
 วัน ร่างกายก็ชুবวม แต่มั่น เธอคิดว่า
 “จะมีประโยชน์อะไรแก่เรา ด้วยทุกขนี้,
 เราจักเป็นสมณะ” ดังนี้ แล้วก็บวชอีก.
 เธอให้เวลาผ่านไปไม่ได้ไม่กี่วันก็ระอา
 สึกอีก. ก็ในกาลที่เธอบวช เธอได้มี
 อุปการะแก่ภิกษุทั้งหลาย.

โดยผ่านไป ๒-๓ วันเท่านั้น เธอก็
 ระอามีอีก คิดว่า “จะมีประโยชน์อะไร
 แก่เรา ด้วยความเป็นคฤหัสถ์, เรา
 จักบวช” จึงไปไหว้ภิกษุทั้งหลาย
 ขอบวชแล้ว. ที่นั่น ภิกษุทั้งหลาย
 จึงให้เธอบวชอีกด้วยอำนาจอุปการะ.
 เธอบวชแล้วก็สึกอยู่อย่างนั้นถึง ๖ ครั้ง.
 ภิกษุทั้งหลาย คิดว่า “ภิกษุนี้ ประพฤติ
 ตกอยู่ในอำนาจของจิต” ได้ตั้งชื่อของ
 เธอว่า “จิตตหตฺตฺถเระ”.

เมื่อนายจิตตหตฺถ์นั้น เทียวกลับ
 ไปกลับมาอยู่อย่างนั้นนั้นเทียว ภรรยา

คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา และดวงตาเห็นธรรม

สตตเม. วาเร อรณฺณโต กสิภณฺฑํ
 อาทาย เเคหํ คนฺตุวา ภณฺฑกํ
 จเปตฺวา “อตฺตโน กาสาวํ
 คนฺหิสฺสามิ”ติ คพฺภํ ปาวิสฺสิ. ตสฺมี
 ขณฺเ ตสฺส ภริยา นิปฺชฺชิตฺวา
 นิทฺทายติ. ตสฺสา นีวตฺตสาฎโก
 อปคโต, มุขโต ลาลา ปคฺขมฺรติ,
 นาสา มฺรุมฺรฺรายติ, มุขํ วิวฏฺฏ,
 ทนฺตํ มฺสฺติ. सा ตสฺส
 อุตฺตฺมาตกสฺริรั วิย อฺปฺภูจาสฺสิ. โส
 “อนิจฺจํ ทุกฺขํ อิทํ, อหํ เอตฺตกํ
 กาลํ ปพฺพชฺชิตฺวา อิมํ นิสฺสาย
 ภิกฺขุภาเว สณฺฺชาตุํ นาสกฺขินฺ”ติ
 กาสาวโกฏฺยํ คเหตฺวา อุตฺเร
 พนฺธนฺโตว เเคหา นิภฺขมิ.

อถสฺส อนนฺตรเคเห จิตา
 สสฺสุ ตํ ตถา คจฺจมานํ ทิสฺวา
 “อัยํ ปฏฺิกฺกนฺโต, อิทาเนว
 อรณฺณโต อากจฺจนฺโตว กาสาวํ
 อุตฺเร พนฺธิตฺวา นิภฺขนฺโต

ได้ตั้งครรภ. ในวาระที่ ๗ เขาแบก
 เครื่องไถนามาจากป่า ไปเรื่อน วาง
 เครื่องใช้แล้ว เข้าไปสู่ห้อง ด้วยตั้งใจว่า
 “เราจักหยิบเอาผ้ากาสาვეของตน”. ใน
 ขณะนั้น ภรรยาของเขากำลังนอนหลับ.
 ผ้าสาฎกที่นางนุ่งหลุดออก, น้ำลายไหล
 ออกจากปาก, จมูกก็กรนดังครี๊ด ๆ,
 ปากอ้า, กัดฟัน. นางปรากฏแก่เขา
 เป็นเหมือนร่างกายที่พองขึ้น ฉะนั้น.
 เขาคิดว่า “สรีระนี้ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์,
 เราบวชตลอดกาลมีประมาณเพียงนี้
 อาศัยสรีระนี้ จึงไม่อาจเพื่อจะดำรงอยู่
 ในความเป็นภิกษุได้” ดังนี้แล้ว จึงหยิบ
 ที่สุดผ้ากาสาვეพันท้อง พลางเดินออก
 จากเรื่อน.

ลำดับนั้น แม่ยายของเขาซึ่งยืนที่
 เรื่อนติดต่อกัน เห็นเขากำลังเดินไป
 อย่างนั้น คิดว่า “เจ้านี้กลับไปอีกแล้ว,
 เพิ่งมาจากป่าเตี้ยวนี้เอง พันผ้ากาสาვე
 ที่ท้อง ออกเดินมุ่งหน้าไปยังวิหาร,

๑ น. มฺรุมฺรฺรายติ.
 ๒ น. ปฏฺิกฺกนฺโต.

๐
๑
๒
๓
๔
๕
๖
๗
๘
๙

วิหาราภิมุโข คจฺจติ, กิณฺหุ
 โข”ติ เกหํ ปวิสิตฺวา นิทฺททายมานํ
 ฐิตํ ปสฺสิตฺวา “โส อิมํ ทิสฺวา
 วิปฺปฏิสํวารี หุตฺวา คโต”ติ ฌตฺวา
 ฐิตํ ปหริตฺวา “อุฏฺเฐหิ กาทฺพกณฺเณ
 สามิโก เต ตํ นิทฺททายมานํ ทิสฺวา
 วิปฺปฏิสํวารี หุตฺวา คโต, นตฺถิ
 โส อิตฺโธ ปฏฺุจาย ตฺยฺหฺนุ”ติ
 อาห. “อเปหิ อเปหิ อมฺม, กุโต
 ตสฺส คมฺนํ, กติปาเหเนว ปุณ
 อาคมิสฺสตี”ติ. โสปิ “อนิจฺจํ
 ทฺกฺขณฺ”ติ วัตฺวา คจฺจนฺโต
 คจฺจนฺโตว โสตาปตฺติผลํ ปาปุณฺนิ.
 โส คนฺตฺวา ภิกฺขุ วนฺทิตฺวา
 ปพฺพชฺชํ ยาจิ. “น สกฺขิสฺสาม
 มยํ ตํ ปพฺพาเชตฺถ, กุโต ตฺยฺหํ
 สมณภาโว, สตฺถิกนิสาทนปาสาณสทิสฺ
 ตว สีสฺนุ”ติ. “ภนฺเต อิทานิ มํ
 อนุกฺมฺปาย เอกวารํ ปพฺพาเชถา”ติ.
 เต ตํ อุปการวเสน ปพฺพาชยีสฺ.
 โส กติปาเหเนว สห ปฏิสมฺภิทาหิ

เกิดเหตุอะไรขึ้นเล่าหนอ?” เข้าไปสู่เรือน
 เห็นลูกสาวกำลังหลับ ก็รู้ว่า “เขา
 เห็นภริยานี้เข้าแล้ว จึงได้ความรำคาญ
 ไปแล้ว” จึงตีลูกสาวกล่าวว่า “นางตัว-
 กาลกรรมนี้ เจ้าจงลุกขึ้น, ผัวของเจ้า
 เห็นเจ้ากำลังนอนหลับ มีความรำคาญ
 ไปแล้ว, ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปเจ้าไม่มีเขาละ”.
 ลูกสาวตอบว่า “หลีกไปเถิด หลีกไปเถิด
 แม่, เขาจักไปไหน โดย ๒-๓ วัน
 เท่านั้น เขาจักกลับมาอีก”. ฝ่ายนาย
 จิตตหัตถ์นั้นบ่นไปว่า “ไม่เที่ยง เป็น
 ทฺกฺข” กำลังเดินไป ๆ ก็บรรลุโสดา-
 บัตติผล. เขาไปไหว้ภิกษุทั้งหลายขอบวช.
 ภิกษุทั้งหลาย กล่าวว่า “พวกอาตมา
 จักไม่สามารถให้ท่านบวชได้, ความ
 เป็นสมณะของท่านจักมีแต่ที่ไหน ?
 ศีรษะของท่านเป็นเช่นกับหินลับมีด”.
 เขากล่าวว่า “พระคุณท่านขอรับ ขอ
 พระคุณท่านทั้งหลาย โปรดให้กระผม
 บวชสักครั้งหนึ่งเพื่ออนุเคราะห์เถิด”.
 ภิกษุเหล่านั้น ให้เขอบวชแล้วด้วยอำนาจ

๑ น. สตฺถิกนิสาทนปาสาณสทิสฺ.

อรหัตต ปาปุณิ.

เตปิ ตํ อาหํสุ “อาวุโส
จิตตหตฺถ ตว คมนสมยํ ตวเมว
ชาเนยฺยาสิ, อิมสฺมี เต วาเร
จิรายิตนุ”ติ. “ภนฺเต สํสคฺคสฺส
อตุฏฺฐิกาวกาเล คตมฺห, โส โน
สํสคฺโค จินฺโน, อิทานิ อคมนธมฺมา
ชาตมฺหา”ติ. ภิกฺขุ สตฺถุ สนฺติกํ
คณฺตุวา “ภนฺเต อยํ ภิกฺขุ อเมหฺหิ
เอวํ วุตฺโต เอวํ นาม กถเอติ อญฺญํ
พฺยากรโรวติ อญฺญํ วทตี”ติ อาหํสุ.
สตฺถา “อาม ภิกฺขเว มม ปฺตุโต
อตุฏฺฐโน อนวญฺจิตจิตตกาเล สทฺธมฺมํ
อชานนกาเล คมนาคมนํ อภาสิ,
อิทานิสฺส ปุญฺญญจ ปาปญฺจ
ปหีนนุ”ติ วตฺวา อีมา เทว คาทา
อภาสิ

แห่งอุปการะ. โดยล่วงไป ๒-๓ วัน
เท่านั้น เขาก็บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วย
ปฏิสัมภิทาทั้งหลาย.

แม้ภิกษุเหล่านั้น กล่าวกับเธอว่า
“ท่านจิตตหัตถ์ ท่านควรรู้สมณะที่ท่านไป
นั้นเทียว, ในคราวนี้ท่านจึงชักช้าเล่า”.
เธอกล่าวว่า “พระคุณท่าน ขอรับ
กรรมไปแล้ว ในกาลที่ยังมีความ
เกี่ยวข้องอยู่, ความเกี่ยวข้องนั้น
กรรมได้ตัดขาดแล้ว, บัดนี้ กรรม
มีการไม่ไปเป็นธรรมดา”. ภิกษุทั้งหลาย
พากันไปยังสำนักของพระศาสดา
กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
ภิกษุนี้ อันพวกข้าพระองค์พูดอย่างนี้
กล่าวชื้ออย่างนี้ เธอย่อมพยากรณ์พระ-
อรหัต ย่อมกล่าวคำไม่เป็นจริง”.
พระศาสดา ตรัสว่า “อย่างนั้น ภิกษุ
ทั้งหลาย บุตรของเราได้ทำการไปและ
การมา ในเวลาที่ยังไม่รู้พระสัทธรรม
ในกาลที่ตนมีจิตไม่มั่นคง, บัดนี้ เธอ
ละบุญและบาปได้แล้ว” ได้ทรงภาษิต ๒
พระคาถาเหล่านี้ว่า

คุณวิชัย-คุณพยงค์ ทรงเคารพ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓๘. “อนวภูจิตจิตตสฺส
 สทฺธมฺมํ อวิชานโต
 ปริปลวปสาทสฺส
 ปญฺญา น ปริปุรติ,

๓๙. อนวสฺสจฺจิตตสฺส
 อนนฺวาทเจตโส
 ปุณฺณปาปปหีนสฺส
 นตฺถิ ชาครโต ภยนฺ”ติ.

ตตฺถ อนวภูจิตจิตตสฺสชาติ “จิตตํ
 นามเต กสฺสจฺ นินพทฺธํ ว่า
 ทาวรํ ว่า นตฺถิ, โย ปน
 ปุคฺคโล อสฺสปิฏฺเฐ จปิตกฺกมฺภนฺทํ วย
 กุสฺราสิมฺหิ โภฏิตฺขานฺโก วย
 ขลฺลาตสีเส กทฺมฺพปฺพมฺ วย กตฺถจ
 น สณฺจติ, กทฺทจฺ เสวโก โหติ
 กทฺทจฺ อาชีวกฺ กทฺทจฺ นิคณฺโจ
 กทฺทจฺ ตาปโส, เอวฺรุโป ปุคฺคโล
 อนวภูจิตจิตโต นาม, ตสฺส
 อนวภูจิตจิตตสฺส สตฺตตฺตฺตีสโพรธิปฺกฺขิย-
 ฐมฺมเกทฺ อิมํ สทฺธมฺมํ อชานนฺตสฺส

๓๘. “สำหรับบุคคลผู้มีจิตไม่ตั้งมั่น . . . ไม่
 รู้แจ้งพระสัทธรรม มีความเลื่อมใส
 เหลาะแหละ ปัญญา ย่อมไม่
 บริบูรณ์,

๓๙. สำหรับพระชีณาสพผู้มีจิตอันระคะ
 ไม่ร้าวรด มีใจอันโทสะตามกระทบ
 ไม่ได้ ละบุญและบาปได้ ตื่นอยู่
 ย่อมไม่มีภัย”.

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า
 มีจิตไม่ตั้งมั่น พระศาสดาทรงแสดง
 เนื้อความว่า “ชื่อว่าจิตนี้ของใคร ๆ
 แน่นอนหรือมั่นคง ย่อมไม่มี ก็บุคคลใด
 ไม่ดำรงอยู่ในภาวะไหน ๆ เหมือนฟักเขียว
 ที่เขาตั้งบนหลังม้า เหมือนหลักที่ปักไว้
 บนกองแกลบ เหมือนดอกกระทุ่มบน
 ศีรษะล้าน ฉะนั้น, บางคราวเป็นเสวก
 (ข้าราชการในราชสำนัก) บางคราว
 เป็นอาชีวก บางคราว เป็นนิครนถ์
 บางคราว เป็นดาบส, บุคคลผู้เห็น
 ปานนี้ ชื่อว่ามีจิตไม่มั่นคง, ปัญญา

๑ น. พุทธสาวโก.

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กู้ เฉลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

ปริตตสทฺธตตาย วา อุลลวณสทฺธตตาย
 วา ปริปลวปสาทสฺส กามาวจรายปี
 รูปาวจราทิเกทาปี ปญญา น
 ปริปุรติ, กามาวจรายปี อปริปุรย-
 มานาย กุโตว รูปาวจรารูปาวจร-
 โลกุตฺตรปญญา ปริปุริสฺสตี”ติ ทีเปติ.

อันเป็นกามาพจรกิติ อันต่างด้วยปัญญา
 มีรูปาพจร เป็นต้นกิติ ย่อมไม่บริบูรณ์
 แก่บุคคลนั้น ผู้มีจิตไม่มั่นคง ไม่รู้
 พระสัทธรรมนี้ อันต่างโดยโพธิปักขีย-
 ธรรม ๓๗ ประการ ชื่อว่า ผู้มีความ
 เลื่อมใสเหล่าและ เพราะความเป็นผู้มี
 ศรัทธาอ่อน หรือเพราะความเป็นผู้มี
 ศรัทธาคลอนแคลน, แม้เมื่อปัญญาอัน
 เป็นกามาพจรไม่บริบูรณ์, ปัญญาที่
 เป็นรูปาพจร อรูปาพจร และโลกุตระ
 จักบริบูรณ์แต่ที่ไหน” ?.

อนวสฺสุตจิตฺตสฺสาตี ราเคน
 อตินฺตจิตฺตสฺส. อนนฺวาทเจตฺตโสตี
 “อาหตจิตฺโต ขีลชาโต”ตี^๑ อากตญฺจาเน
 โทเสน จิตฺตสฺส ปหตภาโว
 วุตฺโต, อิธ ปน “โทเสน
 อปฺปฏิหตจิตฺตสฺสา”ตี อตฺถเ.

คำว่า ผู้มีจิตอันระคะไม่ร่วรด
 คือผู้มีจิตอันระคะไม่ชุ่มแล้ว. ในคำว่า
 ผู้มีใจอันโทสะไม่ตามกระทบ พระผู้มี-
 พระภาคตรัสความที่จิตถูกโทสะกระทบ
 แล้ว ไว้ในอากตสถานว่า “ผู้มีจิตถูก
 โทสะกระทบ เกิดเป็นดุจเสาเขื่อน”,
 แต่ในคำว่า ผู้มีใจอันโทสะไม่ตามกระทบ
 นี้ บัณฑิตพึงทราบเนื้อความว่า “ผู้มี
 จิตไม่ถูกโทสะกระทบแล้ว”.

^๑ อภ. วิ. ๓๕/๕๑๐, ม. ม. ๑๒/๒๐๖.

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กู้ เณลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

ปุณฺณปาปปหีนสุธาติ จตุตถมคฺเคน
 ปหีนปุณฺณสุส เจว ปหีนปาปสุส
 จ ชีณาสวสุส. นตฺถิ. ชาครโต
 ภยนฺติ ชีณาสวสุส ชาครนฺตสุเสว
 ภยามาโว กถิตโต วिय, โส
 ปน สทฺธาทีหิ ชาครธมฺเมหิ
 สมนฺนาคตตฺตา ชาครโร นาม, ตสฺมา
 ชาครนฺตสุสาปี อชาครนฺตสุสาปี
 กิเลสภยํ นตฺถิ กิเลสานํ
 อปฺจจาวตฺตนโต, น หิ ตํ กิเลสา
 ออนุพฺนฺธนฺติ เตน เตน มคฺเคน
 ปหีนานํ ปฺน ออนุพฺกมฺนโต เตนาห
 “โสตาปตฺตติมคฺเคน เย กิเลสา
 ปหีนา, เต กิเลสเ น ปฺเนติ น
 ปฺจจาคจฺจติ, สกทาคามิอนาคามิ-
 อรหตฺตมคฺเคน เย กิเลสา ปหีนา,
 เต กิเลสเ น ปฺเนติ น
 ปฺจจาคจฺจติ”ติ.

คำว่า ผู้ละบุญและบาปได้ ได้แก่
 พระชินาสพผู้ละบุญและละบาปได้แล้ว
 ด้วยมรรคที่ ๔. คำว่า ภัยย่อมไม่มี
 แก่คนผู้ตื่นอยู่ ความว่า ความไม่มีภัย
 ราวกะพระผู้มีพระภาคตรัสไว้แก่พระ-
 ชินาสพผู้ตื่นอยู่เท่านั้น, ก็พระชินาสพ
 นั้น ชื่อว่าผู้ตื่น เพราะว่า ท่าน
 ประกอบด้วยชาครธรรม (ธรรมเป็นเหตุ
 ตื่น) มีศรัทธาเป็นต้น, เพราะฉะนั้น
 ภัยคือกิเลส ย่อมไม่มีแก่พระชินาสพ
 ผู้ตื่นอยู่ก็ดี หลับอยู่ก็ดี เพราะกิเลส
 ทั้งหลายไม่หวนกลับมา, จึงอยู่ กิเลส
 ทั้งหลาย ชื่อว่า ย่อมไม่ติดตามพระ-
 ชินาสพนั้น เพราะกิเลสทั้งหลาย ที่
 ท่านละได้แล้วด้วยมรรคนั้น ๆ ไม่กลับคืน
 มาใหม่ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาค
 จึงตรัสว่า “กิเลสเหล่าใด อันพระอริย-
 บุคคลละได้แล้ว ด้วยโสตาปัตติมรรค
 พระชินาสพ ย่อมไม่เข้าไปอีก คือ
 ย่อมไม่กลับไปหากิเลสเหล่านั้น, กิเลส
 เหล่าใด ท่านละได้แล้ว ด้วยสกทาคามิ-
 มรรค อนาคามิมรรค และ อรหัตมรรค
 ท่านย่อมไม่เข้าไปอีก คือ ย่อมไม่กลับไป
 หากิเลสเหล่านั้น”.

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่ออับ แม่กัญ เฉลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

เทศนา มหาชนสูส สาตถิกา
สผลา อโหสิ.

อถกทิวสํ ภิกขุ กถํ สมุจจาเปสु
“ภारिया वदिमे आउसो गिलेसा
नाम, एवरुपो अरहतुपनिसस्य-
समुपनो गुरुपुतो गिलेसेहि
आलुलितो सतुत वारे किहि हुतुवा
सतुत वारे पुपुषितो”ति. सतुता
तेसुं कथापवदुति सुतुवा तुंभनानुरुपेन
कमनेन चमुसगं कनुतुवा पुतुथासने
निसिनुने “गाय नुदुठ भिगुखवे
एतेरहि कथाय सनुनिसिनुना”ति
पुजुचितुवा “ओमाय नामा”ति वुदुते
“ओवमेव भिगुखवे गिलेसा नाम
भारिया, सजे एते रुपिने हुतुवा
कतुठजि पकुषिपितुं सकुगा भवेयुं,
जकुगवापुं अतिसमुपार्थं, पुठहुमलोके
अतिनेजगे, ओकासो नेसुं न
भवेयु, मातिसुपि नामेते
पणुणासमुपनुं पुठिसाखाणेयुं
आलोलेनुति, ओवसेसेसुं का कथा,

เทศนาได้สำเร็จประโยชน์ มีผล
แก่มหาชน.

ครั้นต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย
สนทนากันว่า “ผู้มีอายุทั้งหลาย ขึ้น
ชื่อว่ากิเลสเหล่านี้หยาบหนอ, กุลบุตร
ผู้สมบูรณ์ด้วยอุปนิสัยพระอรหันต์เห็นปานนี้
ยังถูกกิเลสทั้งหลายทำให้มัวหมองแล้ว
เป็นคฤหัสถ์ ๗ ครั้ง บวชแล้ว ๗ ครั้ง”.
พระศาสดา ทรงสดับเรื่องราวแห่งถ้อยคำ
ของภิกษุเหล่านั้น เสด็จไปสู่โรงธรรม
โดยการเสด็จไปสมควรแก่ขณะนั้น
ประทับนั่งบนพุทธอาสน์ ตรัสถามว่า
“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเธอนั่งประชุม
กัน ด้วยถ้อยคำอะไรหนอ ?” เมื่อ
ภิกษุทั้งหลาย กราบทูลว่า “ด้วยเรื่อง
ชื่อนี้” ตรัสว่า “อย่างนั้นนั่นแล ภิกษุ
ทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่ากิเลสทั้งหลาย
เป็นสภาพหยาบ ถ้ากิเลสเหล่านั้นเป็น
สภาพมีรูปร่าง อันใคร ๆ ก็พึงสามารถ
เก็บไว้ในที่ไหน ๆ ได้, จักรวาลแคบ
เกินไป, พรหมโลกต่ำเกินไป, โอกาส

๑ ฉ. อาโลพิโต.

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กู้ เณริมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

อหณฺหิ อทฺตมฺนาหิมตฺตํ วรฺกโจรฺกํ
 กุณฺจกุกฺกุทฺทาลณฺจ นิสฺสาย ฉ วาเร
 ปพฺพชิตฺวา อูปฺพพฺพชิตฺปฺพโพ”ติ.
 “กทา ฆนฺเต”ติ. “สุณฺนิสฺสณ
 ภิกฺขเว”ติ.

“อาม ฆนฺเต”ติ. “เตนฺหิ สฺขนาถา”ติ
 อตีตํ อหริ.

อตีเต พาราณสียํ พุรฺหมทตฺเต
 รชฺชํ กาเรนฺเต กุกฺกุทฺทาลปณฺฑิตฺโต
 นาม พาทิรฺกปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา
 อฏฺฐ มาเส หิมวณฺเต วสิตฺวา
 วสฺสสารตฺตสมเย จ ภูมียา ตินฺตาย
 “เคเห เม อทฺตมฺนาหิมตฺโต
 วรฺกโจรฺโก จ กุณฺจกุกฺกุทฺทาลโก จ

ของกิเลสเหล่านั้น ไม่เพียงมี, กิเลส
 เหล่านี้ ย่อมทำบุรุษอาชาไนย ผู้ถึง
 พร้อมด้วยปัญญา แม้เช่นกับด้วยเรา
 ให้มัวหมองได้ จะต้องกล่าวอะไรใน
 เหล่าชนที่เหลือเล่า? เพราะว่า เรา
 ก็เคยอาศัยข้าวฟ่างและลูกเดือย เพียง
 กึ่งทะนานหนึ่ง และจอบเหียน บวชแล้ว
 ก็สึกถึง ๖ ครั้ง”. ภิกษุทั้งหลาย
 กราบทูลว่า “เมื่อไร พระเจ้าข้า”.
 พระศาสดา ตรัสว่า “พวกเธอจักฟัง
 หรือ ภิกษุทั้งหลาย”.

ภิกษุทั้งหลายทูลว่า “จักฟัง พระเจ้า-
 ข้า”. พระศาสดาตรัสว่า “ถ้าอย่างนั้น
 พวกเธอจงฟังเถิด” ทรงนำอดีตนิทาน
 มาแล้ว.

ครั้งดึกดำบรรพ์ เมื่อพระเจ้า-
 พรหมทัตขึ้นครองราชย์ ในกรุงพาราณสี
 บุรุษผู้หนึ่งชื่อกุกกุทฺทาลบัณฑิต บวชเป็น
 นักบวชภายนอก (นอกศาสนา) อยู่ใน
 หิมวันตประเทศ ตลอด ๘ เดือน เมื่อ
 พื้นดินชุ่มชื้นในสมัยที่ฝนตกชุก คิดว่า
 “ในเรือนของเรา ยังมีข้าวฟ่างและ

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กัญ เณลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

อดุติ, วรรกโจรกพีช มา นสฺสี”ติ
 อุปฺปพฺพชิตฺวา เอกภูจฺจํ กุฑฺทาเลน
 กสิตฺวา ตํ พีชํ วปีตฺวา วติ
 กตฺวา ปกุกกาเล อุกฺขริตฺวา
 นาฬิมตฺตํ พีชํ จเปตฺวา เสสฺ
 ขาที. โส “กึ เมทานิ เกเหณ,
 ปุณฺ อฏฺจมาเส ปพฺพชิสฺสามิ”ติ
 นิภูมิตฺวา ปพฺพชิตฺวา อิมินาว
 นีหาเรน นาฬิมตฺตํ วรรกโจรกณฺจ
 กุณฺจกุฑฺทาลณฺจ นิสฺสาย สตฺต
 วาเร กิหิ หุตฺวา สตฺต วาเร
 ปพฺพชิตฺวา สตฺตเม ปน วาเร
 จินฺเตสิ “อหํ สตฺต วาเร อิมิ
 กุณฺจกุฑฺทาลํ นิสฺสาย กิหิ หุตฺวา
 ปพฺพชิตฺวา, กตฺตจิทฺเว น
 ฉนฺทเทสฺสามิ”ติ.

โส กงฺกาคีรี คณฺตฺวา “ปติตฺตภูจฺจํ
 ปสฺสนุโต โอตริตฺวา คณฺเหยฺย,
 ยถาสฺส ปติตฺตภูจฺจํ น ปสฺสามิ,
 ตถา นํ ฉนฺทเทสฺสามิ”ติ จินฺเตตฺวา
 นาฬิมตฺตํ พีชํ ปีโลติกาย พนฺธิตฺวา
 ปีโลติกํ กุฑฺทาลผล พนฺธิตฺวา
 กุฑฺทาลํ อคฺคทณฺฑเก คเหตุวา

ลูกเต๋อย ประมาณกึ่งทะนาน และจอบ-
 ฝั้นน้อย, เมล็ดข้าวฟ่างและลูกเต๋อย
 อย่าเสียหายเลย” สึกแล้ว เอาจอบฝั้น
 ที่แห่งหนึ่ง หว่านพีชนั้นแล้วล้อมรั้ว
 ในกาลที่เมล็ดพีชแก่ เกี้ยวเสร็จก็เก็บพีช
 ไว้ประมาณทะนานหนึ่ง เคี้ยวกินพีช
 ที่เหลือ. เขาคิดว่า “บัดนี้ จะมีประโยชน์
 อะไร ด้วยเรือนแก่เรา, เราจักบวช
 อีก ๘ เดือน” ออกบวชแล้ว. เขาอาศัย
 ข้าวฟ่างและลูกเต๋อยสักว่าทะนานหนึ่ง
 และจอบฝั้นเป็นคฤหัสถ์ ๗ ครั้ง บวช
 ๗ ครั้ง โดยทำนองนี้เทียว แต่ในวาระที่
 ๗ คิดว่า “เราอาศัยจอบฝั้นเล่มนี้
 เป็นคฤหัสถ์แล้วก็บวช ถึง ๗ ครั้ง,
 เราจักทิ้งมันในที่ไหนได้เด็ดขาด”.

เขาจึงไปสู่มังแม่น้ำคงคา คิดว่า “เรา
 เมื่อเห็นที่(เมล็ดพีช)ตก ก็พึงลงไปงมเอา,
 เราจักทิ้งมันโดยวิธี ที่เราจกมองไม่เห็น
 ที่มันตก ฉะนั้น” จึงเอาผ้าเก่าห่อเมล็ดพีช
 มีประมาณทะนานหนึ่ง แล้วผูกผ้าเก่า
 ไว้ที่แผ่นจอบ จับจอบที่ปลายด้าม
 ยืนอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำ หลับตาแกว่งเวียนเหนือ

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กู้ เฉลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

๑๑-๑๒-๑๓-๑๔-๑๕-๑๖-๑๗-๑๘-๑๙-๒๐-๒๑-๒๒-๒๓-๒๔-๒๕-๒๖-๒๗-๒๘-๒๙-๓๐-๓๑-๓๒-๓๓-๓๔-๓๕-๓๖-๓๗-๓๘-๓๙-๔๐-๔๑-๔๒-๔๓-๔๔-๔๕-๔๖-๔๗-๔๘-๔๙-๕๐

คงคาตีเร จิตโต อกขีนิ นิมมิเลตวา คีระชะ ๓ ครั้ง ขวางไปในแม่น้ำคงคา
 ออุปรีสีเส ติกขตตุ อาวชชิตวา หันกลับไปดู มองไม่เห็นที่เมล็ดพืชตก
 คงคา ย ขิปิตวา นิวตติตวา ได้เปล่งเสียงดัง ๓ ครั้งว่า “เราชนะ
 โอโลเกนุโต ปติตฏจัน อทิสวา แล้ว, เราชนะแล้ว”
 “ชิตัง เม ชิตัง เม”ติ ติกขตตุ
 สททหมกาสิ.

ตสฺมี ขณ พาราณสี ราชา
 ปจฺจนตํ วุปลเมตวา อากนฺตวา
 นทีตีเร ขนฺธาวารํ นีวาเสตวา
 นหानตฺถาย นที โอตินฺนุโณ ตํ
 สททํ อสฺโสสิ. ราชนนฺจ นาม
 “ชิตัง เม ชิตัง เม”ติ สทฺโท
 อมฺนาไป โหติ. โส ตสฺส สนฺตีกํ
 กนฺตวา “อหํ อิทานิ อมิตฺตมทฺทนํ
 กตฺวา ‘ชิตัง เม’ติ อากโต, ตวํ
 ปน ‘ชิตัง เม ชิตัง เม’ติ วิรวสิ,
 กิ นนาเมตน”ติ ปุจฺฉิ.

กุกฺกทาลปนฺนทีโต “ตวํ พาทิรเก
 โจเร ชินิ, ตยา ชิตัง ปุณ
 อชิตเมว โหติ, มยา ปน

ในขณะนั้น พระเจ้าแผ่นดินกรุง-
 พาราณสี ทรงปราบปัจฉิมชนบท
 ให้ร่มเย็น เสด็จมา รับสั่งให้ตั้งค่ายพัก
 ใกล้ฝั่งแม่น้ำ เสด็จลงสู่แม่น้ำ เพื่อ
 ประสงค์จะสรองสนาน ได้ทรงสดับเสียง
 นั้น. ก็ธรรมดาเสียงว่า “เราชนะแล้ว,
 เราชนะแล้ว” ย่อมไม่เป็นเสียงที่พอ
 พระทัยของพระราชาทั้งหลาย. พระองค์
 เสด็จไปยังสำนักของกุกกทาลบัณฑิตนั้น
 ตรัสถามว่า “ตัวเราทำการย้ายเข้าศึก
 มา เดียวนี้ ด้วยคิดว่า ‘เรา ชนะแล้ว’
 ส่วนเจ้าร้องว่า ‘เราชนะแล้ว, เรา
 ชนะแล้ว’, นี่มันเหตุอะไรกัน?”

กุกกทาลบัณฑิต จึงทูลว่า “พระองค์
 ทรงชนะพวกโจรภายนอก, ความชนะ
 ที่พระองค์ทรงชนะแล้ว ย่อมกลับเป็นไม่

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กัญ เฉลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

อชุตติโก โลกโจโร ชิต, โส
 ปุน มํ น ชินิสฺสติ, ตสฺเสว
 ชโย สาธุ”ติ วตฺวา อิมํ คากฺมาห

ชนะ(แพ) อีกได้แท้, ส่วนข้าพระองค์
 ชนะใจคือความโลภอันมีภายในได้, โจร
 คือความโลภนั้น จักไม่กลับมาชนะ
 ข้าพระองค์อีก, ความชนะใจคือความ
 โลภนั้นนั่นเทียว เป็นความดี” กล่าว
 คากานี้ว่า

“น ตํ ชิตํ สาธุ ชิตํ,
 ยํ ชิตํ อวชิยติ,
 ตํ โข ชิตํ สาธุ ชิตํ,
 ยํ ชิตํ นาวชิยติ”ติ^๑

“ความชนะใจ ยังกลับแพ้ได้ ความ
 ชนะนั้น เป็นความชนะไม่ดี
 ความชนะใจไม่กลับแพ้ ความชนะ
 นั้นแล เป็นความชนะที่ดี”.

ต้นขณเฑาะว์ คณฺคํ โอโลเกนฺโต
 อาโปกสิณํ นิพฺพตฺเตตฺวา อธิคตฺวิเสโส
 อากาเส ปลฺลงฺเกน นิสฺสีทิ. ราชา
 มหาปุริสฺสสฺส ฐมฺมกถํ สุตฺวา
 วนฺทิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิตฺวา สทฺธิ
 พลกาเยน ปพฺพชฺช. โยชนมตฺตา
 ปริสา อโหสิ. อปโรปี สามนฺตรราชา
 ตสฺส ปพฺพชิตฺถาวํ สุตฺวา “ตสฺส
 รชฺชํ คณฺหิสฺสสามิ”ติ อากนฺตฺวา
 ตถา สมิทฺถํ นครํ สญฺญํ ทิสฺวา

ในขณะนั้นนั้นแล เขามองดู
 แม่น้ำคงคาอยู่ยังอาโปกสิณให้บังเกิด
 บรรลुकุณวิเศษ นิ่งโดยบังลังก์(ขัดสมาธิ)
 ในอากาศ. พระราชาทรงสดับธรรมกถา
 ของพระมหาบุรุษ ทรงไหว้ ทรงขอ
 ผนวช ทรงผนวชพร้อมกับหมู่พล. ได้มี
 บริษัทประมาณหนึ่งโยชน์แล้ว. ฝ่าย
 พระราชาใกล้เคียงอื่น ๆ ทรงสดับว่า
 พระเจ้ากรุงพาราณสีนั้นทรงผนวชแล้ว
 จึงเสด็จมาด้วยพระประสงค์ว่า “เราจัก

^๑ พ. ขา. ๒๗/๒๕.

คุณหนู สุวรรณปิณฑะ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศส่วนกุศลให้พ่อลับ แม่กู้ เฉลิมรักษ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

“เอวรูปี นครี ฉทุเทตฺวา ปพฺพชนฺโต
 ราชา น โอรเก จาเน ปพฺพชิสฺสตี,
 มยาปี ปพฺพชิตฺุ วฏฺฏตี”ติ
 จินฺเตตฺวา ตตฺถ คนฺตฺวา มหาปุริสํ
 อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชชฺ ยาจิตฺวา
 สปริโส ปพฺพชฺ. เอเตเนว นีหาเรน
 สตฺต ราชานอ ปพฺพชิสฺสุ.
 สตฺตโยชนิกอ อสฺสโม อโหสิ.
 สตฺต ราชานอ โภเค ฉทุเทตฺวา
 เอตฺตกั ชนํ คเหตฺวา ปพฺพชิสฺสุ.
 มหาปุริโส พุรฺหมจฺริยวาสํ วสิตฺวา
 พุรฺหมโลกุปกอ อโหสิ.

สตุถา อิมํ ธมฺมเทสนํ
 อahrtitฺวา “อหํ ภิกฺขเว ตทา
 กุฑฺทาลปนฺนํชิตอ อโหสิ กิเลสา
 นามเต เหว ภาริยา”ติ อห.

จิตฺตหตฺตถฺเถรวตฺถุ ปณฺจม.

ยึดเอาราชสมบัติของท้าวเธอเสีย” ทรง
 เห็นพระนครที่มั่งคั่งอย่างนั้นว่างเปล่า
 ทรงดำริว่า “พระราชา เมื่อทรงทิ้ง
 พระนครเห็นปานนี้ผนวช จักไม่ผนวช
 ในฐานะต่ำช้า, สมควรที่เราจะผนวช
 บ้าง” จึงเสด็จไปในที่นั้น เสด็จเข้า
 ไปหามหาบุรุษ ทรงขอผนวช ทรง
 ผนวชพร้อมทั้งบริษัท. พระราชา ๗
 พระองค์ ทรงผนวชแล้วโดยทำนองนี้
 นั้นเทียว. อาศรมได้มีประมาณถึง ๗
 โยชน์. พระราชา ๗ พระองค์ ทรงสละ
 โภคสมบัติทั้งหลาย ทรงพาชนมี
 ประมาณเท่านี้ผนวชแล้ว. มหาบุรุษ
 อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ได้เป็นผู้เข้าถึง
 พรหมโลก.

พระศาสดา ครั้นทรงนำพระ-
 ธรรมเทศนานี้มาแล้ว ตรัสว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย เราได้เป็นกุฑฺทาลปนฺนํชิต
 ในกาลนั้น ขึ้นชื่อว่ากิเลสเหล่านี้
 เป็นสภาพหยาบหนักอย่างนี้”.

เรื่องพระจิตตหตฺถเถระที่ ๕ จบ.

คุณธงชัย จุณินทร และมิตรภวีสริสยาม
 สร้างถวายเป็นพุทธบูชา ถวายเป็นพระราชกุศลสมเด็จย่า

๖. อารทวิปัสสกภิกขุวัตถุ

๔๐. กุมภูปมํ กายมิมํ วิทิตวา
นกรูปมํ จิตตมิตํ ทเกตวา
โยเชถ มารํ ปณณาวุเชน
ชิตญจ รกฺเข อนิเวสโน สียา.

๖. เรื่องภิกษุผู้ปรารถนาวิปัสสนา

๔๐. บัณฑิต ทราบร่างกายนี้ว่า
เปรียบเหมือนหม้อ ควรกั้นจิตนี้ไว้
ให้เป็นธรรมชาติ เปรียบเหมือน
พระนครใช้อาวุธคือปัญญาปราบมาร
ควรรักษาวิปัสสนาญาณที่ตนชนะ
แล้วไว้ และควรเป็นผู้ไม่ติดที่อยู่.

๖. อารทฺฐวิปสฺสภิกฺขุวตฺถุ

กมุฏฺพมฺหติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ
สตุฏฺฐา สวตฺถุณิํ วิหรนฺโต
อารทฺฐวิปสฺสเก ภิกฺขุ อารพฺภ
กเถสิ.

สวตฺถุณิํ กิร ปญฺจสฺตา ภิกฺขุ
สตุฏฺฐุ สนฺติเก ยาว อรหตฺตา
กมฺมฏฺฐานํ คเหตฺวา “สมณธมฺมํ
กริสฺสามา”ติ โยชนสฺตมคฺคํ กนฺตฺวา
เอกํ มหาคามํ อคมฺสฺ. อถ เน
มนุสฺสา ทิสฺวา ปญฺจตฺตาสเนสฺสุ
นิสิทาเปตฺวา ปณฺเฑหิ ยาคฺอุทฺทฺหิ
ปริวิสิตฺวา “กตฺถ ฆนฺเต คจฺจนฺตา”ติ
ปฺจุจฺจิตฺวา “ยถาผาสฺสูกฺฏฺฐานนฺ”ติ วุตฺเต
“ฆนฺเต อิมํ เตมาสํ อีเชว วสถ,
มยฺปิ ตุมฺหากํ สนฺติเก สรณฺเอสฺสุ
ปติฏฺฐาย สีลาณี รกฺขิสฺสามา”ติ
ยาจิตฺวา เตสํ อธิวาสนํ วิทิตฺวา
“อวิทฺุเร จาเน มหนฺโตว วนสณฺโฑ
อตฺถิ, เอตฺถ วสถ ฆนฺเต”ติ
วตฺวา อฺยุโยเชสฺสุ.

๖. เรื่องภิกษุผู้ปรารภวิปัสสนา

พระศาสดา . . . เมื่อประทับอยู่ใน
กรุงสาวัตถี ทรงปรารภภิกษุทั้งหลาย
ผู้ปรารภวิปัสสนา ตรัสพระธรรมเทศนา
นี้ว่า **เปรียบด้วยหม้อ** เป็นต้น.

ดังได้สดับมา ภิกษุประมาณ ๕๐๐
รูป ในกรุงสาวัตถี เรียนพระกัมมัฏฐาน
จนถึงพระอรหัตในสำนักของพระศาสดา
คิดว่า “พวกเราจักบำเพ็ญสมณธรรม”
จึงไปเส้นทางประมาณ ๑๐๐ โยชน์ ได้
ไปถึงบ้านตำบลใหญ่แห่งหนึ่ง. ครั้งนั้น
ประชาชนเห็นภิกษุเหล่านั้น นิมนต์ให้
นั่งบนอาสนะที่จัดเตรียมไว้แล้ว อังคาส
ด้วยภัตตต่าง ๆ มียาคุเป็นต้น อันประณีต
เรียนถามว่า “ท่านเจ้าข้า พวกพระ-
คุณเจ้าจะไปที่ไหนกัน ?” เมื่อภิกษุ
เหล่านั้น กล่าวว่่า “จักไปสู่ที่ตามความ
สำราญ” พวกนั้นอ้อนวอนว่า “ท่านเจ้าข้า
ขอนิมนต์พระคุณเจ้าทั้งหลาย จงอยู่ใน
ที่นี้นั้นเทียว ตลอดไตรมาสนี้เถิด,
แม้พวกฉันก็จักตั้งอยู่ในสหรณะ รักษาศีล
ในสำนักของพระคุณเจ้า” ทราบการ
รับนิมนต์ของภิกษุเหล่านั้นแล้ว เรียนว่า

คุณนิตยา บุญสมจิณ
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เต ภิกษุ ตั วนสณฺฑํ ปวิสิสุ.
 ตสฺมี วนสณฺฑเต อธิวตฺถา เทวตา
 “สีลวณฺโฑ อยฺยา อิมํ วนสณฺฑํ
 อนฺุปฺตตฺตา, อยฺยตฺตํ โข ปน
 อมฺหากํ อยฺเยสุ อิท วนสณฺฑเตสุ,
 ปุตฺตภาติกํ กเหตฺวา รุกฺเข อภิริยุห
 วสิตฺนุ”ติ โอตริตฺวา ภูมียํ นิสิตฺตฺวา
 จินฺตยีสฺสุ “อยฺยา อิมสฺมี จาเน
 อชฺเชกรตฺตํ วสิตฺวา อทฺธา เสว
 คมิสฺสนฺตํ”ติ. ภิกษุปี ปุนทิวเส
 อนฺุโตคาเม ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปุน
 ตเมว วนสณฺฑํ อากมฺิสฺสุ. เทวตา
 “ภิกษุสฺโฆ สฺวาตนาย เกนจิ
 นิมนฺตฺโต ภาวิสฺสติ, ตสฺมา ปุน
 อากจฺจติ, อชฺช คมนํ น
 ภาวิสฺสติ, เสว คมิสฺสนฺตํ มณฺเฏ”ติ
 อิมินา อูปาเยน อทฺธมาสมตฺตํ
 ภูมียเมว อจฺจีสฺสุ.

“ในที่ไมไกล มีราวป่าใหญ่อยู่นั้นเทียว,
 ขอนิมนต์ พวกพระคุณเจ้า จงอยู่ในที่
 นี้เถิด เจ้าข้า” ดังนี้ จึงส่งไป.

ภิกษุเหล่านั้น เข้าไปสู่ราวป่านั้นแล้ว.
 พวกเทวดาผู้สิงอยู่ในราวป่านั้น คิดกัน-
 ว่า “พระผู้เป็นเจ้าของทั้งหลาย มีศีล มาถึง
 ราวป่านี้ โดยลำดับ, ก็เมื่อพระผู้เป็นเจ้าของ
 ทั้งหลาย อยู่ในที่นี้, การที่พวกเรา
 พาบุดรและภาดาขึ้นอยู่บนต้นไม้ ไม่
 สมควรแล” จึงลงนั่งที่พื้นดิน คิดกันว่า
 “พวกพระผู้เป็นเจ้าของ จักพักอยู่ในที่นี้
 ตลอดราตรีหนึ่งวันแล้วจึงไปพรุ่งนี้
 เป็นแน่”. ฝ่ายภิกษุทั้งหลาย ในวันรุ่งขึ้น
 เทียวไปบิณฑบาตในภายในหมู่บ้านแล้ว
 ก็กลับมาสู่ราวป่านั้นนั้นเทียวอีก. เทวดา
 ทั้งหลาย คิดว่า “ใคร ๆ คงจักนิมนต์
 ภิกษุสงฆ์ไว้เพื่อฉันทพรุ่งนี้เข้า, เพราะ
 ฉะนั้น จึงกลับมาอีก, วันนี้ คงจัก
 ไม่ไป, พรุ่งนี้ พวกพระผู้เป็นเจ้าของเห็น
 จักไปแน่” โดยอุบายนี้ จึงพากันอยู่
 ที่พื้นดินนั่นเอง ประมาณครึ่งเดือน.

๑ ฉ. ปุคฺคทาเร.

ตโต จินตยีสฺว “ภทนต์ตา อิมํ
 เตมาสํ อีเชว มณฺเฑ วสิสฺสนฺติ,
 อีเชว โข ปน วสนฺเตสฺสุ, อมฺหากํ
 รุกฺเข อภिरุหิตฺวา นิสิตฺตํปิ
 อยฺยตฺตํ, เตมาสํ ปุตฺตภาติเก คเหตฺวา
 ภูมียํ นิสิตฺทณฺฏจฺานานิปี อมฺหากํ
 ทุกฺขานิ, กิณฺจิก กตฺวา อิเม
 ภิกฺขุ ปลาเปตฺตุ วฏฺฏตี”ติ.

ตา เตสฺสุ เตสฺสุ รตฺติจฺานทิวาฏฺจฺานเนสฺสุ
 เจว จงฺกมฺนโกฏฺยีสฺว จ จินฺนสฺสีสฺสานิ
 กพนฺธฺานิ ทสฺเสตฺตุ อมฺนุสฺสสทฺทญฺจ
 สวาเวตฺตุ อารภิสฺสุ. ภิกฺขุณฺโ
 ขิปิตกาสาทโย โรคา ปวตฺตีสฺสุ. เต
 อณฺณมณฺณํ “ตฺยหํ อารุโส กิ
 รุชฺชติ, ตฺยหํ กิ รุชฺชตี”ติ ปุจฺจิตฺวา
 “มยฺหํ ขิปิตโรโค, มยฺหํ กาโส”ติ
 วตฺวา “อารุโส อหํ อชฺช
 จงฺกมฺนโกฏฺยิ จินฺนสฺสีสฺ อทฺทสฺ, อหํ
 รตฺติจฺานเน กพนฺธฺ อทฺทสฺ, อหํ
 ทิวาฏฺจฺานเน อมฺนุสฺสสทฺทํ อสฺโสสี,
 ปรีวชฺเชตพฺพยฺยตฺตกมิทํ จานํ, อมฺหากํ

ต่อแต่นั้น พวกเทวดา คิดว่า
 “ท่านผู้เจริญทั้งหลาย เห็นจักพักอยู่ใน
 ราวป่านี้แน่แท้ยาวตลอดไตรมาสนี้, ก็
 เมื่อพวกท่านพักอยู่ในที่นี้แน่แท้แล้ว แม้
 การที่พวกเราจะขึ้นนั่งบนต้นไม้ ก็ไม่
 ควร, แม้สถานที่ที่จะพาเอาบุตรและภาคา
 นั่งลงที่พื้นดิน ตลอดไตรมาส เป็น
 ความทุกข์ของพวกเรา, สมควรที่
 พวกเราจะทำเหตุอะไร ๆ แล้วให้ภิกษุ
 เหล่านี้หนีไป”.

เทวดาเหล่านั้น เริ่มแสดงร่างผีหัวขาด
 และให้ได้ยินเสียงอมมนุษย์ ในที่พัก
 กลางคืนและที่พักกลางวัน และในที่สุดที่
 จงกรมนั้น ๆ. โรคทั้งหลายมีจามและไอ
 เป็นต้น แพร่ไปทั่วแก่ภิกษุ. พวกเขา
 ถามกันและกันว่า “ผู้มีอายุ โรคอะไร
 เสียดแทงท่าน?, โรคอะไรเสียดแทงท่าน
 หรือ?” กล่าวว่า “โรคจามเสียดแทง
 ผม, โรคไอเสียดแทงผม” กล่าวว่า
 “ผู้มีอายุ วันนี้ กระผมได้เห็นร่างผีหัวขาด
 ในที่สุดที่จงกรม, กระผมได้เห็นร่างผี
 ในที่พักกลางวัน, กระผมได้ยินเสียง
 อมนุษย์ ในที่พักกลางวัน, สถานที่นี้

คุณภวรัตน์ ปัญจพรรค์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิธ อผาสุกั โหติ, สตุฏฺฐ
สนฺติกั คมิสฺสามา”ติ. เต นิกฺขมิตฺวา
อนุปฺพเพน สตุฏฺฐ สนฺติกั คนฺตุวา
วณฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺสุ.

อถ เเน สตุฏฺฐา อาห “กิ
ภิกฺขเว ตสฺมี จาเน วสิตุํ น
สกุขิสฺสตา”ติ. “อาม ภนฺเต,
อมฺหากํ ตสฺมี จาเน วสนฺตานิ
เอวรูปานิ เภรวารมฺมณานิ อุปฺภูจฺจนฺติ,
เตน เอวรูปิ อผาสุกั โหติ, เตน
มยํ ‘วชฺเชตพฺพยุตฺตกมิตํ จานนุ’ติ
ตํ จทฺเทตฺวา ตุมฺหากํ สนฺติกั
อาคตา”ติ.

“ภิกฺขเว ตตฺถเว ตุมฺหากํ คนฺตุ
วฏฺฏตี”ติ. “น สกฺกา ภนฺเต”ติ.
“ภิกฺขเว ตุมฺเห อาวธฺ อคฺเหตุวา
คตา, อิทานิ อาวธฺ คเหตุวา
คจฺจณา”ติ. “กตฺราวธฺ ภนฺเต”ติ.

เป็นที่ควรเว้น, ในที่นี้ พวกเราไม่มี
ความผาสุกเลย, พวกเราจักไปสู่
สำนักของพระศาสดา”. ภิกษุเหล่านั้น
พากันออกไปสู่นักของพระศาสดา
โดยลำดับแล้ว ถวายบังคม นั่ง ณ
ที่ควรข้างหนึ่ง.

ลำดับนั้น พระศาสดา ตรัสกับ
พวกภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย
พวกเธอจักไม่อาจเพื่อจะอยู่ที่นั่นหรือ”.
ภิกษุเหล่านั้น กราบทูลว่า “อย่างนั้น
พระเจ้าข้า, อารมณ์อันน่ากลัวเห็นปานนี้
ย่อมปรากฏแก่พวกข้าพระองค์ผู้พำนักอยู่
ในที่นั้น, เพราะเหตุนั้น จึงมีความ
ไม่ผาสุกเห็นปานนี้, ด้วยเหตุนั้น พวก
ข้าพระองค์ คิดว่า ‘สถานที่นี้ เป็น
ที่ควรเว้น’ จึงทิ้งที่นั้นเสียพากันมาสู่
สำนักของพระองค์”.

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
การที่พวกเธอไปพักในที่นั้นนั่นแหละ
ย่อมควร”. ภิกษุทั้งหลาย กราบทูลว่า
“ไม่อาจ พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ได้

คุณภวรัตน์ ปัญจพรรค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถุตา “อหัง โว อารุชํ ทสฺสามิ,
มยา ทินฺนารุชํ คเหตฺวา
คจฺจณฺทา”ติ วตฺวา

ถืออารุชไป, บัดนี้ พวกเธอจงถือเอา
อารุชไปเถิด”. ภิกษุทั้งหลาย ทูลถามว่า
“ถือเอาอารุชชนิดไหนไป พระเจ้าข้า”.
พระศาสดา ตรัสว่า “เราจักให้อารุช
แก่พวกเธอ, พวกเธอจงถือเอาอารุช
ที่เราให้แล้วไปเถิด” ดังนี้แล้ว ตรัส
เมตตสูตร ทั้งสิ้นว่า

“กรณียมตฺตกฺกุสเลน
ยนฺตํ สนฺตํ ปทํ อภิสเมจฺจ,
สกุโก อชฺชํ จ สุหุชฺชํ จ
สุวโจ จสฺส มุฑฺฒํ อนฺติมานิ”ติ^๑

“กุลบุตรผู้ฉลาดในประโยชน์ รู้บท
อันสงบ พึงบำเพ็ญไตรสิกขา,
กุลบุตรนั้น ควรเป็นผู้อาจหาญ
ตรง ซื่อตรง วาง่าย อ่อนโยน
และไม่เย่อหยิ่ง” ดังนี้เป็นต้น

สกลํ เมตฺตสฺสตุตฺตํ กเถตฺวา “ภิกฺขเว
อิมํ ตุมฺเห พหิ วิหารสฺส
วนสณฺฑชโต ปฏฺจาย สชฺฌายนฺตา
อนฺโตวิหารํ ปวิเสยฺยาถา”ติ อโยเชสิ.
เต สตถุตาโร วนฺทิตฺวา นิภฺขมิตฺวา
อนุปฺพุเพน ตํ วนสณฺฑํ ปตฺวา
พหิวิหาเร คณฺสชฺฌายํ สชฺฌาย-
มานาว วนสณฺฑํ ปวิสึสุ.

ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึง
สาธยายเมตตสูตรนี้ จำเดิมแต่ราวป่า
ภายนอกวิหาร เข้าไปภายในวิหาร”
ทรงส่งไปแล้ว. ภิกษุเหล่านั้น ถวาย
บังคมพระศาสดา พากันออกไป ถึง
ราวป่านั้น โดยลำดับ ก็พากันสวด
สาธยายเป็นหมู่ในภายนอกวิหาร เข้า
ไปสู่ราวป่า.

^๑ บ. พ. ๒๕/๑๓.

คุณสุรพรี โหมานันท์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สกลวนสมณะ เทวตา เมตตจิตต์
 ปฏิลภิตวา เตสํ ปจฺจุคฺคณฺโณ กตฺวา
 ปตฺตจิวรปฏิกุคฺคณฺโณ อาปฺุจฺฉิสฺสุ,
 คตฺตสมฺพิพาหนํ อาปฺุจฺฉิสฺสุ, เตสํ ตตฺถ
 ตตฺถ อารกฺขํ สฺุสฺวิหิตํ กริสฺสุ,
 จกฺกฺชฺพนํ วิย สนฺฺนิสินฺฺนา อเหฺลฺสุ.
 กตฺถจि อมฺนุสฺสสทุโท นาม นาโหสิ.
 เตสํ ภิกฺขุณฺโณ จิตฺตํ เอกคฺคํ โหติ.
 เต รตฺติฎฺฐานทิวาฎฺฐานเฮฺสุ นิสินฺฺนา
 วิปสฺสนาย จิตฺตํ โอดาเรตฺวา
 อตฺตนิ ขยวํ ปฏฺุจเปตฺวา “อํ
 อตฺตภาโว นาม ภิกฺขุชนตฺถน
 อถาวรตฺถน. กุลาธมาสฺสทิสฺ”ติ
 วิปสฺสนํ วฑฺฒยิสฺสุ. สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 คณฺธกฺฎิยํ นิสินฺฺโนว เตสํ
 วิปสฺสนาย อารทฺธภาวํ ฌตฺวา
 เต ภิกฺขุ อามฺนุเตตฺวา “เอวเมว
 ภิกฺขเว อํ อตฺตภาโว นาม
 ภิกฺขุชนตฺถน อถาวรตฺถน กุลาธ-
 มาสฺสทิสฺ เอวา”ติ วตฺวา

เทวดาทั้งหลายในราวป่าทั้งสิ้น กลับได้
 เมตตจิต ทำการต้อนรับ ภิกษุเหล่านั้น
 ตามโดยเอื้อเพื่อถึงการรับบาตรและจีวร,
 ตามโดยเอื้อเพื่อถึงการนวดกาย, ทำ
 การรักษาอย่างเรียบร้อย ในที่นั้น ๆ
 แก่ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น, ได้เป็นผู้นั่ง
 สงบเงียบ ดุจดนมจักร ฉะนั้น. ขึ้นชื่อว่า
 เสี่ยงอมนุษย์ ไม่ได้มีแล้วในที่ไหน ๆ.
 จิตของภิกษุเหล่านั้น ก็มีอารมณ์เป็น-
 หนึ่ง. พวกเขอนั่งในที่พักกลางวันและ
 ที่พักกลางคืน ยังจิตให้หยั่งลงใน
 วิปัสสนาแล้ว เริ่มตั้งความสิ้นไปและ
 ความเสื่อมไปในตน คิดว่า “ขึ้นชื่อว่า
 อัตภาพนี้ ย่อมเป็นเช่นกับภาชนะดิน
 เพราะธรรมดาว่าต้องแตก ไม่มั่นคง”
 เจริญวิปัสสนา. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ประทับนั่งอยู่ในพระคันธกุฎีเที่ยว ทรง
 ทราบว่า ภิกษุเหล่านั้นเจริญวิปัสสนา
 ตรัสเรียกภิกษุเหล่านั้น ตรัสว่า
 “อย่างนั้นนั่นแหละ ภิกษุทั้งหลาย

๑ ฉ. หตุตปาทสมุพพาหน.

๒ ฉ. ปกฺกชฺพนเตล.

คุณสุรพรี โหมานันท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โอภาสํ ปริตฺวา โยชนสฺเต จิตฺปิ
เตสํ อภิมุขํ นิสินฺโน วย
ฉพฺพณฺณรสมฺมโย วิสฺสชฺเชตฺวา
ทิสฺสมาเนน รุเปณ อิมํ คาทมาห

ขึ้นชื่อว่า อัตภาพนี้ ย่อมเป็นเช่นกับ
ภาชนะดิน โดยแท้ เพราะอรรถว่า
ต้องแตก “ไม่มั่นคง” ดังนี้แล้ว ทรง
ฉายพระรัศมีไป แม้ประทับอยู่ในที่ ๑๐๐
โยชน์ เป็นเหมือนประทับนั่งอยู่ในที่
เฉพาหน้าของภิกษุเหล่านั้น ทรงเปล่ง
พระฉัพพรรณรังสี(สี ๖ สี)ไป มีรูป
ปรากฏอยู่ ตรัสพระคาถานี้ว่า

๔๐. “กมุฏฺพมํ กายมิมํ วิทิตฺวา
นกรูปรมํ จิตฺตมิตํ ฤเกตฺวา
โยเชถ มารี ปญฺญาเวชน
ชิตฺตญจ รกฺเข อนิเวสโน สียา”ติ.

๔๐. “บัณฑิต ทราบร่างกายนี้เปรียบ-
เหมือนหม้อ ควรกันจิตนี้ไว้ให้เป็น
ธรรมชาติ เปรียบเหมือนพระนคร
ควรใช้อาวุธคือปัญญาารบมาร ควร
รักษาวิปัสสนาญาณที่ตนชนะแล้ว
ไว้ และควรเป็นผู้ไม่ติดที่อยู่”.

ตตฺถ กมุฏฺพมฺนฺติ อพล-
ทฺพฺพลตฺถเนน อนทฺธนฺนิตาย ตาว-
กาลิกตฺถเนน อิมํ เกสาทิสฺมุหฺสงฺฆาตํ
กายํ กมุฏฺพมํ กุลาฬภาชนสฺทิสํ
วิทิตฺวา. นกรูปรมํ จิตฺตมิตํ
ฤเกตฺวาติ นกรํ นาม พหิทฺธา
ถิรํ โหติ คมฺภีรปรินฺชํ ปากการ-

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า เปรียบ
เหมือนหม้อ ความว่า ทราบร่างกายนี้
คือที่นับว่าประชุมอาการ ๓๒ มีผม
เป็นต้น อันชื่อว่าเปรียบเหมือนหม้อ คือ
เช่นกับภาชนะดิน เพราะอรรถว่าไม่มี
กำลังและทราวมกำลัง เพราะอรรถว่า
เป็นไปได้ชั่วคราว เหตุว่าเป็นกายไม่ยัง-

๑. ฉ. จเปตฺวา.

ปริกขิตตํ ทวารภูฏาลกยุตตํ, อนฺโต
 สุวิภตตํ วิถิจตฺทุกสิงฆาฏกสมฺปนฺนํ
 อนฺตราปณฺ, ตํ “วิลุมฺปิสฺสามา”ติ
 พหิทฺธา โจรา อาคนฺตฺวา ปวิสิตฺ
 อสฺกโกนฺตฺวา ปพฺพตํ อาสชช
 ปฏฺิหฺตา วิย คจฺจนฺติ, เอวเมว
 ปณฺทิตฺ กุลฺปฺตฺโต อตฺตโน
 วิปสฺสนาจิตฺตํ ติรํ นครสทิสํ
 กตฺวา ฅเกตฺวา นครเ จโต
 เอกโตธาราทีนา นานปฺปกาเรน
 อาวฺเรน โจรคณฺ วิย วิปสฺสนา-
 มเยน จ อริยมคฺคฺมเยน จ
 ปณฺณาวฺเรน ตตฺมคฺควชฺฉํ กิเลสํ
 ปฏฺิพาหนฺโต ตํ กิเลสมารํ โยเชถ
 ปหเรยฺยาติ อตฺโต.

ยีน. คำว่า กั้นจิตนี้ไว้ให้เป็นธรรมชาติ
 เปรียบเหมือนพระนคร เป็นต้น ความว่า
 ธรรมดาเมือง มีคูลึก มีกำแพงล้อมไว้
 รอบด้าน ประกอบด้วยประตูและป้อม
 ย่อมเชื่อมั่นมั่นคงในภายนอก, ถึงพร้อม
 ด้วยถนนและทาง ๔ แพร่ง มีร้านตลาด
 อยู่ในระหว่าง ย่อมเชื่อว่าจัดแจงดีภายใน,
 พวกโจรภายนอกมาถึงเมืองนั้นแล้ว
 ด้วยตั้งใจว่า “พวกเราจักปล้น” ไม่
 สามารถจะเข้าไปได้ เป็นประหนึ่งว่า
 กระทบภูเขา กระทบนกลับไป ฉนฺโต,
 กุลบุตรผู้ฉลาด ก็ฉนฺนั้นเหมือนกัน
 ฟังกันวิปัสสนาจิต (วิปัสสนาญาณ)
 ของตน ทำให้มั่นคง คือให้เป็นเช่นกับ
 เมืองแล้ว ห้ามกิเลสที่มรรคนั้น ๆ ฟิงฆ่า
 ด้วยอาวุธคือปัญญาอันสำเร็จด้วยวิปัสสนา
 และอันสำเร็จด้วยอริยมรรค ชื่อว่าฟิงรบ
 คือฟิงประหารมารคือกิเลสนั้น เปรียบ
 ประดุจนักรบยืนอยู่ในเมือง รบหมูโจรด้วย
 อาวุธชนิดต่าง ๆ มีอาวุธมีคมข้างเดียว
 เป็นต้น ฉะนั้น.

ชิตยฺจ รกฺขเติ ชิตํ อฺปปาทิตํ
 ตรุณวิปสฺสนํ อาवासสฺปฺปายอฺตฺตสฺปฺปาย-

คำว่า ฟิงรักษาวิปัสสนาญาณที่ตนขณะ
 แล้ว ความว่า เมื่อเสพคั้น อาवास

ธรรมบท.ป-VI.๒-๒๒

คุณูปการ กฤตติกา
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โกชนสปปายบุคคลสปปายธมฺมสฺสวณ-
สปปายาทินิ อาเสวนฺโต อนฺตรนฺตฺรา
สมาปตฺติ สมาปชฺชิตฺวา ตโต
วฺจฺจาย สฺสทฺชจิตฺเตน สงฺขารเ
สมฺมสนฺโต รกฺขเยยฺย.

อนิเวสโน สฺยชาติ อนาลโย ภเวยฺย.
“ยถา นาม โยโร สงฺกามสฺสีเส
พลโกฏฺจกํ กตฺวา อมิตฺเตหิ สทฺธิ
ยฺชฺฉนฺโต ฉาโต วา ปิปาสิโต
วา หุตฺวา สนฺนาเห สิกฺกิเส,
อาวุเช วา ปติเต, พลโกฏฺจกํ
ปวิสิตฺวา วิสฺสมิตฺวา ญฺญชฺชิตฺวา
ปิวิตฺวา สนฺนยฺหิตฺวา อาวุํ คเหตฺวา
ปฺน นิกฺขมิตฺวา ยฺชฺฉนฺโต ปฺรเสนํ
มทฺทติ อชิตํ ชินาติ ชิตํ รกฺขติ,
โส หิ สเจ พลโกฏฺจเก เอวํ
วิสฺสมนฺโต ตํ อสฺสาเทนฺโต อจฺเจยฺย,
รชฺชํ ปฺรหตฺถกตํ กเรยฺย, เอวเมว
ภิกฺขุ ปฏฺฐิตฺวํ ตฺรณฺวิปฺสฺสนํ
ปฺนปฺนํ สมาปตฺติ สมาปชฺชิตฺวา

(ที่อยู่) ที่เหมาะสม ฤๅที่ที่เหมาะสม
โกชนะที่เหมาะสม บุคคลที่เหมาะสม
และการพึงธรรมชาติที่เหมาะสมเป็นต้น
เข้าสมาบัติในระหว่าง ๆ ออกจากสมาบัติ
นั้นแล้ว พิจารณาสังขารธรรมทั้งหลาย
ด้วยจิตหมดจด ชื่อว่า พึงรักษาวิปัสสนา
อ่อน ๆ ที่ตนได้ชนะแล้ว คือที่ให้เกิด
ขึ้นแล้ว.

คำว่า ควรเป็นผู้ไม่ติดที่อยู่ คือ ควร
เป็นผู้ไม่มีอาลัย(ไม่ติดที่อยู่). อธิบายว่า
“นักรบทำซุ่มเป็นที่พักพล ในประเทศ
ใกล้ขีดสนามรบ รบอยู่กับพวกข้าศึก
เป็นผู้หิวหรือกระหายแล้ว เมื่อเกราะ
หย่อนหรืออาวุธตกลง จึงเข้าสู่ซุ่มเป็นที่
พักพล พักผ่อน กิน ดื่ม แล้วก็
ผูกสอด(เกราะ) จับอาวุธออกไปรบใหม่
ยอมย่ำยีเสนาของฝ่ายข้าศึก ย่อมชนะ
ข้าศึกที่ยังไม่ได้ชนะ ย่อมรักษาชัยชนะ
ไว้ได้ ก็ถ้านักรบนั้น มัวพักผ่อน
อยู่อย่างนั้น ในซุ่มเป็นที่พักพล ยินดี
ซุ่มเป็นที่พักพลนั้น พึงพักอยู่, พึงทำ
ราชสมบัติให้ตกอยู่ในเงื้อมมือของฝ่าย
ข้าศึก ฉันทฺ, ภิกษุก็ฉันทฺนั้นเหมือนกัน

คุณระบิณ ธรรมมงคล

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตโต วุฏฺฐาย สุตฺตจิตฺเตน สงฺขารे
 สมฺมสนฺโต รกฺขิตฺตุํ สกฺโกติ
 อุตฺตริมฺคฺคผลปฏิลาเภณ กิเลสมารี
 ชินาติ,

หมั้นเข้าสมาบัติ ออกจากสมาบัตินั้น
 แล้ว พิจารณาสังขารธรรมทั้งหลาย
 ด้วยจิตหมดจดอยู่ ย่อมสามารถจะรักษา
 วิปัสสนาอย่างอ่อน ๆ ที่ได้เฉพาแล้วไว้
 ย่อมชนะมารคือกิเลส ด้วยการได้
 อรหัตมรรค,

สเจ ปน โส สมาปตฺติเมว อสฺสาเทติ
 สุตฺตจิตฺเตน ปุณฺณปุณฺโณ สงฺขารे น
 สมฺมสติ, มคฺคผลปฏิเวธํ กาคฺตุํ น
 สกฺโกติ, ตสฺมา รกฺขิตพฺพยุตฺตํ
 รกฺขณฺโต อนิเวสโน สिया สมาปตฺติ
 นิเวสนํ กตฺวา ตตฺถ น นิเวเสยฺย
 อาลัยํ น กเรยฺยา”ติ อตุโถ.
 “ตฺมุเห เอวํ กโรถา”ติ เอวํ
 สตุถา เตสํ ภิกฺขุณฺโณ ฐมฺมํ เทเสสิ.

ก็ถ้าภิกษุนั้น ย่อมพอใจเฉพา
 สมาบัติอย่างเดียว ไม่หมั่นพิจารณา
 สังขารธรรมทั้งหลาย ด้วยจิตหมดจด,
 ย่อมไม่สามารถที่จะทำความหยั่งรู้
 มรรคและผล, เพราะฉะนั้น ภิกษุ
 เมื่อรักษาวิปัสสนาญาณอ่อน ๆ อัน
 เหมาะแก่ธรรมที่ตนควรรักษา ควรเป็น
 ผู้ไม่ติดที่อยู่ คือพึงทำสมาบัติให้เป็นที
 พำนัก แล้วไม่ติดอยู่ ได้แก่มิทำความ
 เยื่อใยในสมาบัตินั้น”. พระศาสดา
 ทรงแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น
 อย่างนี้ว่า “พวกเธอ จงทำอย่างนี้เถิด”.

เทสนาวसाने ปญฺจस्ता ภิกฺขุ
 นิสินฺนฏฺฐาเน นิสินฺนาเว สห

ในเวลาจบเทศนา ภิกษุประมาณ
 ๕๐๐ รูป นั่งอยู่ในที่นั่งเดิมเที่ยว กับบรรลุ

๑ ฉ. อุตฺตริมคฺคผลปฏิลาเภณ.

๒๕๖๒

ปฏิสัมภิตาหิ อรหตฺตํ ปตฺวา พระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิตาทั้งหลาย
 ตถาคตสฺส สุวณฺณวณฺณํ สรีริ ต่างพากันสรรเสริญชมเชย ถวายบังคม
 วณฺเณนฺตา โถเมนฺตา วนฺทนฺตาว พระสรีระอันมีวรรณะดุจทองคำของ
 อากัจฉีสฺสฺติ. พระตถาคตนั้นเทียว มาแล้ว ดังนี้แล.

อารทฺฐวิปฺสฺสกภิกฺขุขวตฺถุ จญฺจ. เรื่องพระภิกษุผู้ปรารภวิปัสสนาที่ ๖
 จบ.

คุณสุดา ประเสริฐสิทธิ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๗. ปุติกตตติสฺสเถรวตฺถุ

อจิรั วตยั กาโยติ อิมั
 ฐมฺมเทสนั สตุถา สาวตฺถิยั วิหรนฺโต
 ปุติกตตติสฺสเถเร อารพฺภ กณฺเธิ.

เอโก กิร สาวตฺถิวาสี
 กุลปฺตุโต สตุถุ สนฺติเก ฐมฺมกถั
 สุตฺวา สาสเน อูรั ทตฺวา
 ปพฺพชิตฺโต ลทฺฐุปสมฺบโท ติสฺสเถโร
 นาม อโหสิ. คจฺจนฺเต คจฺจนฺเต
 กाले ตสฺส สรีเร โรโค อุตฺปาที.
 สาสปมตฺติโย ปิพฺภา อฏฺฐหิสุ. ตา
 อนุปฺพุเพน มุคฺคมตฺตา กาพายมตฺตา
 โกลฏฺจิมตฺตา อามลกมตฺตา เพลฺลุมตฺตา
 หุตฺวา ปภิชฺชีสุ. สกฺลสรีรั
 จิตฺทาวจิทฺทํ อโหสิ. ปุติกตตติสฺสเถ-
 เถโรเตวาสฺส นาม อุตฺปาที. อถสฺส
 อปรภาเค อฏฺฐินี ภิชฺชีสุ. โส
 อปฺปฏิชฺคฺคิโย อโหสิ.
 นิवासนปารุปนั ปุพฺพโลहितมฺกุชิตั
 ชาลปฺวสทิสฺ อโหสิ. สทฺธิวิหริกาทโย
 ปฏฺิชฺคฺคิตฺตุ อสกุโกนฺตา จตฺตฺทยิสุ. โส

๗. เรื่องพระปุติกตตติสเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในกรุง
 สาวตถิ ทรงปรารภพระปุติกตตติสเถระ
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ร่างกายนี้
 ไม่นานหนอ เป็นต้น.

เล่ากันว่า กุลบุตรชาวเมืองสาวตถิ
 คนหนึ่งได้ฟังธรรมกถา ในสำนักของ
 พระศาสดา ถวายชีวิตในพระศาสนา
 ได้บรรพชาอุปสมบท มีชื่อว่าติสสเถระ.
 เมื่อกาลผ่านไป ๑ โโรคเกิดขึ้นที่ร่างกาย
 ของท่าน. ต่อมาทั้งหลาย มีขนาดเท่าเมล็ด
 ผักกาดผุดขึ้น. ต่อมาเหล่านั้น เพิ่มขนาด
 ขึ้นโดยลำดับ คือ เท่าเมล็ดถั่วเขียว
 เท่าเมล็ดถั่วดำ เท่าเมล็ดกระเบา เท่าผล
 มะขามป้อม เท่าผลมะตูม แตกทั่วแล้ว.
 ทั่วร่างกายได้เป็นช่องน้อยและช่องใหญ่.
 ชื่อของท่านจึงปรากฏว่า “ปุติกตต-
 ตติสเถระ”. ที่นั่นต่อมา กระดูกของ
 ท่านก็แตก. ท่านเป็นผู้ที่ใคร ๆ ปฏิบัติ
 ไม่ได้. ผ้านุ่งและผ้าห่ม เปื้อนหนอง
 และเลือดได้เป็นเช่นกับขนมร่างแห.
 พวกภิกษุมีสัทธาวิหริกเป็นต้น เมื่อไม่

คุณละออง-คุณนิตยา พีรานนท์

สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อนาโณ หุตวา นิปชชิตฺติ...

อาจจะปฏิบัติได้ ก็ทอดทิ้ง. ท่านนอน
หมดที่พึง.

พุกุชานญจ นาม เทว วาเร
โลกโวลโลกนํ อวิชหิตํ โหติ.
ปัจจุสกาลเ โลกํ โอลเเกนฺตา
จกฺกวาพมฺขวฏฺฏิตฺโต ปฏฺจาย
คณฺธกฺกุฏโอมุขํ ฅาณํ กตฺวา
โอลเเกนฺติ, สายํ โอลเเกนฺตา
คณฺธกฺกุฏิตฺโต ปฏฺจาย พาหิราภิมุขํ
ฅาณํ กตฺวา โอลเเกนฺติ. ตสมิ
ปน สมเย ภควโต ฅาณชาลสฺส
อนฺโต ปุติคตฺตติสฺสเถโร ปณฺณายิ.
สตฺถา ติสฺสสฺส ภิกฺขุโน อรหตฺตสฺส
อุปนิสฺสยํ ทิสฺวา “อัย สทุธิ-
วิหาริกาทิหิ จตฺหุติโต, อิทานิสฺส
มํ จเปตฺวา อณฺณํ ปฏฺิสรณํ นตฺถิ”ติ
คณฺธกฺกุฏิตฺโต นิภฺขมิตฺวา วิหารจาริกํ
จรมาโน วีย อคฺคิสาลํ คณฺตฺวา
อฺกฺขลึ ฐเวิตฺวา อฺทกํ ทตฺวา อฺทฺธนํ
อาโรเปตฺวา อฺทกสฺส ตตฺตภาวํ
อาคมยมาโน อคฺคิสาลายเมว อฏฺจาสิ,
ตตฺตภาวํ . ชานิตฺวา คณฺตฺวา

จริงอยู่ ธรรมดาพระพุทธเจ้าทั้ง-
หลาย ย่อมไม่ทรงละเลยการตรวจดู
สัตว์โลก ตลอด ๒ วรรณะ. ในเวลาใกล้รุ่ง
เมื่อทรงตรวจดูสัตว์โลก ทรงตรวจดู
จำเดิมแต่ขอบปากจักรวาล แผ่พระญาณ
ให้มุ่งตรงต่อพระคันธกุฎี, เมื่อทรงตรวจดู
ในเวลาเย็น ทรงตรวจดูจำเดิมแต่
พระคันธกุฎี แผ่พระญาณให้มุ่งตรงต่อ
ภายนอก. ก็ในสมัยนั้น พระปฏิบัติคต-
ตีสสเถระ ปราภฏกายในข่ายคือพระญาณ
ของพระผู้มีพระภาค. พระศาสดาทรง
เห็นอุปนิสัยพระอรหัตของพระตีสสภิกษุ
ทรงดำริว่า “ตีสสภิกษุนี้ อันพวก
สัทธิวิหาริกเป็นต้น ทอดทิ้งแล้ว, บัดนี้
เว้นเราเสีย เขาก็ไม่มีที่พึ่งอื่น” ดังนี้
จึงเสด็จออกจากพระคันธกุฎี เหมือน
เสด็จเที่ยวจาริกไปในวิหาร เสด็จไปสู่
โรงไฟทรงล้างหม้อ ใส่น้ำ ยกขึ้นตั้ง
บนเตา ทรงรอให้น้ำร้อน ได้ประทับยืน
อยู่ในโรงไฟนั่นเอง, ทรงทราบว่

คุณละออง-คุณนิตยา พีรานนท์
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๒-๒๒-๒๒-๒๒-๒๒-๒๒-๒๒-๒๒-๒๒-๒๒

ติสสภิกขุโน
คณฺหิ.

นิปนฺนมณฺจกโกฏฺยิ

น้ำร้อนแล้ว . . . เสด็จไปจับปลายเตียงที่
พระติสสภิกษุนอน.

ตทา ภิกขุ “อเปถ ภาณฺเต,
มยฺ คณฺหิสฺสามา”ติ มณฺจกํ
คเหตฺวา อคฺคิสาลํ อานยิสฺสุ.

ในกาลนั้น ภิกษุทั้งหลายกราบทูล
ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระองค์
โปรดเสด็จหลีกไป, พวกข้าพระองค์
จักยกเอง” ช่วยกันยกเตียงนำมาสู่โรงไฟ.

สตฺถา อมฺพณํ ํ อาหาราเปตฺวา
อุโณทฺทกํ อาสิณฺจิตฺวา เตหิ ภิกขุหิ
ตสฺส ปารุปนํ คาหาเปตฺวา
อุโณทฺทเกณ มทฺทาเปตฺวา อาตเป
วิสฺสชฺชาเปสิ. อถสฺส สนฺติเก จตฺวา
ตํ สริริํ อุโณทฺทเกณ เตเมตฺวา
ตสฺส สริริํ มฺสิตฺวา นหาเปสิ.
ตสฺส นหานปริโยसानเ ปารุปนํ
สฺกฺขิ. อถ นํ ตํ นิวาสาเปตฺวา
นิวตฺถกาสาवं อุทเกณ มทฺทาเปตฺวา
อาตเป วิสฺสชฺชาเปสิ. อถสฺส คตฺเต
อุทเก ฉินฺนมตฺเต ตํ สฺกฺขิ. โส
เอกํ กาสาวํ นิวาเสตฺวา เอกํ
ปารุปีตฺวา สลฺลหุสฺสิโร เอกคฺคจิตฺโต
หุตฺวา มณฺจเก นิปชฺชิ. สตฺถา

พระศาสดา รับสั่งให้นำรางมา ทรง
เทน้ำร้อนแล้วรับสั่งให้ภิกษุเหล่านั้นให้
จับเอา(เปลื้อง)ผ้าห่มของเธอ(ออก) ให้
ขยี้ด้วยน้ำร้อนแล้วให้ผึ่งแดด. ครั้งนั้น
พระศาสดา ประทับยืนอยู่ที่ใกล้
ของเธอ เอาน้ำอุ่นรดสรีระนั้นให้ชุ่มแล้ว
ทรงถูสรีระของเธอ ให้เธอสร่งน้ำแล้ว.
ในเวลาที่เธอสร่งน้ำเสร็จ ผ้าห่มแห้ง
แล้ว. ที่นั้น พระศาสดา ทรงช่วยให้เธอ
นุ่งผ้าห่มนั้น รับสั่งให้ขยี้ผ้ากาสา
ที่เธอนุ่งแล้วด้วยน้ำ ทรงให้ผึ่งแดด.
ลำดับนั้น เมื่อน้ำที่ตัวของเธอพอ
แห้งขาด ผ้านุ่งนั้นแห้งแล้ว. พระ-
ติสสเถระนั้น นุ่งผ้ากาสา
ห่มผ้ากาสาห่มหนึ่ง เป็นผู้มีสรีระเบา

^๑ ฉ. มนฺทาทเป.

คุณเบญจา สุวตฺถิ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตสฺส อุตฺตีสสเก จตฺวา “ภิกขุ
อโย ตว กาโย อเปตวิญญาโณ
นिरูปกาโร หุตฺวา กลิงฺครํ วย
ปรจวียํ สยิสฺสตี”ติ วตฺวา อิมํ
คากมาห

๔๑. “อจิริ วตยํ กาโย
ปรจวี อธิเสสฺสตี
จุกฺโข อเปตวิญญาโณ
นिरตฺถวํ กลิงฺครนฺ”ติ.

ตตฺถ อจิริ วตาดิ ภิกขุ
น จิรสฺเสวายํ กาโย ปรจวี
อธิเสสฺสตี อิมิสฺสา ปกติสยเนน
สยิตาย ปรจวียา อุปริ สยิสฺสตี.
จุกฺโขติ อปวิทฺโธ อปกตวิญญาณตาย
ตฺถจฺเจ หุตฺวา เสสฺสตีติ ทสฺเสตี.
ยถากิ ? นिरตฺถวํ กลิงฺครนฺติ.
นिरูปการํ นिरตฺถกํ กฏฺจขณฺทํ วย.
ทพฺพสมฺมารตฺติกา หิ มนุสฺสา อรณฺณํ
ปวิสิตฺวา อชุกํ อชุกสณฺจาเนน
วงฺกํ วงฺกสณฺจาเนน ฉินฺทิตฺวา
ทพฺพสมฺมารํ คณฺหนฺติ, อวเสสํ ปน

มีจิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง นอนบนเตียง.
พระศาสดาประทับยืนอยู่เหนือศีรษะของ
เธอ ตรัสว่า “ภิกษุ. กายของเธอ
ปราศจากวิญญาณ ไม่เป็นอุปการะ
จักนอนบนแผ่นดิน เหมือนท่อนไม้
ฉะนั้น” ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

๔๑. “ร่างกายนี้ ไม่นานหนอ ก็จะได้
วิญญาณ ถูกทอดทิ้ง จักนอนทับ
แผ่นดิน เหมือนท่อนไม้ที่ไม่มี
ประโยชน์ ฉะนั้น”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ‘ไม่
นานหนอ เป็นต้น ความว่า ภิกษุ
ต่อกาลไม่นานนักเลย ร่างกายนี้ จักนอน
ทับแผ่นดิน คือจักนอนเบื่องบนแห่ง
แผ่นดินที่สัตว์นอนแล้ว ด้วยการนอน
ปกตินี้. ด้วยคำว่า ถูกทอดทิ้ง
พระศาสดาทรงแสดงว่า ร่างกายนี้
จักเป็นของชื่อว่าเปล่า เพราะว่าเป็น
ร่างกายที่ไร้วิญญาณ ถูกทอดทิ้งแล้ว
นอน. ถามว่า เหมือนกับอะไร ?
ตอบว่า เหมือนกับท่อนไม้ ที่ไม่มี
ประโยชน์ ฉะนั้น. อธิบายว่า เหมือน

คุณธารา กนกมณี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สุสิริณฺจ ปุติกณฺจ อसारกณฺจ
 คณฺจิกชาตณฺจ ฉินฺทิตฺวา ตตฺถ
 ฉทฺเทนฺติ, อณฺเวย ทพฺพสมฺภารตฺติกา
 อากนฺตฺวา ตํ คเหตฺวา อากงฺขนฺตฺวา
 นาม นตฺติ, ตํ โอลเเกตฺวา
 อตฺตโน อุปการกเมว คณฺหนฺติ,
 อิตฺรํ ปจฺวีคตเมว โหติ, ตํ ปน
 เตน เตน อุปาเยน มณฺจปฺปฏิปาทกํ
 วา ปาทกจฺลิกํ วา ผลกปฺิจกํ
 วา กาทํ สกฺกาปี ภเวยฺย,

ท่อนไม้ที่ไม่มีอุปการะ ไม่มีประโยชน์
 ฉะนั้น.จริงอยู่คนทั้งหลาย ผู้มี
 ความต้องการด้วยทัฬหสัมภาระเข้าไปสู่ป่า
 ตัดไม้ตรงโดยสัณฐานแห่งไม้ตรง(ตัด)
 ไม้คด โดยสัณฐานแห่งไม้คดแล้ว
 ก็เอาทัฬหสัมภาระ(ไม้ที่เกือกกุลแก่เครื่องใช้
 ต่าง ๆ), แต่ตัดไม้ที่เป็นโพรง ไม้คู้
 ไม้ไม่มีแก่น และไม้เป็นตะปุ่มตะป่ำที่
 เหลือแล้ว ทิ้งไว้ในป่านั้นนั่นเอง, คน
 เหล่าอื่นผู้ต้องการด้วยทัฬหสัมภาระมาแล้ว
 ชื่อว่า หวังถือเอา ไม้ที่เขาทิ้งไว้นั้น
 ย่อมไม่มี, คนทั้งหลาย มองดูไม้นั้นแล้ว
 ย่อมถือเอาเฉพาะไม้ที่เป็นอุปการะแก่ตน
 เท่านั้น, ไม้ นอกนี้ ก็เป็นไม้ถมแผ่นดิน
 นั่นเอง, แต่กระนั้น ไม้ นั้นก็พึงเป็นไม้
 แม้ที่ใคร ๆ อาจจะทำให้เป็นเชิงรองเตียง
 หรือเขียงเท้า หรือตั้งแผ่นกระดานได้
 ด้วยอุบายนั้น ๆ,

อิมสฺมี ปน อตฺตภาเว ทฺวตฺตีสาย
 โกฏฺฐาเสสุ เอกโกฏฺฐาโสปี มณฺจ-
 ปฺฏิปาทกาทิวเสน วา อณฺเวยน วา

ส่วนบรรดาส่วน ๓๒ ในอัตภาพนี้ แม้
 ส่วนหนึ่ง ชื่อว่า เข้าถึงความเป็น
 ของที่จะพึงถือเอา ด้วยสามารถแก่

๑ ฉ. กเหตาโร.

อุปการมุขเน คยหุโค นาม นตถิ,
 เกวลํ นีรตถํว กสิญฺครํ อโย
 กาโย อปคตวิญญาโณ กติปาหสฺเสว
 ปจฺฉริยํ เสสฺสตีติ.

เทศนาวसानะ ปุกิตตติสสเถโร
 สห ปฐิสัมภิทาหิ อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ.
 อณฺเณปิ พหุ โสตาปนฺนาทโย
 อหฺเสสุ. เถโรปิ อรหตฺตํ ปตฺวา
 ปรีนิพฺพายิ. สตุถา ตสฺส สรริกิจจํ
 การาเปตฺวา ธาตุโย คเหตุวา เจตียํ
 การาเปสิ. ภิกฺขุ สตุถารํ ปุจฺฉิสฺสุ
 “ภนฺเต ปุกิตตติสสเถโร กุหิ
 นิพฺพตฺโต”ติ. “ปรีนิพฺพตฺโต ภิกฺขเว”ติ.
 “ภนฺเต เอวรูปสฺส อรหตฺตูปนิสฺสย-
 สมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน กิการณา คตฺตํ
 ปุติกํ ชาตํ, กิการณา อฏฺฐิณี
 ภินฺนานิ, กิมสฺส การณํ อรหตฺตสฺส
 อุปนิสฺสยภาวํ ปตฺตนฺ”ติ.

อุปกรรม มีเชิงรองเตียงเป็นต้น หรือ
 โดยอุบายแก่อุปการะอย่างอื่น ย่อมไม่มี,
 ร่างกายนี้ ปราศจากวิญญาณ ต่อ
 ๒-๓ วันเท่านั้น ก็จักนอนเหนือแผ่นดิน
 เท่านั้น เหมือนท่อนไม้ หาประโยชน์มิได้
 ฉะนั้น ดังนี้แล.

ในเวลาจบเทศนา พระปุกิตต-
 ติสสเถระ บรรลุพระอรหัตพร้อมทั้ง
 ปฐิสัมภิทาทั้งหลาย. แม้ชนเหล่าอื่น
 เป็นอันมากได้เป็นพระอริยบุคคลมีพระ-
 โสตาบันเป็นต้น. ฝ่ายพระเถระ
 ได้บรรลุพระอรหัตแล้ว ก็ปรีนิพพาน.
 พระศาสดา มีรับสั่งให้ทำสรริกิจ
 (เผาศพ)ของท่าน ทรงเก็บพระธาตุแล้ว
 โปรดให้สร้างเจดีย์ไว้. ภิกษุทั้งหลาย
 ทูลถามพระศาสดาว่า “ข้าแต่พระองค์
 ผู้เจริญ พระปุกิตตติสสเถระ บังเกิด
 ที่ไหน”. พระศาสดาตรัสตอบว่า
 “เธอปรีนิพพานแล้ว ภิกษุทั้งหลาย”.
 ภิกษุทั้งหลายทูลถามว่า “ข้าแต่พระองค์
 ผู้เจริญ เพราะเหตุไร? กายของภิกษุ
 ผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยแห่งพระอรหัตเห็น
 ปานนี้ จึงเกิดเป็นกายเปื่อยเน่า, เพราะ

คุณยุพา เลิศวานิช

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“ภิกขเว สพฺพเมตํ เอตสฺส อุตฺตนา
กตกมฺเมน นิพฺพตฺตนุ”ติ. “กึ ปน
เตน ฆนฺเต กตนุ”ติ. “เตนหิ
ภิกขเว สุณาถา”ติ อตีตํ อหาริ

อัย กสฺสปสมฺมาสมฺพุทฺธกาเล
สากุณิโก หุตฺวา พหุ สกฺุณเ
วธิตฺวา อิศฺสรชนํ อูปฏฺฐหิ, เตสํ
ทินฺนาวเสเส วิกุกิณฺนาติ, “วิกุกิณฺนา-
วเสสา มาเรตฺวา จปีตา ปุติกา
ภวิสฺสนฺติ”ติ, ยถา อูปฺปติตฺตํ น
สกฺุโกณฺติ, ตถา เตสํ ชงฺขมฺภูจฺฉิ
จ ปกฺขมฺภูจฺฉิ จ ภินฺนิตฺวา ราสี
กตฺวา จเปสิ. เต ปุณฺทิวเส
วิกุกิณฺนาติ, อติพฺหุณํ ลทฺฐกาเล

เหตุไร? กระจุกทั้งหลาย จึงแตกแล้ว,
ท่านมีอะไรเป็นเหตุถึงความเป็นอุปนิสัย
แห่งพระอรหันต์เล่า ?”.

พระศาสดา ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
ผลกรรมทั้งหมดนั้น บังเกิดแก่พระ-
ติสสะนั้น เพราะกรรมที่ตนทำไว้”.
ภิกษุทั้งหลาย กราบทูลว่า “ก็กรรม
อะไรที่ท่านทำไว้แล้วเล่า? พระเจ้าข้า”.
พระศาสดา ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
ถ้าอย่างนั้น พวกเธอจงฟังเถิด” ดังนี้
แล้ว ทรงนำอดีตนิทานมา (ทรงเล่าว่า)

ในกาลแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระนามว่ากัสสปะ พระติสสะนี้
เป็นนายพรานนก ฆ่านกเป็นอันมาก
เลี้ยงดูอิสรชน, ขายนกที่เหลือจากนก
ที่ให้แก่อิสรชนเหล่านั้นแล้ว คิดว่า “นก
ที่เหลือจากขายที่เราฆ่าเก็บไว้ จักเนา”,
จึงหักกระจุกแข็ง และกระจุกปีก
ของนกเหล่านั้น โดยประการที่มันไม่
อาจจะบินไปได้ เก็บรวมไว้เป็นกอง.
วันรุ่งขึ้น เขาขายนกเหล่านั้น, ในกาล

^๑ ฉ. วิกุกิตาวเสสา.

คุณเพ็ญรัตน์ วรวิทย์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อดตโน อตถาย ปจาเปสิ.
 ตสฺส เอกทิวสํ รสโกชเน ปกุเก,
 เอโก ชีณาสโว ปิณฑาย จรฺนโต
 ตสฺส เกหทฺวาเร อฏฺฐาสิ. โส เถรํ
 ทิสฺวา จิตฺตํ ปสาเทตฺวา “มยา พหุ
 ปาณา มาริตา, อโยโย จ เม
 เกหทฺวาเร จิตฺโต อนฺโตเคเห จ
 รสโกชนํ สํวิชฺชติ, ปิณฑปาตมสฺส
 ทสฺสามิ”ติ ตสฺส ปตฺตํ อาทาย
 ปุเรตฺวา รสปิณฑปาตํ ทตฺวา เถรํ
 ปณฺจปติฏฺฐิตฺเตน วนฺทิตฺวา “ภนฺเต
 ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐธมฺมสฺส มตฺถกํ
 ปาปุณฺเณยฺยน”ติ อาห. เถโร “เอวํ
 โหตุ”ติ อนฺนโมทนํ อกาสิ.

ภิกฺขเว ตทา ติสฺสสฺส
 กตกมฺวเสเนว เอตํ ติสฺสสฺส
 นิปฺพนฺนํ สกฺุณานํ อฏฺฐิเภทนิสฺสนฺนฺเทน

ที่ได้หนักมากมาย ก็ให้บิ๊งไว้เพื่อประโยชน์
 แก่ตน. วันหนึ่งเมื่อโกชนะมีรสของเขา
 สุกแล้ว พระชีณาสพองค์หนึ่งเที่ยวไป
 เพื่อบิณฑบาต ได้ยืนอยู่ที่ประตูเรือน
 ของเขา. เขาเห็นพระเถระแล้ว ทำจิต
 ให้เลื่อมใส คิดว่า “เราได้ฆ่าสัตว์มีชีวิต
 ตายไปมาก อึ่ง พระผู้เป็นเจ้าของ
 ที่ประตูเรือนของเรา และโกชนะมีรส
 ก็มีอยู่พร้อมภายในเรือน, เราจักถวาย
 บิณฑบาตแด่พระผู้เป็นเจ้านั้น” ดังนี้แล้ว
 จึงรับบาตรของพระชีณาสพนั้น ใส่
 โกชนะมีรสจนเต็มบาตร ถวายบิณฑบาต
 มีรส ให้พระเถระด้วยเบญจางค-
 ประดิษฐ์ (ไหว้ครบองค์ ๕) กล่าวว่
 “ท่านเจ้าข้า ขอข้าพเจ้าพึงบรรลุนิสรุ
 แห่งธรรมที่ท่านเห็นแล้วเถิด”. พระเถระ
 ได้ทำอนุโมทนาว่า “ขอจงสำเร็จ
 อย่างนั้นเถิด”.

ภิกษุทั้งหลาย ผลกรรมนั้น สำเร็จ
 แล้วแก่พระติสสะ ด้วยอำนาจแห่งกรรม
 ที่ติสสะทำแล้วในกาลนั้นนั้นเที่ยว กาย

^๑ ฉ. มาเรตฺวา ขาทิตา.

ดิสุสสุส . คตฺตํ ปุติกํ ชาตํ; ของพระติสสะ เกิดเนาเปื่อย, และ
 อฏฺฐินี จ ภินฺณานิ, ชีณาสวสุส กระจกทั้งหลายก็แตกแล้ว ด้วยผลแห่ง
 รสปิณฑุทปาดทานนิสฺสนฺแทน อรหตฺตํ การหักกระจุกนกกทั้งหลาย, พระติสสะ
 ปตฺโตติ. บรรลุพระอรหัต ด้วยผลแห่งการถวาย
 ปิณฑุบาตมีรส แต่พระชีณาสพ ดังนี้แล.

ปุติคตฺตดิสุสตุเถราวตฺถุ สตุตมํ.

เรื่องพระปุติคตฺตดิสุสเถระที่ ๗ จบ.

คุณหญิงจินตนา สุขมาก
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๘. นนทโคपालกวตฺต

๔๒. ทีโส ทิสฺ ยนฺตํ กยิรา
เวรี วา ปน เวรีนํ
มิจฺญาปณฺหิตํ จิตฺตํ
ปาปิโย นํ ตโต กเร.

๘. เรื่องนายนั้นทโคपालกะ

๔๒. จิตที่บุคคลตั้งไว้ผิด พึ่งทำเจ้าของ
ให้เลวยิ่งกว่าความพินาศอดวายที่
โจรเห็นโจร หรือคนมีเวรเห็นคน
มีเวร พึ่งทำแก่กัน.

คุณจริย สวณกระต่าย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๕. นนทโคपालกตฤ

ทิสอ ทิสนุตติ อิม ฐมมเทสนัน
 สตุถา โกสลชนปะเท วิหรนุโต
 นนทโคपालกั อารพุก กเถสิ.

สาวตติยั กิร อนาถปิณฑิกสสุ
 คหปะติโน นนโท นาม โคपालโก
 โคยุดั รกขติ อหุโธ มหทฐโน
 มหาโกโก. โส กิร ยถา
 เกณิโย ชฎิโธ ปพพชิตเวเสน เอวั
 โคपालกตเตน ราชปีฬั ปริหรนุโต
 อตตโน กุฎุมฬั รกขติ. โส
 กาลานุกาลั ปณจโครเส อาทาย
 อนาถปิณฑิกสสุ สนุตติกั อาคนตุวา
 สตุถารั ปสฺสติ ฐมมัสสุนาติ อตตโน
 วสนญฺจานัน อาคมนตถาย สตุถารั
 ยาจติ. สตุถา ตสฺส ฌาณปริปากั
 อาคมยมาโน อคนตุวา ตสฺส
 ปริปกุกภาวั ฌตฺวา เอกทิวสั
 มหาภิกขุสุมปรีวโต จาริกั จรนุโต

๖. เรื่องนายนนทโคपालกะ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 โกศลชนบท ทรงปรารภถึงคนเลี้ยงโค
 ชื่อว่านนทะ ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า
 โจรเห็นโจร เป็นต้น.

เล่ากันมาว่า ในกรุงสาวัตถี
 นายโคบาลชื่อนนนทะ เป็นคนมั่งคั่ง มี
 ทรัพย์มาก มีสมบัติมาก รักษาฝูงโค
 ของอนาถปิณฑิกคฤหบดี. ได้ยินว่า
 เขาหลบเลี่ยงการเสียภาษีหลวง
 ด้วยการเป็นคนเลี้ยงโค ย่อมรักษาทรัพย์
 ของตนไว้ เหมือนอย่างชฎิลชื่อเกณิยะ
 หลบเลี่ยงภาษีหลวง ด้วยเพศแห่ง
 บรรพชิต ฉะนั้น. เขาถือบัญญัติโครส
 ตลอดกาลตามสมควรแก่กาลมาสู่สำนัก
 ของอนาถปิณฑิกเศรษฐี พบพระศาสดา
 ฟังธรรม ทูลวิงวอนพระศาสดา เพื่อ
 ประโยชน์แก่การเสด็จมาสู่ที่อยู่ของตน.
 พระศาสดาทรงรอคอย ความแก่กล้า
 แห่งญาณของเธออยู่ ไม่เสด็จไป

๑ น. ราชพลี.

มคคา โอกกมม ตสส วสนฏ-
 จานาสนุเน อณฺณตรสฺมี รุกฺขมูเล
 นิสฺสีทิ. นนฺโท สตฺถุ สนฺตีกิ
 คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา ปฏฺิสนฺถาริ กตฺวา
 สตฺถาริ นิมนฺเตตฺวา สตฺถาหิ
 พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสํมสฺส ปณีตํ
 ปญฺจโครสทานิ อทาสิ.

สตฺถเม ทิวเส สตฺถา อนฺนโมทนา
 กตฺวา ทานกถาทิเกทํ อนฺนปฺพุพฺพิกถํ
 กถเอสฺ. กถาปริโยसानเน นนฺทโคบาลโก
 โสตาปตฺติผลเส ปตฺติฏฺจาย สตฺถุ ปตฺตํ
 คเหตุวา สตฺถาริ อนฺนจฺจนฺโต
 ทูริ คนฺตฺวา “ติฏฺฐ อฺปาสกาทิ
 นีวตฺติยมาโน วนฺทิตฺวา นีวตฺติ. อถ
 นํ เอโก ลุทฺทโก” วิชฺฌิตฺวา
 มาเรสิ. ปจฺจโต อากจฺจนฺตา ภิกฺขุ
 ทิสฺวา คนฺตฺวา สตฺถาริ อาหํสุ
 “นนฺโท ฆนฺเต โคบาลโก ตุมฺหากิ

ทรงทราบว่ามีญาณแก่กล้า วันหนึ่ง
 ทรงมีภิกษุสงฆ์มากแวดล้อม เสด็จจาริก
 ไป ทรงแวะจากหนทาง ประทับนั่ง ณ
 ที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง ไกลที่อยู่ของนันท-
 โคบาลนั้น. นายหนันทโคบาลของ
 พระศาสดา ถวายบังคม ทำปฏิสันถาร
 ทูลนิมนต์พระศาสดา ได้ถวายทานเนื่อง
 ในปัจฉิมครุสอันประณีตแต่ภิกษุสงฆ์มี
 พระพุทธเจ้าเป็นประธาน ลั่น ๗ วัน.

ในวันที่ ๗ พระศาสดาทรงทำอนุโมทนา
 ตรีสนูปุพพิกถา ต่างโดยทานกถา
 เป็นต้น. ในกาลจบกถา นายหนันทโคบาล
 ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล รับบาตรของพระ-
 ศาสดา ตามเสด็จพระศาสดาไปสู่ที่ไกล
 เมื่อพระศาสดาทรงมีรับสั่งให้กลับด้วย
 พระดำรัสว่า “จงหยุดเถิด อฺปาสก”
 ถวายบังคมแล้ว ก็กลับ. ครั้งนั้น
 นายพรานคนหนึ่ง แทะเขาให้ตายแล้ว.
 พวกภิกษุมาข้างหลัง เห็นเข้า จึงไป
 กราบทูลพระศาสดาว่า “ข้าแต่พระองค์

๑ น. ลุทฺทโก.

คุณช่อม ไกรจตุรัส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๒๒-๒๒๒-๒๒๒-๒๒๒-๒๒๒

อิธาคตตตตาทา มหาทานัน ทตฺวา
 อนุคนตฺวา นีวตฺตนฺโต มาริโต, สเจ
 ตฺมุเห นาคจฺฉิสฺสณ, นาสฺส มรณํ
 อภวิสฺสา”ติ.

ผู้เจริญ นายโคบาลชื่อนันทะ ถวาย
 มหาทาน ตามส่งเสด็จ ขณะกำลังกลับ
 ถูกนายพรานฆ่าตายแล้ว เพราะเหตุที่
 พระองค์เสด็จมาในที่นี้, ถ้าพระองค์จักไม่
 เสด็จมา, ความตายก็คงจักไม่มีแก่เขา”.

สตุฏฺทา “ภิกฺขเว มยิ อากเตปิ
 อนาคตปิ ตสฺส จตฺสฺโส ทิสฺสา
 จตฺสฺโส อนุทิสฺสา คจฺจนตฺสฺสาปิ
 มรณโต มุจฺจนฺปาโย นาม นตฺถิ
 ยํ ทิ นเนว โจรา น เวริโน
 กโรนฺติ, ตํ อิมํ สตุฏฺทานํ
 อนุโต ปวตฺตํ^๑ มิจฺฉาปณฺหิตํ
 จิตฺตเมว กโรตี”ติ วตฺวา อิมํ
 กามมวห

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 เมื่อเรามาแล้วก็ดี ไม่มาก็ดี ชื่อว่าอุบาย
 เป็นเครื่องพ้นจากความตาย ย่อมไม่มี
 แก่นายนันทะนั้น แม้ผู้ไปสู่วิเศษใหญ่ ๔
 ทิศน้อย(ทิศเฉียง) ๔ เพราะวา จิต
 เท่านั้นที่สัตว์ตั้งไว้ผิด ซึ่งเป็นไปภายใน
 สัตว์เหล่านี้ ย่อมทำความวอดวาย ที่
 พวกโจร (หรือ) พวกคนจองเวรกันทำให้
 ไม่ได้” ตรัสคาถานี้ว่า

๔๒. “ทิสฺส ทิสํ ยนฺตํ กยิรา
 เวรี วา ปน เวรินํ,
 มิจฺฉาปณฺหิตํ จิตฺตํ
 ปาปิโย น ตโต กเร”ติ.

๔๒. “จิตที่บุคคลตั้งไว้ผิด พึ่งทำเจ้าของ
 ให้แล้ว ยิ่งกว่าความพินาศวอดวาย
 ที่โจรเห็นโจร หรือคนมีเวรเห็น
 คนมีเวร พึ่งทำแก่กัน”.

ตตฺถ ทิสฺส ทิสฺสนฺติ โจโร
 โจโร: ทิสฺวาติ ปาจเสสฺส. ยนฺตํ ทิสํ
 ได้แก่ โจรเห็นโจร. บัณฑิตพึง

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ทิสฺส
 ได้แก่ โจรเห็นโจร. บัณฑิตพึง

^๑ ฉ. อนุโคปทุกัจ.

คุณกัณฐดาล โชคธิตีอำนาจ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้มีพระคุณและเจ้ากรรมนายเวร

กยิราติ ยนุตฺ ตสฺส อนนยพฺยสนฺ
 กเรยฺย. ทฺตฺยปเทปี เอสฺว นโย.
 อิทํ วุตฺตํ โหติ “เอโก เอกสฺส
 มิตฺตทฺพฺภิกฺโขโร ปุตฺตทการเขตฺตวตฺต-
 โคมหิสาสฺมิ อปฺรชฺฆนฺโต, ยสฺส
 อปฺรชฺฆตฺติ, ตํปี ตเถว อตฺตนิ
 อปฺรชฺฆนฺตํ โจริํ ทิสฺวา, เวริ
 วา ปน เกนจิทฺเทว การณฺน
 พนฺธเวริ เวริ ทิสฺวา อตฺตโน
 กกฺขพฺตาย ทารุณฺตาย ยํ ตสฺส
 อนนยพฺยสนฺ กเรยฺย, ปุตฺตทการํ
 วา ตสฺส ปีเพยฺย เขตฺตาทินิ วา
 นาสฺย, ชีวิทํ วา ปน นํ
 วอโรเปยฺย, ทสฺสุ อกฺุสฺสกมฺมปเณสุ
 มิจฺฉารปิตตฺตาทา มิจฺฉาปนิหิตํ จิตฺตํ
 ปาปิโย นํ ตโต กเร ตํ
 ปุริสํ ตโต การณฺโต ปาปตรํ
 กเรยฺย,

ใส่บาสิที่เหลือเข้ามาว่า ทิสฺวา (แปลว่า เห็น). คำว่า พึงทำความรอดวายนั้นใจ ความว่า พึงทำความพินาศวอดวายนั้นใจ แก่โจร หรือคนคู่เวรกันนั้น. ถึงใน บทที่ ๒ ก็มีนัยนี้เหมือนกัน. พระผู้มี พระภาค มีพระดำรัสตรัสอธิบายไว้ว่า “โจรผู้มักประทุษร้ายต่อมิตรคนหนึ่ง เมื่อ ผิดในสิ่งต่าง ๆ มีบุตร ภรรยา นาไร่ โคและกระบือเป็นต้น ของโจรคนหนึ่ง เห็นโจรแม้ผู้ที่ตนผิดอยู่ผู้ผิดอยู่ในตน อย่างนั้นเหมือนกัน, ก็หรือว่า คนมีเวร เห็นคนผู้มีเวร ผู้ผูกเวรกันไว้ ด้วย เหตุบางอย่างนั้นเทียว พึงทำความพินาศ วอดวายนั่นใจ แก่โจรหรือแก่คนคู่เวรกัน นั้น คือพึงเบียดเบียนบุตรและภรรยา ของโจร หรือคนคู่เวรกันนั้น พึงทำ สิ่งต่าง ๆ มีนาเป็นต้นให้เสียหาย, ก็ หรือว่า พึงปลงโจร หรือคนคู่เวรกัน นั้นเสียจากชีวิต เพราะความที่ตนเป็น คนโหดร้าย คือ เพราะว่าตนเป็นคน ทารุณ, จิตที่ชื่อว่าตั้งไว้ผิด เพราะว่า เป็นจิตที่สัตว์ตั้งไว้ผิดในอกุศลกรรมบถ ๑๐ พึงทำเขาให้เลวทรามยิ่งกว่าความพินาศ

คุณกัังสดาล โชคธิติอำนาจ

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้มีพระคุณและเจ้ากรรมนายเวร

วุดตูปปกาโร หิ ทิสโส วา เวรี
 วา ทิสสุส วา เวรีโน วา
 อิมสุมิเยว อตตภาเว ทุกขัง วา
 อูปปาเทยฺย, ซีวิตกขยัม วา กเรยฺย,
 อิทํ ปน อกุสลกมฺมปถสฺส มิจฺฉาจรปิตํ
 จิตฺตํ ทิฏฺฐเจปี ฐมฺเม อนนฺยพฺยสนํ
 ปาเปติ, อตตภาวสทสฺเสสฺสปี จตุสฺส
 อปาเยสฺส ขิปิตฺวา สีสํ อุกฺขิปิตฺ
 น เทตี”ติ.

เทสนาวसानเน พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทินิ ปตฺตา, -มหาชนสฺส สาทฎิกกา
 เทสนา ชาตา. อูปาสกน ปน
 ภวนฺตเร กตํ กมฺมํ ภิกฺขุหิ น
 ปุจฺฉิตํ, ตสฺมา สตฺถาราน กถิตนฺติ.

นนฺทโคपालกาวตฺถุ อฏฺฐมํ.

วอดวานั้น คือพึงทำบุรุษนั้นให้ชั่วช้า
 กว่าเหตุนั้น,

จริงอยู่ โจรหรือคนมีเวร มีประการ
 ดังกล่าวแล้ว พึงก่อความทุกข์ให้เกิดขึ้น
 กิตติ พึงทำความสิ้นไปแห่งชีวิต กิตติ
 แก่โจรหรือแก่คนคู่เวรกัน ในอรรถภาพนี้
 เท่านั้น, แต่จิตนี้ที่บุคคลตั้งไว้ผิด ใน
 อกุศลกรรมบถทั้งหลาย ย่อมยังบุคคล
 ให้ถึงความพินาศวอดวายในปัจจุบันบ้าง
 ยังชัดไปในอบาย ๔ ย่อมไม่ให้ยกศีรษะขึ้น
 ในพื้นอรรถภาพบ้าง”.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
 ได้บรรลุอรียผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผล
 เป็นต้น, เทศนาได้สำเร็จประโยชน์แก่
 มหาชน. ส่วนกรรมที่อุบาสกได้ทำไว้
 ในระหว่างภาพ พวกภิกษุไม่ทูลถาม,
 เพราะฉะนั้น พระศาสดา จึงไม่ตรัสไว้
 ดังนี้แล.

เรื่องนนทโคपालกะที่ ๘ จบ.

๑ น. วุคฺคูปปกาเรหิ.

๕. โสเรยยตฺถรวตฺถุ

๔๓. น ตํ มาตา ปิตา กยิรา
อณฺเณ วาปิจ ฌาตกา
สมฺมาปณฺหิตํ จิตฺตํ
เสยฺโย นํ ตโต กเร.

๕. เรื่องพระโสโรยเถระ

๔๓. มารดาบิดา ก็หรือว่าญาติเหล่าอื่น
ไม่พึงทำเหตุนั้นได้, (แต่)จิตที่บุคคล
ตั้งไว้ดีแล้ว พึงทำเจ้าของนั้นให้
ประเสริฐกว่าเหตุนั้น.

๕. โสเรยตฺถเรวตฺถ

น ตํ มาตา ปิตา กยิราติ
อิมํ ฐมฺมเทสนํ สดฺดา โสเรยยนคเร
สมฺภูจิตํ สาวตฺถิยํ นิฏฺฐาเปสิ.

สมฺมาสมฺพุทฺธเส สาวตฺถิยํ
วิหรนฺเต, โสเรยยนคเร โสเรย-
เสฏฺฐิปุตฺโต เอเกน สหายเกน สทฺธิ
สุขยานเก นิสีทิตฺวา มหนฺเตน
ปริวารเณ นุหานตฺถาย นครา
นิกฺขมิ. ตสฺมี ขณฺเ มหา-
กจฺจายนตฺถโร โสเรยยนคโร ปิณฺฑทาย
ปวิสิตฺถกาโม พหิณคเร สงฺฆาภี
ปารุปฺติ. เถรสฺส จ สุวณฺณวณฺณํ
สรีโร. โสเรยเสฏฺฐิปุตฺโต ตํ
ทิสฺวา จินฺตฺเตสิ “อโห วต อยํ
เถโร มม ภริยา ภเวยฺย วา
มม ภริยาย สรียวณฺโณ เอตฺตสฺส
สรียวณฺโณ วิย ภเวยฺยา”ติ. ตสฺส
จินฺติตมตฺเตเยว ปุริสลิงฺกํ อนฺตรธาเย,
อิตฺถิลิงฺกํ ปาตุรโหสิ. โส ลขฺชิตฺโต
ยานกา โอริยุห ปลาเย. ปริชโน

๕. เรื่องพระโสโรยเถระ

พระศาสดา ทรงยังพระธรรม-
เทศนาเห็นว่า มารดาบิดาไม่พึงทำเหตุนั้น
เป็นต้น ซึ่งเกิดขึ้นในโสโรยนคร ให้จบ
ลงในเมืองสาวัตถี.

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประทับ
อยู่ในกรุงสาวัตถี, บุตรของโสโรยเศรษฐี
ในโสโรยนครกับสหายคนหนึ่ง นั่งบน
ยานน้อยอย่างสบาย ออกจากเมือง เพื่อ
ต้องการจะอาบน้ำ พร้อมด้วยบริวารเป็น
อันมาก. ในขณะนั้น พระมหากัจจายน-
เถระ มีความประสงค์จะเข้าไปบิณฑบาต
ยังโสโรยนคร ห่มผ้าสังฆาภิในภายนอก
เมือง. ก็ร่างกายของพระเถระมีผิวพรรณ
ดุจทองคำ. บุตรของโสโรยเศรษฐี เห็น
พระเถระนั้นแล้ว คิดว่า “งามจริงหนอ
พระเถระรูปนี้ พึงเป็นภรรยาของเรา
หรือผิวพรรณแห่งร่างกายของภรรยาของ
เรา จะพึงเป็นเหมือนผิวพรรณแห่ง
ร่างกายของพระเถระรูปนี้”. ในขณะ
สักว่าบุตรของโสโรยเศรษฐีนั้นคิดแล้ว
เท่านั้น เพศบุรุษก็หายไป, เพศสตรี

คุณสุขจิตต์ ทับขำ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นํ อชานนโต “กิเมตน”ติ อาห.
 สปิ ตกุกสิลมคคํ ปฏิปชช.
 สหาโยปิสสา อโต จโต จ
 ชาวิตวาปี นาทุทส.

สพเพปิ นุหายุตวา เกหํ อคมํสุ
 “กุหิ เสฏฺฐิปุตฺโต”ติ วุตฺเต “นุหายุตวา
 อากโต ภวิสฺสตี”ติ มณฺณิมุหา”ติ
 วทิสฺสุ. อถสฺส มาตาปิตโร ตตฺถ
 ตตฺถ ปริเยสิตฺวา ตํ ปุตฺตํ
 อปสฺสนตฺวา โรทิตฺวา ปริเทวิทฺวา
 “เอโส นิสฺสํสยํ มโต ภวิสฺสตี”ติ
 มตกภตฺตํ อทํสุ. สปิ เอกํ
 ตกุกสิลคามิ สตุถวาทํ ทิสฺวา
 ยานกํ ปจฺจโต ออนุพันธิ.

อถ นํ มนุสฺสา ทิสฺวา “กิ
 อมุหากํ . ยานกสฺส ปจฺจโต
 อากจฺจสิ มยํ ‘กสฺส เอสา ทาริกา’ติ
 น ชานามา”ติ . วทิสฺสุ. สปิ

ได้ปรากฏ. เขาละอาย ลงจากยานน้อย
 หนีไป. ชนใกล้ชิดจำเขาไม่ได้กล่าวว่า
 “อะไรนั่น”. ฝ่ายนางก็เดินทางมุ่งหน้า
 ไปยังเมืองตักสิลา. ฝ่ายสหายของนาง
 แม้เที่ยวค้นหาไปข้างโน้นและข้างนี้
 ไม่ได้พบ.

บริวารชนทั้งหมด อาบน้ำเสร็จแล้ว
 ได้พากันกลับไปสู่เรือน เมื่อชนในเรือน
 ถามว่า “บุตรของเศรษฐีไปไหน ?”
 ก็ตอบว่า “พวกเราเข้าใจกันว่า
 ‘เขาอาบน้ำเสร็จแล้ว คงจักกลับมา’.
 ลำดับนั้น มารดาและบิดาของเขา
 ค้นหาในที่ทุกหนทุกแห่ง ก็ไม่พบบุตรนั้น
 ร้องให้คร่ำครวญ ได้ถวายภัตรเพื่อผู้ตาย
 ด้วยเข้าใจว่า “บุตรคนนี้ คงจักตาย
 แล้วแน่นอน”. ฝ่ายนางพบหมู่กองเกวียน
 หมู่หนึ่ง เดินทางไปสู่เมืองตักสิลา จึง
 ติดตามยานน้อยไปข้างหลัง.

ครั้งนั้น มนุษย์ทั้งหลายเห็นนางเข้า
 กล่าวว่า “เธอเดินทางมาข้างหลัง
 ยานน้อยของพวกเราทำไม ? พวกเรา
 ย่อมไม่รู้ว่า ‘เธอเป็นลูกสาวของใครกัน’.

คุณสุขจิตต์ ทับขำ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“ตุเมห อตฺตโน ยานกั ปาเชถ,
 อหิ ปทสา คมิสฺสามิ”ติ. กจฺจนฺตียา
 ปาทิ ภิชฺชิ. องฺคุลิมุทฺทิกิ ทตฺวา
 เอกสฺมิ ยานเ โอภาสํ การเสสิ.
 มนุสฺสา จินฺตยิสฺสุ “ตกฺกสิลนคเร
 อมฺหากิ เสฏฺฐิปุตฺตสฺส ภริยา
 นตฺถิ, มยํ ตสฺส อาจิกฺขิสฺสาม,
 มหาปณฺณากาโร โน ภวิสฺสตี”ติ.
 เต เสฏฺฐิปุตฺตสฺส เกหิ คนฺตฺวา
 “เอกปี อเมหฺหิ ตุมฺหากิ อิตฺถิรตฺนํ
 อาเนีตฺน”ติ.

โส สุตฺวา ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา
 อตฺตโน รุจฺยานุรูปิ อภิรูปิ ปาสาทิกิ
 ทิสฺวา อุปฺปนฺนสิเนโห ปณฺณาการิ
 ทตฺวา อตฺตโน เกเห อกาสิ.
 ปุริสา หิ อิตฺถิโย วา อิตฺถิโย
 วา ปุริสา อภฺตฺตปุพฺพา นาม
 นตฺถิ. ปุริสา หิ ปฺรสุส ทาเรสุ
 อติจริตฺวา กาลํ กตฺวา พหุณี
 วสฺสสฺตสฺสทฺสฺสามิ นีรเย ปจิตฺวา
 มนุสฺสชาติ อากจฺจนฺตา อตฺตภาวสฺเต

ฝ่ายนาง ตอบว่า “พวกท่านจงขับ
 ยานน้อยของตนไปเถิด, ฉันทจักเดินไป”.
 เมื่อ นางเดินไป เท้าแตกแล้ว. นางจึง
 (ถอด) แหวนนิ้วมือให้แล้ว ให้ทำโอกาส
 ในยานคันหนึ่ง. มนุษย์ทั้งหลาย คิด
 แล้วว่า “ในเมืองตักสิลา ภรรยาของ
 บุตรเศรษฐีของเรา ยังไม่มี,
 พวกเราจักบอกแก่เขา, เครื่องบรรณา-
 การมากมาย จักมีแก่พวกเรา”.
 มนุษย์เหล่านั้น พากันไปยังเรือนของ
 บุตรเศรษฐี กล่าวว่า “พวกข้าพเจ้า
 นำแก้วคือหญิง (นางแก้ว) แม้ดวงหนึ่ง
 มาเพื่อท่านแล้ว”.

บุตรเศรษฐีนั้น ฟังแล้ว ให้คนเรียก
 นางมา เห็นนางถูกต้องตามความพอใจ
 ของตน มีรูปร่างน่าพึงใจ มีความรัก
 เกิดขึ้น มอบเครื่องบรรณาการแล้ว
 ได้ทำ(นางให้เป็นภรรยา)ไว้ในเรือน
 ของตน. จริงอยู่ ผู้ชายชื่อว่าไม่เคย
 เป็นผู้หญิง หรือผู้หญิงชื่อว่าไม่เคยเป็น
 ผู้ชาย ย่อมไม่มี. เพราะฉะนั้น พวกผู้ชาย
 ประพฤติล่วงในภรรยาทั้งหลายของคนอื่น
 ทำกาลละแล้วใหม่ในนรกหลายแสนปี

คุณสุขจิตต์ ทับขำ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิตถิภาวํ อาปชชนฺติ.

กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมถึงความ
เป็นหญิง สิ้น ๑๐๐ อัตภาพ.

อานนทตเถโรปิ กปฺปสฺตสฺหสฺส-
ปุริตปารมี อริยสาวโก สํสาเร
สํสรนฺโต เอกสมิ อตฺตภาเว
กมฺมารกฺุเล นิพฺพตฺโต ปฺรทารกมฺมํ
กตฺวา นิรเย ปจฺจิตฺวา ปกฺกาวเสเสน
จฺุทฺทสฺสุ อตฺตภาเวสุ ปุริสสฺสุ
ปาทปริจาริกา อิตถิ อโหสิ, โส
สฺตตฺส อตฺตภาเวสุ วิชฺชุทฺรณํ
ปาปฺณาติ. อิตถิโยปิ ทานาทีนิ
ปฺุณฺณานิ กตฺวา อิตถิภาเว จนฺทํ
วิราเชตฺวา “อิทํ โน ปฺุณฺณํ
ปุริสฺตตฺตภาวํ ปฏฺิลภาย สํวตฺตตฺต”ติ
จิตฺตํ อธิฏฺฐหิตฺวา กาลํ กตฺวา
ปุริสฺตตฺตภาวํ ปฏฺิลภนฺติ. อถ
ปติเทวตา หุตฺวา สามิกะ
สมฺมาปฏิปตฺติวเสนปี ปุริสฺตตฺตภาวํ
ปฏฺิลภนฺเตว.

แม้พระอานนทเถระ ผู้เป็นอริย-
สาวก ได้บำเพ็ญบารมีมาแสนกัป
ท่องเที่ยวไปในสงสาร ในอัตภาพหนึ่ง
ได้บังเกิดในตระกูลช่างทอง ทำปร-
การกรรม(ล่วงเกินภรรยาของคนอื่น)
ใหม่ในนรกแล้ว ได้กลับเป็นหญิงบำเรอ
เท้า(ภรรยา)ของผู้ชายใน ๑๔ อัตภาพ,
เธอถึงการถอนพิษ(เป็นหมัน) ใน ๗
อัตภาพ ด้วยผลกรรมที่ยังเหลืออยู่. แม้
พวกผู้หญิงทำบุญมีทานเป็นต้น คลาย
ความพอใจในความเป็นหญิงตั้งจิตว่า
“ขอบุญของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็น
ไปเพื่อการกลับได้อัตภาพผู้ชาย” ดังนี้
ตายแล้ว ย่อมกลับได้อัตภาพเป็นผู้ชาย.
ทีนั้น พวกหญิงเป็นผู้มีผัวดังเทวดา ย่อม
กลับได้อัตภาพเป็นผู้ชาย แม้ด้วย
สามารถแห่งการปฏิบัติดีในสามี เช่นกัน.

อยํ ปน เสฏฺฐิปฺุตฺโต เถเร
อโยนิโส จิตฺตํ อฺุปฺปาเทตฺวา
อิมสมิเยว อตฺตภาเว อิตถิภาวํ

ส่วนบุตรเศรษฐีนี้ ให้จิต(อกุศลจิต)
เกิดขึ้น โดยอุบายไม่แยบคายในพระเถระ
จึงกลับได้ความเป็นหญิงในอัตภาพนี้ นั่น-

คุณสมบุญ ทับจำ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปฏิลภติ. ตกุกสิลา ยํ เสฏฺฐิ ปุตุเตน
 สทุธิ สํวาสมนวาย ปน ตสฺสา
 กุจฺฉิยํ คพฺโภ ปติฏฺฐาสิ. สา
 ทสฺมาสจฺจเยน ปุตุตํ ลภติ, ตสฺส
 ปทสา คมณกาเล อปรํ ปุตุตํ
 ปฏิลภิ. เอวมสฺสา กุจฺฉิยํ วุตฺถา
 เทว ปุตุตา อหฺเสสุํ โสเรยฺยนคร
 ตํ ปฏิจฺจ นิพฺพตฺตา เทว ปุตุตาติ
 จตฺตาโร ปุตุตา อหฺเสสุํ.

ตสฺมี กาเล โสเรยฺยนครโต
 โย ตสฺสา สหายโก เสฏฺฐิ ปุตุโต
 โส ปณฺจหิ สกฺกฺส เตหิ ตกุกสิลํ
 คนฺตุวา. สุขฺยานเก นิสินฺโน นครํ
 ปาวิสิ. อถ นํ सा उपฺริปาสาท
 วาตปानํ วิวริตฺวา อนฺตรวิถิ
 โอลิกิยมานา จิตา ทิสฺวา ตํ
 สณฺชานิตฺวา ทาสี เปเสตฺวา
 ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา มหาตเล
 นิสิตาเปตฺวา มหาสกฺการสมฺมานํ
 อกาสิ. อถ นํ โส อาห
 “ภทฺเท ตวํ อิตฺโต ปุพฺเพ
 อเมหฺหิ น ทิฏฺฐปฺพพา, อปิจ
 ปน โน มหนฺตํ สกฺการํ กโรสิ

เทยว. กินางได้ตั้งห้อง เพราะอาศัย
 การอยู่ร่วมกันกับบุตรเศรษฐี ในเมือง
 ตักสิลา. โดยล่วงไป ๑๐ เดือน
 นางได้คลอดบุตร, ในเวลาที่ลูกชายนั้น
 เดินได้ นางก็ได้ลูกชายอีกคนหนึ่ง.
 ด้วยประการดังกล่าวจะนี้ นางได้มีบุตร
 ๔ คน คือบุตรที่อยู่ในห้อง ๒ คน
 บุตรผู้บังเกิดเพราะอาศัยเธอ (แต่ครั้ง
 เป็นผู้ชาย) ในโสโรยนคร ๒ คน.

ในกาลนั้น ลูกชายเศรษฐีผู้เป็น
 เพื่อนของนาง จากโสโรยนคร ไปยัง
 เมืองตักสิลา ด้วยเกวียน ๕๐๐ เล่ม
 นั่งบนยานน้อยอย่างสบาย เข้าไปสู่เมือง.
 ครั้งนั้น นางเปิดหน้าต่าง ณ ปราสาท
 ชั้นบน ยืนมองดูระหว่างถนนเห็น
 เพื่อนนั้น จำเขาได้ ส่งสาวใช้ไปให้
 เรียกเพื่อนนั้นมาหาแล้ว เชิญให้นั่ง
 บนพื้นมีค่ามาก ได้ทำสักการะและพิธี
 ต้อนรับใหญ่โต. ลำดับนั้น เพื่อนนั้น
 กล่าวกับนางว่า “แม่นางเอ๋ย ในกาล
 ก่อนหน้านี้ ฉันไม่เคยเห็นเธอเลย,
 ก็อีกอย่างหนึ่ง เธอทำสักการะมากมาย
 แก่ฉัน เธอรู้จักฉันหรือ?”. นางกล่าวว่า

คุณสุพีร์ วรผลิก

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชานาสี ตวั อเมห”ติ. “อาม
 สามิ ชานามิ, นนุ ตมุห
 โสเรยยนครวาสิโน”ติ. “อาม ภาทุเท”ติ.
 สา มาตาปิตุณญจ ภரியาย จ
 ปุตตทานญจ อโรคาภาวํ ปุจฺฉิ.
 อิตโร “อาม ภาทุเท อโรคา”ติ
 วตฺวา “ชานาสี เอเต”ติ อาห.
 “อาม สามิ ชานามิ, เตสํ
 เอโก ปุตโต อตฺถิ, โส กหํ
 สามิ”ติ. “ภาทุเท เอตํ มา กถสิ,
 มยํ เตน สทุธิ เอกทิวสํ
 สุขยานเก นิสิติตฺวา นุหายิตุ
 นครา นิกฺขमितฺวา เนวสุส
 คตี ชานาม, อิตอ จิตอ
 จ ปริเยสิตฺวา ตํ อทิสฺวา
 มาตาปิตุณฺ อารอจยิมฺหา, เตปิสฺสุ
 โรทิตฺวา กนฺทิตฺวา เปตกิจฺจ
 กริสฺสุ”ติ. “อหํเยว โส สามิ”ติ.
 “อเปหิ ภาทุเท, ก็ กถสิ,
 มยหํ สหายโก เทวกุมารอ วिय
 โสภติ, เอโก ปุริโส”ติ. “โหดุ
 สามิ, อหํ โส”ติ. อถ นํ
 “อิทํ ก็ นามา”ติ. “ตํทิวสนฺเต

“ใช่แล้ว นาย เราจัก, ท่านเป็น
 ชาวโศไวยนคร มิใช่หรือ?”.
 เพื่อนตอบรับว่า “ถูกแล้ว แม่นาง”.
 นางถามถึงความสุขสบาย ของมารดา
 และบิดา ภรรยาและบุตร ๒ คน.
 เพื่อนตอบว่า “จะ แม่นาง ชนเหล่านั้น
 อยู่สุขสบายดี” กล่าวว่่า “เธอ รู้
 จักชนเหล่านั้นหรือ?”. นางตอบรับว่า
 “ใช่แล้วนาย ฉันจัก, ชนเหล่านั้น
 มีบุตรอยู่คนหนึ่ง, เขาไปที่ไหนเสียเล่า?
 นาย”. เพื่อนชาวโศไวยนคร กล่าวว่่า
 “แม่นาง เธออย่าพูดถึงเขาเลย, ฉันกับ
 เขา วันหนึ่ง นั่งบนยานน้อยอย่างสำ
 ราญ ออกไปจากพระนคร เพื่ออาบน้ำ
 ไม่รู้เขาไปไหน, พวกเราเที่ยวค้นหา
 ข้างโน้นและข้างนี้ไม่พบเขา จึงกลับ
 มาบอกแก่มารดาและบิดา, แม่มารดา
 และบิดาเหล่านั้นของเขา ก็ ร้องให้
 คร่ำครวญทำกิจที่เหมาะสมแก่ผู้ล่วงลับ
 ไปแล้ว”. นางกล่าวว่่า “ฉันเอง
 คือเขาละ เพื่อน”. เพื่อนกล่าวว่่า
 “แม่นางจงหลีกไป, เธอพูดอะไรกัน,
 เพื่อนของฉันงามเหมือนเทพกุมาร ฉะนั้น,

คุณสุพีร์ วรรณคดี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อโย มหาภจจาณตเถโร ทิฏฐโ”ติ.
“อาม ทิฏฐโ”ติ.

เขาเป็นบุรุษคนหนึ่ง”. นางกล่าวว่า
“ช่างเถอะ นาย, ฉันทือเขาล่ะ”. ที่นั้น
เพื่อนกล่าวกับนางว่า “นี่มันเรื่องอะไร
กัน”. นางถามว่า “วันนั้น ท่านเห็น
พระมหาภจจาณตเถระผู้เป็นเจ้าใหม่-
เล่า?”. เพื่อนตอบว่า “ครับ ฉันทเห็น”.

“อหํ ปน อโย มหาภจจาณตเถโร
โอสโลเกตวา ‘อโห วต อโย เถโร
มม ภริยา ภเวยฺย เอตฺสส วา
สรีรวณฺโณ วีย มม ภริยาย
สรีรวณฺโณ ภเวยฺยา’ติ จินฺตสึ
จินฺติตกฺขณฺเวยว เม ปุริสสิงฺค
อนฺตรธายิ, อิตฺถิสิงฺค ปาตุภวติ
อถาหํ ลชฺชมานา กสฺสจि กิณฺจ
วตฺตุ อสภฺกุกฺกณฺติวา ตโต ปลายิตฺวา
อิธาคตา สามิ”ติ.

นางเล่าว่า “ก็ ฉันทมองดูพระมหา-
ภจจาณตเถระผู้เป็นเจ้าแล้ว คิดว่า ‘งาม
จริงหนอ พระเถระรูปนี้ ฟังเป็นภรรยา
ของเรา หรือผิวพรรณแห่งร่างกาย
แห่งภรรยาของเรา ฟังเป็นเหมือน
ผิวพรรณแห่งร่างกายของพระเถระนี้’
ในขณะที่ฉันทคิดนั้นเที่ยว เพศชายของ
ฉันท ก็ได้หายไป, เพศหญิง ก็ปรากฏขึ้น
เมื่อเป็นเช่นนั้น ฉันทจึงละอาย ไม่อาจ
จะบอกอะไร ๆ แก่ใครได้ หลบหนี
จากที่นั้น มา ณ ที่นี้ นาย”.

“อโห เต ภาริยํ กมฺมํ กตฺ,
กสฺมา มยฺหํ นาจิกฺขสฺสิ, อปิจ
ปน เถโร ขมาปิโต”ติ. “น
ขมาปิโต สามิ, ชานาสิ ปน
ตฺวํ ‘กหํ เถโร’ติ. “อิมํ นครํ

เพื่อนกล่าวว่า “ตายจริง เธอ
ทำกรรมหนักแล้ว เพราะเหตุไร เธอ
จึงไม่บอกฉัน ?, ก็อีกประการหนึ่ง
เธอให้พระเถระอดโทษ(ขอขมา)แล้ว
หรือ?”. นางตอบว่า “ยังไม่ได้ให้

คุณสุพีร์ วรผลิก

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุปนิสัยสาย วิหริตี”ติ. “สเจ
 ปิณฑทาย จรนโต อิธาคจฺเจยฺย,
 อหํ มม อยฺยสฺส ภตฺตาทหารี
 ทเพยฺย สามี”ติ. “เตนหิ สีมฺ
 สกุการิ กโรหิ, อมฺหากํ อยฺย
 ขมาเปสฺสามา”ติ. โส เถรสฺส
 วสนฺภูจฺฉานํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสินฺโน “ภนฺเต เสว
 มยฺหํ ภิกฺขุ คณฺหา”ติ อาท.

อดโทษเลย นาย, ก็ท่านรู้หรือว่า ‘พระ-
 เถระอยู่ที่ไหน ?’. เพื่อนกล่าวว่า
 “พระเถระอาศัยเมืองนี้อยู่”. นางกล่าวว่า
 “ถ้าพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเที่ยวบิณฑบาตพึงกลับ
 มาในที่นี้, ฉันควรถวายภัตตาหารแด่
 พระผู้เป็นเจ้าของฉันนะ นาย”. เพื่อน
 กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอจงรีบทำ
 สักการะเถิด, ฉันจักให้พระผู้เป็นเจ้าของ
 เราอดโทษ(ยกโทษให้)”. เขาไปยัง
 ที่อยู่ของพระเถระ ไหว้ นั่งลง ณ ที่ควร
 ข้างหนึ่ง เรียกว่า “ท่านเจ้าข้า ขอ
 นิมนต์พระคุณเจ้า โปรดรับภิกษาของ
 ข้าพเจ้า วันพรุ่งนี้”.

เถโร “นฺนํ ตฺวํ เสฏฺฐิปุตฺต
 อากนฺตฺโกสึ”ติ. “ภนฺเต มา อมฺหากํ
 อากนฺตฺกภาวํ วเทถ, เสว เม
 ภิกฺขุ คณฺหา”ติ. เถโร อธิวาเสสิ.
 เคเหปี เถรสฺส มหาสกุกาโร
 ปฏฺยิตฺโต. เถโร ปฺนทิวเส
 เกหทฺวารํ อคมาสิ. อถ
 นํ นิสิตาเปตฺวา ปณฺเฑนาหาเรน
 ปรีวีสิตฺวา เสฏฺฐิปุตฺโต ตํ อิตฺถิ
 คเหตุวา เถรสฺส ปาทมฺมุเล

พระเถระถามว่า “เศรษฐีบุตร ท่าน
 เป็นแขก มิใช่หรือ?”. เศรษฐีบุตร
 กล่าวว่า “ท่านเจ้าข้า พระคุณท่าน
 จงอย่ากล่าวข้าพเจ้าเป็นเพียงแขกเลย,
 วันพรุ่งนี้ ขอนิมนต์พระคุณเจ้าโปรดรับ
 ภิกษาของข้าพเจ้าเถิด”. พระเถระรับ
 นิมนต์แล้ว. เขาจัดเตรียมสักการะ
 มากมายไว้แม้ในเรือนเพื่อพระเถระ.
 ในวันรุ่งขึ้น พระเถระได้ไปสู่ประตูเรือน.
 ที่นั่น เศรษฐีบุตร นิมนต์ให้พระเถระนั้น

คุณสุพันธ์ วรรณสิทธิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิปชชาเปตวา “ภนฺเต มยฺหํ
 สหายิกาย ขมถา”ติ อห.
 “กิเมตฺถ”ติ. “อโย ภนฺเต ปุพฺเพปิ
 มยฺหํ ปิยสหายโก หุตฺวา ตุมฺเห
 โอลเเกตฺวา เอวํ นาม จินฺตฺสึ,
 อถสฺส ปุริสสิงฺคํ อนฺตรธาโย,
 อิตฺถิสิงฺคํ ปาตุภาวติ, ขมถ ภนฺเต”ติ.
 “เตนหิ อฏฺฐหถ, ขมามี โว
 อหฺนฺ”ติ. เถเรน “ขมามี”ติ
 วุตฺตมตฺเต เอวํ อิตฺถิสิงฺคํ อนฺตรธาโย,
 ปุริสสิงฺคํ ปาตุภาวติ.

นั่งแล้ว อังคาสด้วยอาหารอันประณีต
 พาเอาหญิงนั้นให้หมอบลงที่แทบเท้าของ
 พระเถระ เรียนว่า “ท่านเจ้าข้า
 ขอพระคุณเจ้า จงอดโทษ(ยกโทษ) แก่
 หญิงผู้เป็นเพื่อน ของข้าพเจ้าเถิด”.
 พระเถระกล่าวว่า “นี่มันอะไรกัน
 เล่า?”. เศรษฐีบุตร เรียนว่า “ท่าน
 เจ้าข้า แม้เมื่อก่อนหญิงคนนี้เป็นเพื่อน
 ที่รักของข้าพเจ้า มองดูพระคุณเจ้าแล้ว
 คิดเรื่องเช่นนี้, เมื่อเป็นเช่นนั้น เพศชาย
 ของเขา ก็หายไป, เพศหญิง ก็
 ปรากฏขึ้นมา, ขอพระคุณเจ้า
 โปรดอดโทษเถิดเจ้าข้า”. พระเถระ
 กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอ จงลุกขึ้นเถิด,
 อดโทษให้เธอ”. พอพระเถระ
 กล่าวว่า “อดโทษให้” เพศหญิงก็
 หายไป, เพศชาย ก็ปรากฏขึ้นมา
 ด้วยประการดังนี้.

ปุริสสิงฺเค ปาตุภูตฺมตฺเตยฺว
 ตกฺกสึลาโย เสฏฺฐิปุตฺโต อห
 “สมฺม สหายก อิมเ ทฺว
 ทารกา ตว กุจฺฉิโย วุตฺตตฺตา มํ
 ปฏิจฺจ นิพฺพตฺตตฺตา อุกฺกึนฺนํ โน

เมื่อเพศชาย สักว่าปรากฏแล้ว
 เท่านั้น เศรษฐีบุตร ในเมืองตักสิลา
 กล่าวว่า “เพื่อนรักเอ๋ย เด็กชาย ๒
 คนนี้ เป็นลูกของเราทั้ง ๒ คนเที่ยว
 เพราะอยู่ในท้องของเธอ เพราะอาศัย

คุณจงรัก พุทฺกณะมานนฺท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุตตา, เอวัง อิธว วสิสสาม,
 มา อุกกณจี”ติ. “สมม อห
 เอเกน อตตภาเวน ‘ปรหม ปุริโส
 หุตวา ปุน อิตถิภาวํ ปตวา
 ปุน ปุริโส ชาโต’ติ วิปการ
 ปตโตมฺหิ ปรหม มํ ปฏิจฺจ เทว
 ปุตตา นิพฺพตฺตา อิทานิ เม
 กุจฺฉิตฺโต เทว นิกฺขนฺตวา ‘สุวาท
 เอเกน อตตภาเวน วิปการ
 ปตวา ปุน เคเห วสิสสามิ’ติ
 สญฺญํ มา กริ, อหํ มม
 อยฺยสฺส สนฺติเก ปพฺพชิสฺสามิ,
 อิเม ทารกา ตว ภารา โหนฺตุ,
 อิเมสฺสุ มา ปมชฺชิ”ติ วตฺวา
 ปุตฺเต ปริจฺมุพิตฺวา เต ปิตุ
 นิยฺยาเทตฺวา นิกฺขมิตฺวา เถรสฺส
 สนฺติเก ปพฺพชํ ยาจิ. เถโรปิ
 ตํ ปพฺพาเซตฺวา อุปสมฺปาเทตฺวา
 คณฺหิตฺวา จาริกญฺจรมานो ออนุกฺกเมน
 สาวตฺถิ อคมาสิ. ตสฺส
 “โศเรยฺยตฺถโร”ติ นามํ อโหสิ.
 ชนปทวาสิโน ตํ ปวตฺติ ฃตฺวา
 สํขุภิตฺวา โกตุหลชาตา อุปสงฺกมิตฺวา

เราเกิดมา, เมื่อเป็นเช่นนั้น เรา
 ทั้งสองจักอยู่ในเมืองนี้นั้นเทียว, เธอ
 อย่าเบื่อหน่ายเลย”. โสไวยเศรษฐีบุตร
 กล่าวตอบว่า “สหายรัก ฉันเป็นผู้ถึง
 ประการอันแปลก ‘คือเดิมที่เป็นชาย
 กลับเป็นผู้หญิง แล้วก็กลับมาเป็นผู้ชายอีก’
 โดยอัศจรรย์หนึ่ง ครั้งก่อน บุตร ๒ คน
 อาศัยฉันบังเกิด บัดนี้ บุตร ๒ คน
 คลอดจากท้องของฉัน เธออย่าทำ
 ความเข้าใจว่า ‘ฉันนั้นถึงประการอัน
 แปลก โดยอัศจรรย์หนึ่งแล้ว จักอยู่ใน
 เรือนอีก’, ฉันจักบวช ในสำนัก
 ของพระผู้เป็นเจ้าของฉัน, เด็กเหล่านี้
 จงเป็นภาระของท่าน, ท่านอย่าประมาท
 ในเด็กเหล่านี้” จวบจุกแล้วมอบลูก ๒
 คนนั้น แก่บิดาแล้วออกไป ขอบวช
 ในสำนักของพระเถระ. แม้พระเถระ
 ให้เธอบรรพชาอุปสมบทแล้ว ได้พาเทียว
 จาริกไปจนถึงกรุงสาวัตถี โดยลำดับ.
 ท่านได้ปรากฏนามว่า “โศไวยเถระ”.
 ชาวชนบท รู้เรื่องราวนั้นแล้ว ก็พา
 กันแตกตื่นอลหม่าน พาพากันเข้าไปหา
 เรือนถามท่านว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ

คุณสมพงษ์ จอกขาวได้

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตัม ปุจฺฉิสฺสุ “เอวํ กิร ฆนฺเต
 อุกฺกนฺนํ”ติ. “อาม อาวุโส”ติ.
 “ฆนฺเต เอวรูปฺปี การณํ นาม
 เต โหติ, ตุมฺหากํ กิร กุจฺฉิยํ
 เทว ปุตฺตา นิพฺพตฺตา, ตุมฺเห
 ปฏฺิจฺจ เทว ชาตา, เตสํ โว
 กตเรสุ พฺลวสิเนโห โหติ”ติ.
 “กุจฺฉิยํ วุตฺถเกสุ อาวุโส”ติ.
 อากตาคตา นิพทุธํ ตํ เถโร
 ปุจฺฉนฺติ.

เถโร “กุจฺฉิยํ วุตฺถเกสุ
 สิเนโห พฺลวา”ติ ปุณฺปุณฺํ
 กถนฺโต หรายมาโน เอโกว
 นิสฺสิตฺติ, เอโกว ติฏฺฐติ, โส
 เอวํ เอกตฺตฺปกฺโต อตฺตภาเว
 ขยวํ ปฏฺิจฺเจตฺวา สห ปฏฺิจฺฉมฺภิทาหิ
 อรหตฺตํ ปาปุณฺิ. อถ นํ
 อากจฺฉนฺตา ปุจฺฉนฺติ “ฆนฺเต กิร
 เอวํ อโหสิ”ติ. “อาม อาวุโส”ติ.

หมายความว่า เรื่องอย่างนี้เกิดขึ้นแล้ว หรือ”.
 พระโสไรยเถระ ตอบว่า “ใช่แล้วละ
 โยม”. ชาวชนบท ถามว่า “ข้าแต่-
 ท่านผู้เจริญ ชื่อว่าเหตุ แม้เห็นปานนี้
 มีแก่พระคุณท่านหรือ, เขาเล่าว่า
 บุตร ๒ คน บังเกิดแล้วในท้องของ
 พระคุณท่าน, บุตร ๒ คน อาศัย
 พระคุณท่านเกิด, บรรดาบุตร ๒ พวก
 นั้น พระคุณท่านมีความเชื่อใยมมาก
 ในบุตรพวกไหน?”. พระโสไรยเถระ
 ตอบว่า “ในบุตรพวกที่อยู่ในท้อง โยม”.
 ประชาชน ผู้มาแล้ว ๆ พากันถาม
 พระเถระนั้นเป็นนิตย.

พระเถระกล่าวย้ายอยู่ว่า “มี
 ความรักในบุตรพวกที่อยู่ในท้องมาก”
 เอือมระอา จึงนั่งเฉพาคนเดียว,
 ยืนเฉพาคนเดียว, ท่านเข้าถึงความ
 เป็นผู้เดียวอย่างนี้ ก็เริ่มตั้งความสิ้นไป
 และความเสื่อมไปในอัทธภาพ บรรลุ
 พระอรหัตพร้อมทั้งปฏฺิจฺฉมฺภิทาทั้งหลาย.
 ลำดับนั้น ประชาชนผู้มาถามท่านว่า
 “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าว่า ได้มีเหตุ
 อย่างนี้หรือ”. พระเถระตอบว่า “จริง

คุณจรัส เสือทอง

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“กตเรสุ เตสุ สิเนโห เต โยม”
 พลวา”ติ. “มยหํ กตถจิ สิเนโห
 นาม นตถิ”ติ. ภิกขุ “อย
 อภุตํ กเถสิ ปุริมทิวเสสุ ‘กัจฉิย
 วุตถปุตเตสุ สิเนโห พลวา’ติ
 วตวา อิทานิ ‘มยหํ กตถจิ
 สิเนโห นตถิ’ติ วตติ, อญญ
 พยาภาสิ ภานเต”ติ สตุถาริ อ่าหฺสุ.

โยม”. ประชาชนถามว่า “ท่านมี
 ความรักในบุตรเหล่านั้นจำพวกไหน
 มาก”. พระเถระตอบว่า “อาตมา
 ไม่มีความรักในบุตรไหน ๆ เลย”. ภิกษุ
 ทั้งหลาย กราบทูลพระศาสดาว่า
 “พระภิกษุรูปนี้ พูดไม่จริง ในวันก่อน ๆ
 พูดว่า ‘มีความรักในพวกบุตรผู้ที่อยู่ใน
 ท้องมาก’ บัดนี้ กลับพูดว่า ‘เรา
 ไม่มีความรักในบุตรคนไหน ๆ’, ได้
 พยากรณ์พระอรหันต์ผล พระเจ้าข้า”.

สตถา “น ภิกขเว มม
 ปุตโต อญญํ พยากรโธติ, มม
 ปุตตสฺส สมมาปณฺหิตেন จิตฺเตน
 มคฺคทสฺสนํ ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺฐาย
 น กตถจิ สิเนโห ชาโต, ยํ
 สมุปตฺติ เนว มาตา น ปิตา
 กาคุํ สกฺโกติ, ตํ อิมสํ
 สตฺตานํ อพฺภนฺตเร ปวตฺตํ
 จิตฺตเมว เทติ”ติ วตวา อิมํ
 คากมาห

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 บุตรของเรา ย่อมไม่พยากรณ์พระ-
 อรหันต์ผล, จำเดิมแต่กาลที่บุตรของเรา
 ได้เห็นมรรคทัสนะ(มรรคญาณ) ด้วย
 จิตที่ตั้งไว้ชอบ ก็ไม่เกิดความรักในบุตร
 คนไหน ๆ, จิตเท่านั้นที่เป็นไปในภายใน
 ของสัตว์เหล่านี้ ย่อมให้สมบัติที่มารดา
 บิดาก็ไม่อาจจะทำให้ได้” ดังนี้แล้ว
 ตรัสพระคาถานี้ว่า

๔๓. “น ตํ มาตา ปิตา ภยิรา,
 อญฺเวย วาปิจ ฆาตกา,

๔๓. “มารดาบิดา ก็หรือว่าญาติเหล่าอื่น
 ไม่พึงทำเหตุนั้นได้, (แต่)จิตที่บุคคล

คุณจรัส เสือทอง

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมมบัณฑิต.ป-ท.๒-๒๔

สมุมาปณิหิตัง จิตตัง
เสยฺยโส นํ ตโต กเร”ติ.

ตตฺถ น ตนฺติ ตํ การณํ
เนว มาตา กเรยฺย, น ปิตา
น อญฺเฆ ฌาตกา. สมุมาปณิหิตนฺติ
ทสฺสุ กุสลกมฺมปณฺเสฺสุ สมฺมาจปีตํ.
เสยฺยโส นํ ตโต กเรติ
ตโต การณโต เสยฺยโส นํ วรตฺรํ
อตุตฺตริตฺรํ กเรยฺย กโรตฺติ อตฺถโก.
มาตาปิตโร หิ ปุตฺตานํ ฐนํ
ททมานว เอกสฺมีเยว อตฺตภาเว กมฺมํ
อกตฺวา สุขเณ ชีวิตปวตฺตทนํ ฐนํ
ทาทํ สกุโกนฺติ.

วิสาขาย มาตาปิตโรปิ มหฺตฺธนา
มหาโกคา ตสฺสา เอกสฺมีเยว
อตฺตภาเว สุขเณ ชีวิตกปฺปนํ
ฐนํ อทฺสุ. จตุสฺสุ ทิเปสฺสุ
ปนํ จกฺกาวตฺติสิริ ทาทํ สมตฺถา
มาตาปิตโร นาม ปุตฺตานํ
นตฺถิ ปเคว ทิพฺพสมฺปตฺติ

ตั้งไว้ดีแล้ว. ฟังทำเจ้าของนั้นให้
ประเสริฐกว่าเหตุ นั้น”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า น ตํ
ความว่า มารดาบิดา(และ)ญาติเหล่าอื่น
ก็ฟังทำเหตุ นั้นให้ไม่ได้. คำว่า ตั้งไว้
โดยชอบ ได้แก่ (จิต)ที่ตั้งไว้ดีแล้ว
ในกุศลกรรมบถ ๑๐. คำว่า ฟังทำ
เขาให้ประเสริฐกว่าเหตุ นั้น ความว่า
ฟังทำ คือยอมทำเจ้าของ(จิต)นั้นให้
ประเสริฐกว่า คือเลิศกว่า ได้แก่
ยอดเยี่ยมกว่าเหตุ นั้น. จริงอยู่ มารดา
บิดา เมื่อให้ทรัพย์แก่บุตรทั้งหลาย ย่อม
อาจเพื่อให้ทรัพย์ที่ไม่ต้องทำงานแล้วเลี้ยง-
ชีพอยู่ได้ โดยสบาย ในอัตภาพเดียว
เท่านั้น.

ถึงมารดาบิดาของนางวิสาขา มีทรัพย์
สมบัติมากมาย ก็ได้มอบทรัพย์สำหรับ
เลี้ยงชีพโดยสบาย แก่ นางในอัตภาพเดียว
เท่านั้น. ก็ธรรมดา มารดาบิดาผู้จะ
สามารถให้สิริคือความเป็นพระเจ้า
จักรพรรดิในทวีปทั้ง ๔ ย่อมไม่มีแก่
บุตรทั้งหลาย จะป่วยกล่าวไปไปถึง(จะ

คุณจรัส เสือทอง
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วา ปฐมชฎานาภิสมุปตฺติ วา, โลกุตฺตรสมุปตฺติ ทาทุํ สมตฺถา นตฺถิ. สมฺมาปณฺหิตจิตฺตํ ปน สพฺพเมตํ สมุปตฺติ ทาทุํ สกฺโกตฺติ. เตน วุตฺตํ “เสยฺยโส นํ ตโต กเร”ติ.

ให้)ทิพยสมบัติ หรือสมบัติมีปฐมฌาน เป็นต้นแล้ว, มารดาบิดาผู้จะสามารถ ให้โลกุตรสมบัติ ย่อมไม่มี. ส่วนจิตที่ตั้งไว้ชอบแล้ว ย่อมอาจเพื่อจะให้สมบัติ นั้นทั้งหมดได้. เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า “เสยฺยโส นํ ตโต กเร”.

เทสนาปริโยसानะ พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปตฺตา. เทสนา มหาชนสฺส สาทฺธิกา ชาตาทิ.

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมาก บรรลุนิยผลทั้งหลาย มีพระโสดาปัตติผล เป็นต้น. เทศนาได้สำเร็จประโยชน์ แก่มหาชน ดังนี้แล.

โสเรยฺยตเถรวตฺถุ นวมนํ.

เรื่องพระโสไรยเถระที่ ๘ จบ.

จิตฺตวคฺควณฺณนา นิฏฺฐิตา.

พรรณนาในจิตตวรรค จบ.

ตติโย วคฺโค.

วรรคที่ ๓ จบแล้ว.

คุณจรัส เสือทอง

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ใบแจ้ง

มูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ ขอเรียนให้ทราบว่า

1. ท่านที่ได้รับพระคัมภีร์ ฉบับ “ภูมิพลโลกิกขุ” แล้วปรากฏว่าพบข้อบกพร่องในเนื้อหาพระคัมภีร์ เป็นต้นว่า

- หน้าหนังสือขาดหายไป
- เลขหน้าหนังสือไม่เรียงตามลำดับ
- ข้อความพิมพ์เลอะเลือน อ่านไม่ชัด

ฯลฯ

โปรดส่งพระคัมภีร์คืนไปยัง มูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ

ในบริเวณวัดสระเกศฯ

ถนนจักรพรรดิพงษ์ กรุงเทพฯ ๑ 10100

โทร.0-2223-0316, 0-2221-8001

มูลนิธิ ฯ ยินดีส่งพระคัมภีร์เล่มใหม่ชดเชยให้ท่าน ทางไปรษณีย์ทันที และจะออกค่าใช้จ่ายในการส่งหนังสือคืนให้ท่านด้วย

2. ถ้าหากท่านพบคำผิด กรุณาแจ้งมาด้วย เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป ด้วยความขอบพระคุณอย่างยิ่ง.

Bhumibalo Bhikkhu Foundation Notice

1. In case of your "Bhumibalo Bhikkhu" CANON contains the following deficiencies :

- Page(s) missing
- Page number(s) not in order
- Printing(s) unclear/unreadable

Please return such defect CANON to
Bhumibalo Bhikkhu Foundation
Wat Srakesa Compound
Chakrabardibong Road
BANGKOK 10100
Tel.0-2223-0316, 0-2221-8001

The Foundation will immediately replace you with a new copy and will also refund you the return postage.

2. If you found any error(s) in your CANON copy, please let us know so that the correction(s) can be done accordingly.

Thank you very much for your kind cooperation.